

ประเทศไทยพัฒนา

วารสาร

อันเนื่องมาจาก

พระราชดำริ

ISBN 1685-8234 ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือน กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๔

ข้าพเจ้ามีความยินดียิ่งนัก ที่ได้มาอยู่ในท่ามกลางบุคคลสำคัญจากทุกสถาบัน ในชาติ รวมทั้งพระประมุขและพระราชวงศ์จากนานาประเทศ ที่มีไมตรีจิตเสด็จ มาร่วมงานเฉลิมฉลองในโอกาสพิเศษนี้.

ขอขอบใจท่านนายกรัฐมนตรีเป็นอย่างมาก ที่ได้ช่วยพรในนามของประชาชน ชาวไทย และกล่าวถึงการปฏิบัติงานรวมทั้งโครงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของข้าพเจ้า ตลอดระยะเวลา ๖๐ ปี. ข้าพเจ้าใคร่จะกล่าวแก่ทุกท่านว่า การทำนุบำรุงประเทศชาติ นั้น มิใช่เป็นหน้าที่ของผู้นั่งผู้ใดโดยเฉพาะ หากเป็นภาระความรับผิดชอบของคนไทย ทุกคน ที่จะต้องชวนช่วยกันกระทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เพื่อธำรงรักษาและพัฒนาชาติ บ้านเมืองให้เจริญมั่นคงและผาสุกร่มเย็น. ข้าพเจ้าในฐานะที่เป็นคนไทยคนหนึ่ง จึงมี ภาระหน้าที่เช่นเดียวกับคนไทยทั้งหมด. จึงขอขอบใจทุก ๆ คนที่ต่างพยายามกระทำ หน้าที่ของตนโดยเต็มกำลังความสามารถ และให้ความร่วมมือสนับสนุนข้าพเจ้า ในภารกิจทั้งปวงด้วยดีเสมอมา ทั้งขอขอบพระทัยพระประมุขและพระราชวงศ์ จากประเทศต่าง ๆ ที่ทรงพระอนุเคราะห์เสด็จมาร่วมในงานครั้งนี้โดยทั่วกัน.

ขอคุณพระรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จงดคุ้มครองรักษาท่านทั้งหลาย ให้ ปราศจากทุกข์ และภัยทุกประการ บันดาลสุขสวัสดิ์พิพัฒนามงคลให้สัมฤทธิ์แก่ท่าน ทุกเมื่อไป.

พระราชดำรัสในพิธีถวายพระพรชัยมงคล
ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม วันจันทร์ที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๙

อาเศียรวาทจอมกษัตริย์นักพัฒนา

กาพย์ยานี

พระเป็นมิ่งขวัญชาติ
จอมกษัตริย์นักพัฒนา

ทำนุกศาสน์เสริมศิลป์
โดยธรรมนำสุขชัย-

เสด็จฯ ทัวถิ่นกันดาร
พัฒนาทุกสิ่งอัน

การศึกษาและอาชีพ
พื้นฐานดำรงตน

กสิกรรมสำคัญนัก
ฝนหลวง ฝาย เขื่อนสา-

น้ำเสียทรงบำบัด
ชัยพัฒนานำ

ฐานาศูนย์ศึกษา-
ธะกัณฑ์สรรพวิทย์

ปรัชญาทางสายกลาง
ใช้ทรัพยากร

เศรษฐกิจที่พอเพียง
คุณธรรมนำไทยขึ้น

พระอัจฉริยภาพ
ทรงงานด้วยอุตสาหะ

สรวมชีพมนัสน้อม
พุทธศาสนาดำรง

อภิบาลพระทรงชัย
เจริญพระชนม์เจริญบุญ-

ด้วยเกล้ากระหม่อมเกล้า
เทิดไท้พระคุณสรรพ

มหाराชปราชญ์ภาษา
พิริยคุณหนุนนำไทย

ครองแผ่นดินผดุงผไท
พัฒนาประชาสันต์

นำโครงการกว่าสามพัน
อำนวยการกว่าสามพัน

อำนวยการกว่าสามพัน
ทรงเร่งรีบให้เกิดผล

พลังถ้วนล้วนปรีดา
ปัจจัยหลัก ดิน น้ำ ป่า

รพัตทรงประเดิมทำ
ด้วยใบพัดกังหันน้ำ-

สรรคร์น้ำดีสร้างชีวิต
การพัฒนาเป็นพิพิธ

รวมความรู้สู่กสิกร
วางแนวทางอุทหาธรม์

อย่างประหยัดเพื่อยั่งยืน
จะกอบก่อสังคมคืน

ประชารัฐเร่งพัฒนา
ขจัดทุกข์ปวงประชา

กว่าหกสิบบรรษานาน
พร้อมประณมณมัสการ

อีกพระธรรมและสังฆคุณ
พลานามัยอุดมอดุลย์

บารมีวนรรฆอนันต์
ถวายนเรศวร์ทุกภพกัลป์

จิตจาริกจิระนิรันดร์
ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า สำนักงาน กปร.

(คุณหญิงรัตนาภรณ์ ฉัตรพงษ์ ประพันธ์)

วาระสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือน กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๙

❖ อาทิวราทอมกษัตริย์นักพัฒนา	๑
❖ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	
	<i>คุณหญิงรัตนภรณ์ ฉัตรพงษ์</i>
❖ บทบรรณาธิการ	๔
❖ พระราชกรณียกิจ	๕
❖ พระราชกรณียกิจ ระหว่างเดือน มิถุนายน - กันยายน ๒๕๕๙	
❖ เกิดพระเกียรติ	๑๓
❖ พระอัจฉริยภาพด้านการเกษตร.....อำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี	
❖ บทความพิเศษ	๒๖
❖ เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ.....จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา	
❖ แนะนำโครงการ	๓๐
❖ “กุพย์ค์ม” ดินแดนแห่งรอยยิ้มและความสุข..... ศุภรัชต์ อินทราชู	
❖ ในความทรงจำ	๓๔
❖ “ภูมิใจที่สุดในชีวิต...ที่ได้มีโอกาสสนองพระราชดำริ”กองบรรณาธิการ	
❖ ท่องเที่ยวเชิงพัฒนา	๔๐
❖ “เสื่อจันทบูร สมบูรณ์ทางธรรมชาติ แดนแห่งประวัติศาสตร์ ชาติพัฒนาที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน.....กองบรรณาธิการ	

❖ ประชาคน้ำใส ๔๖

❖ ขุนด่านปราการชลสร้างรอยยิ้ม...ประชาต่างชื่นใจ.....กองบรรณาธิการ

❖ บยายพลตามแนวพระราษดำริ ๕๒

❖ อันเนื่องมาจากพระมหากรุณาธิคุณ.....เนาวรัตน์ โลมสันเทียะ, ไพฑูรย์ แสงพุ่ม

❖ ผลงานวิจัย ๖๐

❖ การปลูกพืชสกุลระกำ เป็นพืชร่วมในสวนยางพารา..... กองบรรณาธิการ

❖ สาระน่ารู้ ๖๔

❖ ท่านทราบหรือไม่ว่า.....สมลักษณ์ วงศ์งามขำ

❖ พระเกียรติเกริกไกร ๖๖

❖ “Lions Humanitarian Award”

❖ เขวชนไทยสำนึกในพระบารมี ๖๗

❖ เขวชนไทยสำนึกในพระบารมี ๖๐ ปี ครองราชย์

❖ สมุนไพรรในโครงการฯ ๗๐

❖ ประสักเชื่อม ของหวานแบบไทย สมุนไพรรจากป่าชายเลน.....สมชาย ดิษฐศร

❖ จดหมายจากผู้อ่าน ๗๓

❖ ฝนหลวง-ป่าสักชลสิทธิ์

บทบรรณาธิการ

๖๐ ปีแห่งการครองราชย์ ประชาชนชาวไทยและชาวโลกได้เห็นแล้วว่า พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มีมากมายเพียงใด โดยเฉพาะพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาที่ทำให้ประชาชนผู้เป็นเกษตรกรได้มีน้ำเพื่อการเพาะปลูกและอุปโภคบริโภค มี “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้แล้วนำไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์สังคมของตน ทำให้ประชาชนเหล่านั้นสามารถอยู่ได้ด้วยการทำงานและมีทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้อย่างยั่งยืน ซึ่งส่งผลให้ประเทศชาติพัฒนา จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ปรากฏผลอย่างชัดเจนนี้เอง ทำให้ผู้บริหารหลาย ๆ ประเทศได้เข้ามาศึกษาดูงานโครงการฯ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศของตน

ในวารสารฯ ฉบับนี้จะแสดงให้เห็นว่าผลจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทำให้ประเทศชาติพัฒนาได้อย่างไร ด้วยคอลัมน์ต่าง ๆ อย่างครบถ้วนดังเช่นทุกฉบับที่ผ่านมา ท่านจะได้ทราบว่าประชาหน้าใส เพราะได้พระราชทานพระราชดำริให้สร้างเขื่อนคลองท่าด่าน จังหวัดนครนายก ซึ่งต่อมาได้พระราชทานชื่อว่า “เขื่อนขุนด่านปราการชล” ส่วนคอลัมน์ขยายผลตามแนวพระราชดำริ ท่านจะทราบได้จาก อันเนื่องมาจากพระมหากษัตริย์คุณ จนได้ขยายผลออกไปสู่ชุมชน นำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จยิ่งกว่านั้น วารสารฯ ฉบับนี้ยังได้รับอนุญาตให้นำคำบรรยายพิเศษที่ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ในโอกาสที่สำนักงาน กปร. จัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสทรงครองสิริราชย์ครบ ๖๐ ปี ของ นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เรื่อง “พระอัจฉริยภาพด้านการเกษตร” มาเผยแพร่ในที่นี้อีกครั้ง นอกจากนั้นในบทความพิเศษได้รับความกรุณาจาก นายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้อำนวยการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ”

หวังว่าจากเนื้อหาสาระทั้งหลายจะทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ความเข้าใจว่า พระราชกรณียกิจทั้งหลายที่เห็นเป็นตัวอย่างในฉบับนี้ทำให้ ประเทศชาติพัฒนา และมีความยั่งยืนจนทำให้ประชาชนอยู่ได้ด้วยการทำงานจึงเกิดประโยชน์สุข ก็ด้วยพระมหากษัตริย์คุณที่ทรงมีต่อปวงชนชาวไทยมานานแสนนาน สำหรับวารสารฯ ฉบับหน้าที่จะออกตามมาจะเป็นฉบับ ปวงประชาเทิดไท้ คอยอ่านได้ในเร็ววันนี้ 🙏

พระราชกรณียกิจ

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

เสด็จฯ พร้อมด้วย พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรียรรัตน์

พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา และพระเจ้าหลานเธอ

พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ ไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจภาคใต้

สระหว่างวันที่ ๔ - ๑๐ กันยายน ๒๕๕๙ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรียรรัตน์ พระวรชายาใน สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา และพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ ไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในพื้นที่ภาคใต้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

วันอังคารที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๙ เสด็จฯ ไปยังโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ บ้านรอดต้นบาต หมู่ที่ ๗ ตำบลกะลุวอ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เพื่อทรงติดตามการดำเนินงานและทอดพระเนตรกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโครงการฯ อาทิ ร้านสวัสดิการสมานฉันท์ สวนบอนสี แปลงนาข้าว การเลี้ยงปลาในกระชัง ฯลฯ

โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงและฟาร์มตัวอย่างบ้านรอดต้นบาต เป็นโครงการที่ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินการช่วยเหลือ

ครอบครัวเจ้าหน้าที่และประชาชนที่ประสบเคราะห์กรรมจากการกระทำของผู้ก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

วันพุธที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๙ เสด็จฯ ไปยังมัสยิดดารุลฮูดา ตำบลละแอ อำเภอยะหา จังหวัดยะลา เพื่อพระราชทานเรือท้องแบนให้กับหน่วยงานราชการไว้ใช้เมื่อเกิดอุทกภัย และพระราชทานบ้านพักให้กับนายอาหมัด น้อยบาท ที่ประสบอุทกภัยบ้านเรือนได้รับความเสียหายทิ้งหลัง จากนั้นเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน และทรงเยี่ยมราษฎรที่มาเฝ้าฯ รับเสด็จ

วันพฤหัสบดีที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๙ เสด็จฯ ไปยังโครงการฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ บ้านโคกโก ตำบลโต๊ะเต็ง อำเภอสูโงปาตี จังหวัดนราธิวาส เพื่อทรงติดตามการดำเนินงาน และทอดพระเนตรกิจกรรมต่างๆ พร้อมกับทรงรับฟังการบรรยายสรุปผลการดำเนินงานโครงการ และเยี่ยมราษฎรที่มาเฝ้าฯ รับเสด็จ

โครงการฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ บ้านโคกโก ตำบลโต๊ะเต็ง อำเภอสูโงปาตี จังหวัดนราธิวาส สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๘ เพื่อช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่บ้านโคกโก ตำบลโต๊ะเต็ง และพื้นที่ใกล้เคียงให้มีแหล่งจ้างงาน แหล่งผลิตอาหาร และให้ความรู้ด้านการเกษตรที่ถูกต้อง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินงาน ภายในพื้นที่ ๓๑๔ ไร่

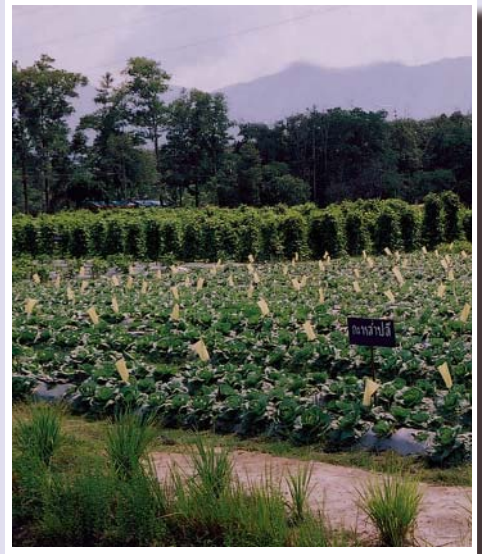

ประกอบด้วยกิจกรรมการเกษตร อาทิ การปลูกพืชผักและไม้ผล พืชไร่ ไม้ดอกไม้ประดับ รวมทั้งโรงเพาะเห็ด ด้านปศุสัตว์ ได้ก่อสร้างโรงเรียน เลี้ยงสัตว์ เพื่อเลี้ยงไก่ไข่ ไก่พื้นเมือง เป็ดไข่ และแพะ ด้านประมง ดำเนินการเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชัง และในบ่อดิน เช่น ปลาทับทิม ปลาจะละเม็ด ปลาดุก และกบ เป็นต้น

วันศุกร์ที่ ๘ กันยายน ๒๕๔๙ เสด็จฯ ไปยังโครงการฟาร์ม ตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ บ้านสน่านอก ตำบลบ้าน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เพื่อทอดพระเนตรและติดตามผลการ ดำเนินงานโครงการ จากนั้นได้ทอดพระเนตร โรงเพาะด้วงสาคร บ่อเลี้ยงปลา และทรงเยี่ยมราษฎรที่มาเฝ้าฯ รับเสด็จ

โครงการฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ บ้านสน่านอก ตำบลบ้าน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เป็นโครงการที่ สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชดำริให้ จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๘ เพื่อช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่ตำบลบ้าน อำเภอสายบุรี ได้มีแหล่งจ้างงาน แหล่งผลิตอาหาร และให้ความรู้ด้านการเกษตร ที่ถูกต้อง ฟาร์มตัวอย่างแห่งนี้ มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๓๘ ไร่ ดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐานด้านปศุสัตว์ ได้ก่อสร้างโรงเรียน เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ แพะ เป็ดไข่ เป็ดอีแต๋มเลี้ยง ไก่คอกลอน และท่าน ด้านประมง ดำเนินการเลี้ยงปลาตะเพียน ปลานิล ปลาดุก และกบ ด้านการเกษตร ดำเนินการ เพาะเลี้ยงเห็ด แปลงพืชผักไม้ผล และจัดทำปุ๋ยหมักและ ปุ๋ยอินทรีย์

วันเสาร์ที่ ๙ กันยายน ๒๕๔๙ เสด็จฯ ไปยังโครงการฟาร์ม ตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ วังพญา-ท่าธง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เพื่อติดตามการดำเนินงานโครงการฯ และ ทอดพระเนตรกิจกรรมต่าง ๆ ภายในฟาร์ม

โอกาสนี้ หม่อมหลวงอนุพร เกษมสันต์ ผู้เชี่ยวชาญ สำนักพระราชเลขาธิการ ได้นำ ผบ.ฉก.๑๔ ปลัดอำเภอรือเสาะ ท่านอำเภอรือเสาะ ผู้ว่าหมู่บ้าน อำเภอรือเสาะ งามบึงคมทูลรายงานการดำเนินงานโครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ๓ จังหวัด ชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะ ๓๗ หมู่บ้าน ๔ ตำบล อำเภอรือเสาะ จังหวัดยะลา ซึ่งขาดแคลนน้ำ สำหรับอุปโภค-บริโภค

ในการนี้ ได้พระราชทานพระราชดำริกับ นายเทอดศักดิ์ บุญยขจร วิศวกรใหญ่ฯ กรมชลประทาน สรุปได้ว่า

ให้ศึกษาในภาพรวมของพื้นที่ทั้งระบบ ว่าเดิมมีแหล่งน้ำอยู่บริเวณใด ใช้ประโยชน์ ได้เท่าใด แล้วจึงพิจารณาหาแนวทาง ช่วยเหลือราษฎรในบริเวณดังกล่าวต่อไป

พระราชกรณียกิจ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนายาว โรงเรียนมัธยมพระราชทานนายาว และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนาฮีसान อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อทรงติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานของโรงเรียน โดยมีนายสมพล พันธุ์มณี เลขาธิการ กปร. พร้อมด้วยคณะผู้บริหารสำนักงาน กปร. และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฝ้าฯ รับเสด็จ

ในการนี้ได้พระราชทานสิ่งของแก่ครู ผู้ดูแลเด็ก และตัวแทนนักเรียนชาย หญิง และทอดพระเนตรการสาธิตการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โครงการฟักอาชีพ ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ห้องเรียน ศิลปะ-ดนตรี สวนพฤกษศาสตร์ในโรงเรียน แปลงทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง จากนั้นได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมหน่วยแพทย์พระราชทานและราษฎรที่มาเฝ้าฯ รับเสด็จ 🐾

พระราชกรณียกิจ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดงาน ๖๐ ปี ครองราชย์ ประโยชน์สุข ประชาราษฎร์ ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพมหานคร

5 วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๗.๓๐ น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยังศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ เพื่อทรงเปิดงาน ๖๐ ปี ครองราชย์ ประโยชน์สุข ประชาษฎร์ ของสำนักงาน กปร. โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเฝ้าฯ รับเสด็จ

เนื่องในโอกาสสมมงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ร่วมกับกองทัพไทย และกรุงเทพมหานคร จัดโครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภายใต้งาน ๖๐ ปี ครองราชย์ ประโยชน์สุข ประชาษฎร์ เพื่อเผยแพร่พระเกียรติคุณให้สาธารณชนได้รับรู้ รับทราบและมีส่วนร่วมในการน้อมนำแนวทางการพัฒนาตามแนวพระราชดำริไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตให้บังเกิดความยั่งยืน โดยมีรายละเอียดของกิจกรรมดังนี้

การแสดงนิทรรศการ ๖๐ ปี ครองราชย์ ประโยชน์สุข ประชาราษฎร์ เป็นการจำลองผลสำเร็จด้านการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บนแผนที่ประเทศไทยตั้งแต่เหนือจรดใต้ ตะวันออกจรดตะวันตก ที่ได้พลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ผืนแผ่นดินไทย ทั้งการพระราชทานโครงการหลวงเพื่อให้ราษฎรเลิกปลูกฝิ่น การแก้ไขพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารเสื่อมโทรมด้วยการสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น การปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง การแก้ไขปัญหาน้ำท่วม น้ำเน่าเสียด้วยวิธีการทางธรรมชาติและกักหน้ำน้ำช่วยพัฒนา รวมถึงการจัดหาน้ำให้กับพื้นที่การเกษตรในรูปของเขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฝาย ตลอดจนการจัดทำฝนหลวง นอกจากนี้ยังได้จำลองการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการแก้ปัญหาดินดานด้วยหญ้าแฝก การแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวด้วยวิธีการแก้ดิน ซึ่งทั้งหมดล้วนมาจากแนวพระราชดำริที่บังเกิดผลสำเร็จสู่ประชาชนได้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การจัดนิทรรศการครั้งนี้ สำนักงาน กปร. ได้รวบรวมพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขณะทรงงานด้านการพัฒนาในพื้นที่ต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบันมาแสดงให้ประชาชนได้รับชมและรับทราบถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อพสกนิกรไทยอย่างหาที่สุดมิได้ พร้อมกับการนำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาจัดแสดงไว้ เพื่อให้ประชาชนได้น้อมนำไปปฏิบัติให้บังเกิดความสุขสมบูรณ์กับชีวิตต่อไป สิ่งที่สำคัญอีกประการคือการนำภาพร่างฝีพระหัตถ์ในขณะที่ได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งโครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่ให้แก่พสกนิกรไทย และ ส.ค.ส. พระราชทานตั้งแต่ปี ๒๕๒๙ ถึง ๒๕๔๘ มาจัดแสดงให้กับประชาชนได้ชื่นชมอีกด้วย

ในการนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานถ้วยรางวัลแก่นักเรียนที่ชนะเลิศการประกวดการกล่าวเฉลิมพระเกียรติระดับประเทศ ได้แก่ นางสาวอภิญญา เสือพาดกร จากโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี และโล่รางวัลสำหรับนักเรียนที่ชนะเลิศการประกวดในระดับภูมิภาค ประกอบด้วยภาคกลาง ได้แก่ นางสาวนฤธิตา คณานิธิกร โรงเรียนสายน้ำผึ้ง กรุงเทพมหานคร นายพีระวัฒน์ อัฒนาท โรงเรียนพรหมานุสรณ์ จังหวัดเพชรบุรี ภาคอีสาน ได้แก่ นางสาวระพีพรรณ จันทะคัด โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเหนือ ได้แก่ นางสาวสิรินภา พิชัยพันธุ์ โรงเรียนทางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ จังหวัดเชียงใหม่ ภาคใต้ ได้แก่ นายวิรัชชัย พงษ์เกาะ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช

นอกจากนี้ได้พระราชทานโล่รางวัลเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่เกษตรกรที่น้อมนำแนวพระราชดำริไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจนบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จากการส่งผลงานเข้าร่วมประกวดในด้านการบริหารจัดการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จาก ๔ ภาค ทั่วประเทศ ประกอบด้วย กลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ฯ จังหวัดพะเยา กลุ่มผู้ใช้น้ำสหกรณ์การเกษตรชลประทานยางชุม จำกัด อ่างเก็บน้ำยางชุมฯ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มผู้ใช้น้ำห้วยขี้หินฯ จังหวัดสกลนคร และกลุ่มบริหารผู้ใช้น้ำฝายทดน้ำไอร์บาลอฯ จังหวัดนราธิวาส สำหรับด้านการบริหารจัดการพื้นที่ป่าต้นน้ำ ผู้ชนะเลิศได้แก่โครงการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำลำธาร บ้านป่าสักงาม จังหวัดเชียงใหม่

จากนั้นได้เสด็จฯ ไปทรงเปิดนิทรรศการและทอดพระเนตรนิทรรศการของสำนักงาน กปร. กรุงเทพมหานคร และกองบัญชาการทหารสูงสุด พร้อมทั้งได้ทอดพระเนตรการแสดงสินค้าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการหลวง โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา โครงการศิลปาชีพพิเศษ ร้านภูฟ้า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อีกด้วย

พระราชกรณียกิจ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ และสุรินทร์

เมื่อวันที่ ๑๑ - ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดสุรินทร์ รวม ๗ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนชมรม ๙ (สมาคมจีนแห่งประเทศไทยเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ครบ ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒) หมู่ที่ ๖ บ้านโรงเลื่อย ตำบลละหานทราย อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโคกแสง หมู่ที่ ๗ ตำบลตาเมียง กิ่งอำเภอนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนพืระยานุเคราะห์ฯ ๒ หมู่ที่ ๗ บ้านโคกป่าจิก ตำบลปรีอ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านรุน หมู่ที่ ๗ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

บ้านข้าปะโต หมู่ที่ ๓ ตำบลอาโพน อำเภอบัวเขต
จังหวัดสุรินทร์ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
บ้านตาแตรว หมู่ที่ ๙ และ โรงเรียนตำรวจ
ตระเวนชายแดนบ้านตาคุม หมู่ที่ ๑๕ ตำบล
ตาคุม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

ในการนี้ นายสมพล พันธุ์มณี เลขาธิการ
กปร. นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ รองเลขาธิการ
กปร. นายดนุชา สิ้นธวานนท์ ผู้อำนวยการ
กลุ่มประสานงานโครงการฯ ๒ และเจ้าหน้าที่
กปร. ร่วมเดินทางติดตามเสด็จ ซึ่งการเสด็จฯ
ไปทรงเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
ในครั้งนี้ ทรงรับทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับการ
ขาดแคลนน้ำ ในการดำเนินโครงการเกษตร
เพื่ออาหารกลางวันของโรงเรียนตำรวจตระเวน
ชายแดน จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้
ผู้แทนสำนักงาน กปร. พิจารณาแนวทางแก้ไข
ปัญหา สรุปได้ดังนี้

๑. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านรุน ประสบปัญหา
สระน้ำของโรงเรียนตั้งอยู่สูงกว่าอ่างเก็บน้ำใกล้เคียง(อ่างเก็บน้ำบ้านรุน)
ทำให้โรงเรียนประสบปัญหาขาดแคลนน้ำใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของ
โรงเรียน แนวทางแก้ไขเบื้องต้นเพื่อให้ประหยัด จึงเห็นสมควรให้
ศึกษาความเป็นไปได้ของการขุดสระน้ำของโรงเรียนให้มีระดับความ
ลึกใกล้เคียงกับอ่างเก็บน้ำเพื่อชักน้ำเข้าสระน้ำของโรงเรียน ซึ่ง
กรมชลประทานจะได้ทำการสำรวจระดับพื้นที่และภูมิประเทศต่อไป

๒. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านตาคุม ไม่สามารถนำ
น้ำจากลำห้วยเสน ซึ่งเป็นลำห้วยธรรมชาติที่ไหลผ่านโรงเรียนมา ใช้
สนับสนุนกิจกรรมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันได้ ในเบื้องต้น
กรมชลประทาน พิจารณาแนวทางให้ความช่วยเหลือแล้วเห็นสมควร
ขุดลอกลำห้วยเสนระยะทางประมาณ ๕ กิโลเมตร พร้อมก่อสร้างฝาย
ปิดกั้น เพื่อกักเก็บน้ำซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งกับโรงเรียน และอีก ๕
หมู่บ้านบริเวณใกล้เคียง 🐼

เทิดพระเกียรติ

พระอัจฉริยภาพด้านการเกษตร

อำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี

1 นื่องในโอกาสมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี สำนักงาน กปร. ได้จัด กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติมากมายภายใต้โครงการ ๖๐ ปี ครองราชย์ ประโยชน์สุข ประชาราษฎร์ และกิจกรรมที่สำคัญกิจกรรมหนึ่งคือ การจัดงานมหกรรมวิชาการเฉลิมพระเกียรติ “๖๐ ปี ครองราชย์ ประโยชน์สุข ประชาราษฎร์” เมื่อวันที่ ๗ - ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้รับ พระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ มาทรงเป็นประธานในพิธีเปิดงาน พร้อมกันนี้ สำนักงาน กปร. ยังได้รับความกรุณาจากองคมนตรีทั้ง ๓ ท่าน ประกอบด้วย นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี นายพลอากาศ สุวรรณรัฐ องคมนตรี

นายสวัสดิ์ วัฒนายากร องคมนตรี และนายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาและที่ปรึกษาสำนักงาน กปร. บรรยายพิเศษเกี่ยวกับพระอัจฉริยภาพด้านต่าง ๆ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบถึงพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีต่อพสกนิกร ไทยมาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน ส่งผลให้ราษฎรอยู่ดีกินดี มีความสงบสุข รวมถึงสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และดำเนินชีวิตได้อย่างพอเพียงและเป็นสุขอย่างทั่วหน้า สำนักงาน กปร. จึงได้นำคำบรรยายพิเศษของนายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี ที่ได้บรรยายในหัวข้อ “พระอัจฉริยภาพด้านการเกษตร” เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๔ มาเรียบเรียงและนำลงในวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับนี้

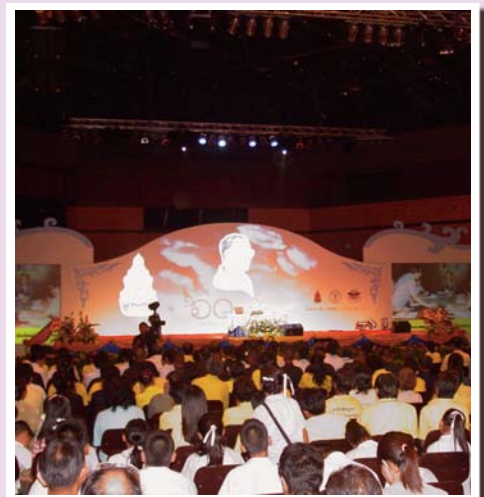

เรียน ท่านเลขาธิการ กปร. ท่านเพื่อนข้าราชการ ทหาร ประชาชน และนักเรียน ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพรัก กระผมขอขอบพระคุณสำนักงาน กปร. ที่ได้ให้เกียรติผมมาร่วมรับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวานนี้ เวลา ๑๗.๓๐ น. และมาบรรยายพิเศษในหัวข้อ **“พระอัจฉริยภาพด้านการเกษตร”** ในเช้าวันนี้ ทุกท่านคงทราบดีในพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระปรีชาชาญอันล้ำเลิศของพระองค์ในศาสตร์และศิลป์หลายสาขา เช่น เกษตร

ชลประทาน การแพทย์ การสาธารณสุข การปกครอง การทหาร รวมทั้งพระราชกรณียกิจบางอย่างที่เป็นงานทางศิลปะอย่างสูง เช่น งานทางดนตรี การเขียนภาพ การกีฬา การทรงเรือใบ รวมทั้งการบิน ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องใช้ศิลปะและทักษะอย่างมาก พระองค์ก็มีความชำนาญ มีผลงานที่น่าประทับใจ พวกเราทั้งหลายก็ตระหนักดีในพระราชกรณียกิจที่ได้ทรงบำเพ็ญมาตั้งแต่เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๙๙ ซึ่งถึงปัจจุบันนี้ก็เป็นเวลา ๖๐ ปีนะครึบ แล้วก็นับถึงวันนี้ก็ ๑ เดือนพอดี คือวันที่ ๙ เช่นเดียวกัน ผลงานเหล่านั้นมีอยู่มากมาย และก่อให้เกิดประโยชน์ให้พวกเราปวงชนชาวไทยเหลือคณานับ และทุกคนก็ต่างระลึกและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่เปรียบมิได้

ในฐานะที่กระผมเองก็ได้มีโอกาสรับใช้เบื้องพระยุคลบาทมาตั้งแต่ปี ๒๔๙๙ หลายท่านคงนึกไม่ถึง หลายท่านก็ยังไม่เกิด เมื่อประมาณ ๕๐ ปีมาแล้ว ตอนนั้นผมมีอายุ ๑๘ ปี ๖ เดือน เป็นนิสิตมหาวิทยาลัย เขาก็ขอเรามาช่วยรับเสด็จ ในวันที่เสด็จขบวนพยุหยาตราเลียบพระนคร ก็มีโอกาสดำรงชุดมหาดเล็กหลวง มีภาพที่ยังเก็บไว้ ๒ ภาพ ภาพแต่งเป็นมหาดเล็กหลวง ๑ ภาพ ภาพแต่งเป็นเทวดา ๑ ภาพ แต่ตอนนี้จำไม่ได้ว่าไปทำอะไรบ้าง เพียงแต่มีภาพแต่งเครื่องแบบซึ่งสำนักพระราชวังจัดให้มาร่วมเดิน นับเป็นเกียรติอย่างสูงที่ได้มีโอกาสรับใช้พระองค์ตั้งแต่วันนั้นแต่ว่าจริง ๆ แล้วก็ได้รับสนองพระยุคลบาทในฐานะข้าราชการในรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ปี ๒๔๙๙ จนปัจจุบันก็เป็นเวลาถึง ๕๐ ปี จะมีวันอยู่เพียง ๒ ปี คือปี ๒๕๓๕ ถึง ๒๕๓๗ ๒ ปีที่เกษียณอายุราชการ แต่ก็ยังเป็นข้าราชการบำนาญ ยังมาต้องได้รับเงินเกษียณเงินข้าราชการบำนาญมาตลอด ๒ ปี จากนั้นได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นองคมนตรี เมื่อปี ๒๕๓๗

ตลอดเวลาผมมีโอกาสได้เขียนบทความและบรรยายเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระองค์บ่อย เป็นเวลาเกือบ ๓๐ ถึง ๔๐ ปี ก็หลาย

เรื่อง เกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ทางการเกษตร กับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กับสัตว์เลี้ยง กับ การชลประทาน การป่าไม้ก็เยอะมาก โดยเฉพาะงานด้านการเกษตรและ สิ่งแวดล้อม เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน นะครับ ทำให้มีโอกาสไปบรรยายบ่อย ๆ จากการสอบถามหลายท่านทำให้ มีความคิด มีโอกาสมาปรับปรุงเอกสารหรือการบรรยายใหม่ ๆ เสมอ เพราะว่าทุกครั้งเราต้องเข้าใจก่อน แต่วันนี้เรามีโอกาสได้ทำงานนานขึ้น ได้ ฟังคำถาม ความคิดเห็นจากหลายท่าน ก็ทำให้สามารถนำมาปรับปรุง บทความหรือคำบรรยายได้มากขึ้น

เพราะฉะนั้น การบรรยายเรื่อง **พระอัจฉริยภาพด้านการเกษตร** ในวันนี้ ก็เป็นเช่นเดียวกัน ที่ผมได้พยายามปรับปรุงแก้ไขขึ้นมาเพื่อให้ดีขึ้น แต่ว่าการบรรยายงานของพระองค์ตลอด ๖๐ ปีนี้ ให้มาบรรยายเพียง ชั่วโมงเดียวก็เหมือนต้องใช้ชื่อย่อไทยให้สั้น ๆ กระชับ เพื่อไม่กินเวลาที่ กำหนดไว้ ก็คงจะทำให้บางตอนอาจจะสั้นไปบ้าง ก็หวังว่าท่านทั้งหลาย คงจะเข้าใจ

ฉะนั้นในวันนี้ก็มีตั้งแต่เด็ก คงไม่ใช่ระดับน้อง คงขนาดหลานผม หลายท่านก็เป็นผู้ใหญ่ หลายท่านผมก็คงเริ่มขาว ดังนั้นการบรรยายผมก็ คงต้องไปกลาง ๆ สรุปว่าหัวข้อที่จะพูดในวันนี้ก็จะมี ๓ หัวข้อใหญ่ ๆ ผม จะใช้หลักของเสนาธิการ คือ ใช้หัวข้อว่า

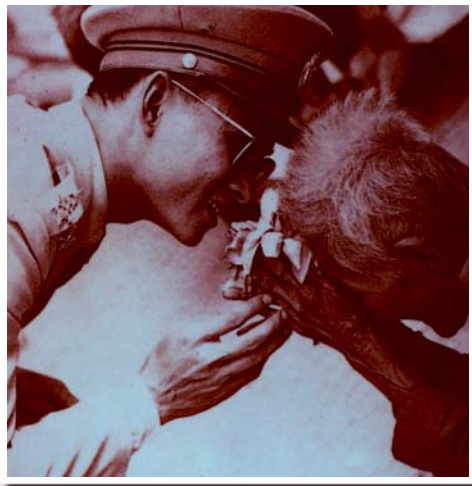
หัวข้อแรกคือ ทรงสร้างฐานข้อมูลของพื้นที่ จากพระราชประวัติ การเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนเมืองไทยทั่วประเทศ

หัวข้อที่ ๒ ก็คือทรงเริ่มงานพัฒนาประกอบด้วย อาชีพของ ประชาชน การพัฒนาป่าไม้ พัฒน่าน้ำ และพัฒนาดิน

และสุดท้ายก็คือ **ทรงสร้างฐานส่งกำลังบำรุงแบบทหาร บางทีก็ ต้องมีฐานข้อมูล ฐานกำลังสนับสนุน**

ผมขอเริ่มในตอนแรก ซึ่งมีความสำคัญ โดยเฉพาะพวกเราซึ่งเป็นผู้เยาว์ เรื่องของ พระราชประวัติซึ่งมีความสำคัญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ ๙ ในราชวงศ์จักรี เสด็จพระราชสมภพ ใช้ภาษาสามัญ คือ เกิดเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ปีพุทธศักราช ๒๔๗๐ ณ เมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ท่านเกิดที่เมืองนอก เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๔๗๒ สมเด็จพระบรมราชชนก ทรงทิวงคต นับตั้งแต่บัดนั้นพระราชชนนีจึงต้องรับพระราชภาระเลี้ยงดูและอภิบาลพระราชธิดาและพระราชโอรส ซึ่งทรงพระเยาว์มาโดยลำพัง ต้องเลี้ยงดูและอบรมพระองค์ทั้ง ๒ มาโดยตลอด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเข้ารับการศึกษาเบื้องต้นในประเทศไทย ท่านทรงอยู่เมืองไทยจนกระทั่งพระชนมายุ ๖ พรรษา จึงเสด็จฯ ไปประทับ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และก็ทรงศึกษาตั้งแต่ชั้นต้นจนกระทั่งถึงมหาวิทยาลัยที่ประเทศนั้น โดยใช้ชีวิตที่เรียบง่ายเช่นสามัญชนทั่วไป ท่ามกลางสิ่งแวดล้อม

ของประเทศที่เป็นประชาธิปไตยและอนุรักษ์
สภาพธรรมชาติและขนบธรรมเนียมประเพณี
อย่างมาก

และตลอดเวลาในช่วงสงครามโลกครั้งที่
๒ มีประเทศเดียว หรือว่าอาจจะ ๒ - ๓ ประเทศ
ก็ได้ ที่ไม่ได้เข้าสู่การทำสงคราม คนไทยที่ไป
เรียนยุโรปในช่วงนั้นก็หลบภัยหรือลี้ภัยไปพัก
ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ก็เป็นอยู่ตอนนั้น
ในวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘ ได้
เสด็จนิวัตประเทศไทยครั้งที่ ๓ พร้อมกับ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
พระบรมเชษฐาธิราช รัชกาลที่ ๘ และที่ผม
อยากจะเอ่ยตอนนี้ก็คือ วันที่ ๕ มิถุนายน
๒๔๘๙ ทั้ง ๒ พระองค์ได้เสด็จฯ ไปบางเขน
ที่วัดพระศรีมหาธาตุ และก็ไปที่มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ อันนี้จะเห็นว่าท่านทรงสน
พระราชหฤทัยที่จะเห็นชานาแสดงการทำนา มี
การปลูกข้าว เกี่ยวข้าว และพระองค์ก็ยังได้ทรง
หว่านข้าวหลังตึกโภชนาการ ซึ่งตอนนี้เขาเรียก
ว่า ตึกอินทรีจันทร์สถิตย์ แสดงว่าทรงสน
พระราชหฤทัยในอาชีพของคนไทย โดยเฉพาะ
ชานาตั้งแต่ตอนนั้นแล้ว เมื่อพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จสวรรคต
กะทันหัน เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ปีพุทธศักราช
๒๔๘๙ รัฐบาลจึงกราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระ
เจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ซึ่ง

เป็นพระนามพระองค์ตอนนั้น เสด็จขึ้นครองสิริราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๙ แห่งราชวงศ์จักรี เมื่อพระชนมายุ ๑๙ พรรษา หลังจากนั้นได้เสด็จฯ กลับไปทรงศึกษาเปลี่ยนแนวทางการศึกษา เมื่อทรงตัดสินพระทัยที่จะครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ของไทย ตอนนั้นท่านใช้เวลาในการพิจารณาเหมือนกัน พระองค์ก็กลับไปเปลี่ยนแผนการศึกษา เช่น เคยศึกษาในด้านวิทยาศาสตร์ ด้านการชลประทาน ก็เปลี่ยนไปเป็นด้านการปกครอง ด้านรัฐศาสตร์หลาย ๆ อย่าง เพื่อพร้อมที่จะกลับมาทรงเป็นพระมหากษัตริย์ของประเทศไทย

และในวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ซึ่งผมก็เรียนมหาวิทยาลัย ผมมีโอกาสดำเนินในฐานะมหาดเล็กหลวง ในวันนั้นได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้มีพิธีบรมราชาภิเษกขึ้น และได้พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการว่า **“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”** ถือว่าเป็นพระราชสัจจาจากที่ทรงยึดมั่น และทรงบำเพ็ญมาตลอดเวลา ๕๖ ปี

ทุกท่านคงทราบดีที่เรามีการเฉลิมฉลองเมื่อเร็ว ๆ นี้ ก็ได้เน้นเรื่องนี้มาก และในข้อที่ ๒ ที่ผมจะขอล่าก็คือว่า **ทรงสร้างฐานข้อมูลพื้นฐาน** คือในการปฏิบัติงานนี้ ท่านต้องทราบว่าพระองค์ยังเด็ก เหมือนเด็กหนุ่ม ซึ่งผมต้องขออนุญาตใช้ภาษาสามัญ เพื่อให้สั้น ๆ ได้เข้าใจ ทรงประทับในต่างประเทศเหมือนเด็กฝรั่ง มีเพื่อนฝรั่ง ไม่เคยเห็นเมืองไทยเลย และการที่จะทรงมาเป็นประมุขของประเทศ มาเป็นพระมหากษัตริย์ ท่านก็ต้องศึกษาเมืองไทย ที่นี้วิธีการที่ดีที่สุดคือการเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยม เพราะฉะนั้นก็ต้องใช้เวลาในช่วงที่ครองราชย์ไปเยี่ยมประเทศไทย คือทุกภาค ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะได้สัมผัสด้วยพระองค์เอง ภาษาไทยเราเรียกว่า ประสาททั้ง ๕ คือ ทอดพระเนตรด้วยพระองค์เอง ก็ต้องขออนุญาตอีกเหมือนกัน ได้เห็น ได้ฟัง ได้ชิม ได้สัมผัส ได้กลิ่นดอกไม้ ได้กลิ่นฝุ่น เห็นฝุ่น เห็นต้นไม้ เห็นอะไรต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง

พระองค์เสด็จ ครั้งแรกส่วนใหญ่จะประทับที่หัวหิน วังไกลกังวล ช่วงนั้นคงเสด็จ ไกล ๆ เช่น ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี เดิมประทับอยู่พระที่นั่งอัมพรสถาน ในช่วงปี ๒๔๙๕ - ๒๔๙๘ ต่อจากนั้นทางการได้ขอมพระตำหนักสวนจิตรลดา พอเสด็จก็ทรงย้ายมาประทับที่สวนจิตรลดา แต่ก็อยู่ในเขตพระราชวังดุสิต แถวสนามม้า เราเรียกพระราชวังดุสิต ที่สำคัญคือ ช่วงนั้นเสด็จ ไปหัวหินประทับช่วงฤดูร้อน ก็มีจุดสำคัญอันหนึ่งที่ผมจะอธิบายคือ การเสด็จ ไปทรงงานทั่วประเทศนี้ทำให้ได้ทรงเห็นเมืองไทย รู้จักเมืองไทย แล้วก็เช่นเดียวกัน ความประทับใจหรือเรียกว่าแรงคลพระราษหฤทัยในการทรงงานในระยะต่อมา

ซึ่งผมจะขอกว่าในบางเรื่อง เช่น การเสด็จ ไปหัวหิน สมัยแรกอาจจะเสด็จ โดยรถไฟ ต่อมามีถนนจากกรุงเทพฯ ไปเพชรบุรี ไปหัวหิน จะถึงช่วงหนึ่ง สมัยนี้เราคงไม่เห็น จากอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ถึงอำเภอท่ายาง คือจากบ้านลาด-ท่ายาง ประมาณ ๕ กิโลเมตร จะมีสวนยาง ป่ายาง ไม่ใช่สวน ป่ายาง ยางนา ต้นสูง ๆ สมัยนั้นหากใครเกิดทันวิ่งไปก็เหมือนป่าเลย ๒ ข้าง ไมโล่งเหมือนสมัยนี้ มีพระราชประสงค์ที่จะเก็บป่ายางนาตรงนั้นไว้ แต่ก็มีความขัดข้องหลายประการ เช่นงบประมาณของประเทศบ้าง กรมสิทธิอะไรต่าง ๆ ไม่สามารถจะรักษาไว้ได้ ทรงให้เก็บเมล็ดพันธุ์โดยโปรดเกล้าฯ ให้มหาดเล็กเก็บพันธุ์มา และนำมาปลูกที่สวนจิตรลดาในช่วงนั้น แปลงยางนาแปลงนั้นยังอยู่ อายุประมาณ ๔๐ กว่าปีแล้ว ถ้าไปทางสนามม้าผ่านไป มองทางด้านซ้ายมือ จะเห็นแปลงยางน่ายังอยู่ เป็นแปลงยางนาที่ใหญ่ แล้วก็แสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ของไทยเรานั้นสนพระราชหฤทัยในการที่จะอนุรักษ์พันธุ์ไม้ รักษาพันธุ์ไม้

ในช่วงปี ๒๔๙๖ - ๒๔๙๘ ก็เสด็จ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในภาคกลาง เช่น ราชบุรี สมุทรสาคร นครปฐม สุพรรณบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง อยุธยา ช่วงนั้นจะเสด็จ โดยเรือทางชลมารค แบบไปเข้าเย็นกลับไม่พักค้างแรม มีครั้งเดียวที่เสด็จ ไปชัยนาท ได้ประทับแรมบนเรือ

พระที่นั่งก็เพื่อเยี่ยมราษฎร ที่สำคัญวันที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๘ เสด็จ ไปทรงเยี่ยมอีสานทุกจังหวัด ๑๙ วัน เรียกว่าเดินทางเหนื่อย ทรงเหน็ดเหนื่อยมาก เสด็จ โดยรถไฟ จากรถไฟก็ต่อรถยนต์ จากรถยนต์ก็ต่อเฮลิคอปเตอร์ จากภูกระดึงก็นั่งรถยนต์มาลงที่หนองคาย จากหนองคายเสด็จ มาทางเรือตามลำน้ำ ชมลำน้ำโขง แล้วประทับรถยนต์ต่อเป็นการเดินทางที่เหนื่อย อีสานตอนนั้นถึงแม้จะใกล้หน้าหนาวฝนเริ่มหยุด มีฝุ่นมาก ฉลองพระองค์คงเป็นฝุ่น ผมเข้าใจว่าตอนนั้นรถยนต์พระที่นั่งก็ยังไม่มีการ มีฝุ่นเยอะ

จุดที่ผมว่ามีความน่าสนใจ ทำให้มีแรงคลพระราษหฤทัยคือ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๙๘ เสด็จ ผ่านจังหวัดอุดรธานี ไปประทับแรมที่ริมหนองหาน จังหวัดสกลนคร พอวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๘ ถ้าท่านจำได้จะเห็นพระองค์ประทับโค้งพระวรกาย ทรงรับดอกบัวจากคน ๆ หนึ่ง ซึ่งผมเองก็ไม่ทราบว่าเป็นใคร มาเห็นอีกที่จากงานนิทรรศการ ที่เมืองทองธานี เป็นภาพหญิงชราอายุ ๑๐๒ ปี ชื่อแม่เฒ่าขุ่ม

เตรียมถวายดอกบัว ๓ ดอก เป็นดอกบัวสายที่
รับประทานได้ แกนง์รอดตั้งแต่เข้าจนบายได้ถวาย
ที่สามแยกทางไปพระธาตุพนม เรียกสามแยก
ชยางกูร ทางแยกจะไปอำเภอที่พระธาตุพนม
เป็นภาพที่มีชื่อเสียงมาก

วันรุ่งขึ้นเสด็จฯ จากนครพนม จะไป
ขอนแก่น ก็ผ่านภูพานและเมื่อลงจากภูพาน ก็
ถึงสี่แยกเรียก **“สี่แยกสมเด็จ”** เป็นสี่แยกถนน
ระหว่างอำเภอภูผาอินทร์ดัดกับถนนจาก
ภูพานไปกาฬสินธุ์ที่ทุกวันนี้เรียกว่า สี่แยก
สมเด็จเพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ได้ประทับ ณ จุดนั้น ทั้งที่ความจริงไม่มี
กำหนดการจะประทับตรงนั้น แต่เนื่องจาก
ประชาชนโดยมากเป็นเกษตรกรมานั่งเฝ้าฯ
รออยู่ ตอนนั้นแล้งมาก แดดเปรี้ยงเลย ข้าวใน
นาแห้งตายหมด บนท้องฟ้าก็ใส แต่มีเมฆขาว ก็
ทรงถามชาวนาที่มาเฝ้าฯ ว่า **“ข้าวนี้อย่างไรเพราะแล้ง
ใช้ไหม”** ชาวนาบอกไม่ใช่ เพียงแต่ตายเพราะ
น้ำท่วม ก็ทำให้ทรงตระหนักเลยว่า เมืองไทยเรา
มีน้ำสมบูรณ์ แต่น้ำนี้ไม่สามารถนำมาใช้
ประโยชน์ได้เต็มที่ พอฝนตกมาก็ท่วมเสียหาย
ลงแม่น้ำ ลงคลอง ลงทะเลไป ไม่มีประโยชน์
และได้มีแรงดลพระราชหฤทัยหลายเรื่องตรง
จุดนั้น

จุดแรกได้มีพระราชดำริว่า บนภูพานมี
แม่น้ำหลายสาย เช่น แม่น้ำพุง น้ำน้ำฝนตก
น้ำก็ต้องไหลลงมาท่วมข้างล่าง ก็น้ำจะมีการทำ
ฝายทดน้ำเล็ก ๆ เป็นขั้น ๆ ที่ต่อมาเราก็รู้จัก
ในนาม **ฝายต้นน้ำ เป็นฝายขนาดเล็กหรือ
ฝายแม่** ทางเหนือเขาเรียก ฝายแม่ ซึ่งต่อมา
ก็มีการทำกันหลายแห่ง อันที่สองทรงคิดว่า
เมืองไทยเรามีแหล่งเก็บน้ำธรรมชาติมาก เช่น
หนองหาน หนองอะไรต่าง ๆ เป็นที่เก็บน้ำ
ภาคเหนือ ก็มีบึง หนองมากมายที่เป็นที่เก็บน้ำ
ธรรมชาติ ก็น้ำที่จะเก็บน้ำในไร่นา พอฝนตก
มาก็ขุดสระช่วย เพื่อให้เหมือนในธรรมชาติ
แหล่งน้ำธรรมชาติ เวลานี้หลายแห่งก็มีการ

พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแทนที่จะเก็บน้ำเหมือนสมัยก่อน น้ำจะทำที่เก็บ
น้ำขุดบ่อ ขอโทษใช้คำว่า สระ

อันนี้ก็สิ่งใหม่ที่ผมจะกล่าวต่อไปในเรื่อง **ทฤษฎีใหม่** คือว่า
ปกติเราจะไม่เก็บน้ำในไร่นา เป็นแนวพระราชดำริ ซึ่งต่อมาก็พัฒนา
คำว่า **SUMP** ภาษาอังกฤษ หมายถึง อ่างเก็บน้ำเล็ก ๆ ในกรุงเทพฯ
นี่ก็มี SUMP เยอะ SUMP นี้เรียกให้เข้าใจง่าย ๆ ว่า **“แก้มลิง”** เวลา
ลิงเคี้ยวอาหารจะเอาอาหารไว้ที่แก้ม พอลิงเคี้ยวจนหมดแล้วก็เอามา
แก้มมาเคี้ยวต่อ คล้าย ๆ ว่า เหมือนน้ำเหมือนกัน พอน้ำมากน้ำท่วม
เวลาน้ำทะเลขึ้นมาท่วมกรุงเทพฯ ถึงเวลาก็ปล่อยแห้งไป แต่การที่
ปล่อยแห้งไปอย่างนั้นก็ทำ**แก้มลิง คือทำบ่อ** ถ้าท่านเดินไปทางนี้
(ชี้มือไปทางศูนย์บริหารราชการของกรุงเทพมหานคร) จะมีประชาสัมพันธ์
แก้มลิงประมาณ ๓๐ แห่งทั่วกรุงเทพฯ อันนี้ก็ทาง กทม. เขามาแสดง
จุดสุดท้ายที่มีพระราชดำริ และสำคัญมากตอนนั้น ท่านก็ว่ามันแล้ง

เมืองไทยนั้นแล้ง บนฟ้านี้เมฆขาวเต็มไปหมดเลย น่าจะมีวิธีทำให้เมฆเหล่านั้นตกลงมา ทำให้ต่อมากลายเป็นโครงการฝนหลวงขึ้นมา เกิดการพัฒนาต่อมา จุดสำคัญที่พระองค์ได้แนวคิด แรงบันดาลใจจากการเสด็จฯ ไปเห็น บึง หนอง ในเมืองไทยมีมากมาย แต่เราใช้ประโยชน์กันน้อยมาก ช่วงนั้นเขื่อนใหญ่ในเมืองไทยก็ยังมีน้อยอยู่ ก็นำชุดทำเขื่อนเล็ก ๆ ชุดสระในไร่ นา เพื่อเก็บน้ำ

ต่อไปก็วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ ๑๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๐๑ เสด็จฯ ไปภาคเหนือทุกจังหวัด ๑๙ จังหวัด ผมเข้าใจว่าเสด็จฯ ไปทุกจังหวัดในภาคเหนือ ยกเว้นแม่ฮ่องสอน อาจจะการคมนาคมไปลำบาก ก็ทรงทราบว่าชาวเขาชุดดินทำไร่เลื่อนลอย ก็เป็นแรงดลพระราชหฤทัยในการดำเนินงานโครงการหลวงต่อมา วันที่ ๖ - ๒๖ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๐๑ เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมภาคใต้ ๒๐ วัน เช่นเดียวกัน ก็ต้องไปประทับแรมจุดสุดท้ายที่นราธิวาส ก็ทรงทราบว่าเมืองไทยนั้นยังมีชาวมุสลิมหลายจังหวัด มีประเพณีแตกต่างกับภาคอื่น ภาคใต้มีทะเลสวยงาม หลังจากนั้น ๑๘ ตุลาคม ๒๕๐๒ ถึง ๒๙ มิถุนายน ๒๕๑๐ ก็หลายปี ก็เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมมิตรประเทศ ๒๘ ประเทศ ช่วงนั้นเสด็จฯ ๘ ปี เสด็จฯ ไปหลายประเทศเพื่อศึกษาความแตกต่างของประเทศที่เขาเจริญแล้ว ว่ามีอะไรบ้างที่ควรนำมาปรับปรุงของเรา สิ่งใดที่ไม่ดีก็พยายามป้องกันไม่ให้นำเข้ามา อันนี้ก็เป็นพระราชประสงค์ในช่วงนั้นที่ไปเยี่ยม แล้วก็เป็นการผูกมิตรกับประเทศที่เป็นมิตรประเทศ เพราะบางประเทศตอนนั้นก็ไม่เป็นมิตร เพราะเป็นคอมมิวนิสต์ หลังจากปี ๒๕๐๒ แล้วเริ่มโครงการพระราชดำริ และโครงการพระราชประสงค์ต่าง ๆ ตลอดเวลา ๑๗ ปี พระองค์จะเสด็จฯ แปรพระราชฐานไปทรงเยี่ยมราษฎรในภาคต่าง ๆ ในครั้งแรกนี้เรียกว่า **ไปดู** ไปทอดพระเนตรทั่ว ๆ ไป ว่ามีอะไรบ้าง แต่หลังจากนั้นทุกปีจะหมุนเวียนเสด็จฯ ไปทุกภาค

เริ่มโครงการพระราชดำริต่าง ๆ ทุกปี และไม่เสด็จฯ ไปต่างประเทศอีกเลย จนกระทั่งปี ๒๕๓๗ จึงได้เสด็จฯ ไปลาว ไปอีกครั้งเดียวไปโครงการสร้างสะพาน แล้วไม่เคยเสด็จฯ ไปต่างประเทศอีกเลยตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา **สิ่งนี้ก็** **คงเป็นเหตุผลของพระองค์ที่จะทรงใช้เวลา** **ทั้งหมดเพื่อจะพัฒนาช่วยเหลือ ประชาชน**

นี่คือการไล่ข้อมูลครั้งแรกของพระองค์ต่อไปผมจะสรุปในด้านทรงเริ่มการพัฒนา เริ่มแรกก็คืองานพัฒนาเกี่ยวกับอาชีพของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนในชนบท คนไทยในช่วงนั้นเกือบ ๘๐% เป็นชาวนา ชาวไร่ ชาวสวน เป็นเกษตรกร การเริ่มงานส่วนใหญ่ก็ทรงแนะนำหน่วยราชการ ตอนนั้นเรียกว่า กรมกสิกรรม กรมการข้าว กรมปศุสัตว์ กรมป่าไม้ อะไรต่าง ๆ ที่ได้รับพระราชดำริไปสนอง ไปทำการค้นคว้าอะไรต่าง ๆ แต่ว่าบางสิ่งบางอย่างข้าราชการ เจ้าหน้าที่ จะไม่มีข้อมูลในทันที ไม่เห็นด้วย ท่านก็ไม่มีอะไรที่จะไปบังคับ ก็แล้วแต่ แต่บางอย่างที่สนพระราชหฤทัยก็นำมาวิจัย มาพัฒนาของพระองค์เองที่สวนจิตรลดา พระราชวังสวนอัมพร

งานแรกคือว่าเป็นการพัฒนาอาหาร ทรงทราบว่าอาหารคนไทยที่สำคัญคือ ข้าว ปลา ผัก ผลไม้ ซึ่งเป็นอาหารหลักของคนไทย ตั้งแต่สมัยโบราณกาล สิ่งหนึ่งคือ ข้าว ที่สนพระราชหฤทัยมาก สิ่งที่สองก็ปลา โครงการแรกของพระองค์วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๔๙๔ คือ ทรงรับปลาหมอคามาจากบึง จากองค์การอาหารและเกษตรสหประชาชาติ ทรงนำมาเลี้ยงที่พระตำหนักสวนอัมพร จากนั้นทรงนำมาเลี้ยงที่พระตำหนักสวนจิตรลดา ทรงเลี้ยงปลาหมอค และในปี ๒๔๙๕ ทรงนำพันธุ์ปลาหมอค ประมาณ ๕ - ๗ หมื่นตัว ไปแจกแก่เกษตรกร ชาวนา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่เกษตรกลางบางเขน ซึ่งมีบ่อเพาะเลี้ยง เป็นปลาที่โตเร็วมาก ไม่กี่เดือนก็เป็นอาหารได้ ก็ทรงให้ไปเลี้ยงทั่ว

ประเทศก็แพร่หลาย ถือว่าเป็นโครงการส่วนพระองค์โครงการแรกที่ขยายออกมา เวลานี้ก็ถือว่าเป็นสถานทดลองส่วนพระองค์ ทรงมีงานหลายสิบโครงการ ทุกปีวันพีชมงคล หลังจากทำพิธีแรกนาขวัญที่สนามหลวงแล้ว จะโปรดเกล้าฯ ให้เกษตรกร ประชาชน เข้าไปชมงานสมัยแรก ๆ จะเสด็จฯ ไปชมแล้วก็ทอดพระเนตร ทรงแนะนำดิชมต่าง ๆ แล้วตอนหลังทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ ไปทรงงานแทนส่วนงานในสวนจิตรฯ ก็ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงงานแทนพระองค์ ผมก็ขอกล่าวแต่โดยย่อเพียงเท่านั้น

ขณะเดียวกันในปี ๒๕๐๓ ผมว่า ท่านสนพระราชหฤทัยในเรื่อง ข้าว ทรงฟื้นฟูพระราชพิธีพีชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญซึ่งในสมัยสุโขทัยทำมาแล้วก็มาเลิกพักหนึ่งสมัยเปลี่ยนการปกครอง ปี ๒๔๗๕ ก็มาเริ่มเป็นพระราชพิธี เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้เกษตรกร ซึ่งถือว่าเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ มีพันธุ์ข้าวพระราชทาน มีวันเกษตรกรและในสวนจิตรฯ ก็สร้างโรงสีข้าวตัวอย่าง เมื่อมีข้าวแล้ว ผลจากข้าวออกมา มีแกลบ ก็ทรงนำมาทำอิฐ เมื่อทรงงานต่างจังหวัด ก็ทรงเริ่ม

ธนาคารข้าว ธนาคารโคกระบือ ระบบสหกรณ์ มีทดสอบการปลูกข้าวในท้องถิ่นต่าง ๆ เมืองไทยอาจจะมีการปลูกข้าวหลายประเภท เช่น ดินนาร้าง อยุธยา นาร้างก็ทรงไปเปลี่ยนแปลงให้เพาะปลูกได้จนปัจจุบัน แล้วก็บางแห่งนาข้าวก็ดินเค็มแถวภาคใต้ นราธิวาสมีทั้งดินเค็ม ดินเปรี้ยว ดินจืด ก็ทรงไปศึกษา ทดลองปลูกข้าวในสภาพพื้นดินที่มีความแตกต่างเหล่านี้ ทางเหนือก็มีข้าวอยู่บนภูเขา ก็ทรงทดลองหาพันธุ์ข้าว เอาพันธุ์ข้าวพื้นเมืองเข้ามา พันธุ์ข้าวที่กรมกสิกรรมค้นคว้า กรมการข้าวค้นคว้า ไปทดลองปลูก บางแห่งชาวเขา เขาไม่ปลูกข้าวไร่ เขาปลูกข้าวแบบนาดำ ปลูกบนภูเขา ก็ไปทดลองพันธุ์ข้าว และแถวปักข์ใต้ แถวสุพรรณ นี่เป็นป่าขาดแคลนข้าว ต้องไปซื้อไกลทรงทดลองทำข้าวแบบขึ้นบันไดบนภูเขาที่ นราธิวาส ซึ่งเวลานี้ก็ยังมีอยู่ แต่ว่าเนื่องจากว่าถนนหนทางตอนนี้ดี สุพรรณแต่ก่อนนี้รถยนต์เข้าไปไม่ได้ ก็ทรงปลูกข้าวขึ้นบันได แต่ตอนนี้เขาลดการปลูกลง เนื่องจากข้าวเอามาจากตัวเมือง ถนนนี้ ๔๐ - ๕๐ กิโลเมตร สะดวกแล้วไม่ปลูกเอง ก็ไปปลูกยางพารา ปาล์ม น้ำมันราคาแพง

พ.ศ. ๒๕๐๕ ก็ทรงเริ่มโครงการโคนม เมืองไทยสมัยก่อนโคนมจะมีการเลี้ยง เราเรียกว่า แยกเลี้ยงนม มีการตั้งโรงเรียนแล้วเลี้ยงโคนมมีพระราชดำริให้เลี้ยงโคนมที่สวนจิตรลดา แล้วเผยแพร่ไปสหกรณ์ต่าง ๆ จากพระราชประวัติ ทรงเรียนอนุบาลอยู่ที่โรงเรียนมาแตร์เดอี เมื่อ ๕ พรรษา สมเด็จพระราชชนนีโปรดเกล้าฯ ให้พระองค์และพระเชษฐา รัชกาลที่ ๘ ตอนนั้นประมาณ ๔ - ๕ ขวบ สะพายนมสดไปเสวยที่โรงเรียนทุกวัน จึงอยากให้คนไทยร่างกายแข็งแรงแบบฝรั่ง จึงมีแนวพระราชดำริในการส่งเสริมโคนม

โครงการที่อยากจะเอ่ยในเวลานี้คือ โครงการทุบกะพง สวนผัก เป็นโครงการที่ใกล้วังไกลกังวล แถบเขตฝั่งตะวันออก คือทางแหลมภาคใต้ของประเทศไทยเรา ทางตะวันออกฝนค่อนข้างน้อย ฝนจะไม่ถึง

๑,๐๐๐ มิลลิเมตรต่อปี แนวคิดของพระองค์คือ การให้หาน้ำชลประทาน ให้กรมชลประทานทำการต่อน้ำ มาเก็บน้ำจ่ายให้ที่นิคมหุบกระพง ตอนนั้น เป็นการจ่ายแบ่งที่ให้ ผมจำไม่ได้ว่าตอนนั้นประมาณ ๕ ไร่ต่อครอบครัว หรือ ๑๐ ไร่ เป็นส่วนใหญ่ ได้ย้ายไปจากวังสระปทุม จากกรุงเทพฯ แต่ว่า น้ำมีจำกัด ๕ ไร่ ให้น้ำตามท่อ คือ ท่อแบบเปิดก็อกได้ ประมาณ ๑๐% ของพื้นที่เป็นการชลประทานแบบหนึ่ง ที่พระองค์มีพระราชดำริตอนนั้น จะกระโดดเล่าข้ามไปเลยว่า ตอนหลังไปที่จอมทอง เชียงใหม่ แนวทาง ชลประทานเปลี่ยนไป คือ จอมทองเป็นภูเขา ทำให้ทำแบบระบบรวบรวม ทุกคนจะมีน้ำมาทำรวมกัน นี่เป็นโครงการชลประทานชนิดที่สอง เพราะว่าไม่โปรดโครงการชลประทานปกติที่ทางราชการทำอยู่ การใช้น้ำ ชลประทานแบบนั้น สร้างเขื่อนแล้วใช้น้ำอย่างค่อนข้างจะฟุ่มเฟือย คือ เปิดลงในดิน ระบายไปบ้าง ซึมลงดินบ้าง คนที่ได้ประโยชน์คือ คนที่อยู่ใกล้น้ำ คนไกล ๆ น้ำไม่ได้

สุดท้ายสิ่งที่ทรงแนะนำเรื่องเกี่ยวกับชลประทานคือ **การทำทฤษฎีใหม่** ซึ่งผมจะเล่าต่อไป คือหมายความว่าให้ทุกคนเก็บ ขุดบ่อน้ำ ขุดสระน้ำ เก็บน้ำไว้ใช้ของตัวเอง แล้วถ้าที่ไหนสามารถนำน้ำชลประทานมาเติม ได้ก็ทำ ช่วงที่ฝนแล้ง ทำให้ทุกคนมีน้ำของตัวเอง น้ำนี้ก็ไปใช้ในการเพาะปลูกของตัวเอง อันนี้ก็จะมีชกกล่าวในทฤษฎีใหม่ เรื่องเกี่ยวกับ ชลประทาน ปี ๒๕๐๙ เพิ่มเติมชนิดหนึ่ง มีมกุฎราชกุมารัญปุ่น พระราชทานพันธุ์ปลาชนิดซึ่งกลายเป็นพันธุ์มาจากพันธุ์ปลาหมอเทศ ปลาชนิด เติบโตเร็วกว่า อร่อยกว่า และต่อมาก็กลายเป็นปลาที่พบที่แพร่หลายอยู่ตอนนี้ มีอีกจุดหนึ่งผมอยากจะชกกล่าวคือ **เรื่องการพัฒนา ป่าไม้และดิน** เมื่อกี้เรื่องอาหาร ที่ผมได้เรียนแล้วว่า ในปี ๒๔๙๖ ทรง เก็บเมล็ดยางนา จากอำเภอท่ายาง อำเภอบ้านลาด เพชรบุรี มาปลูกที่สวน จิตรลดา ตอนนี้อยู่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จฯ ไปทรงตรวจเยี่ยมทุกปี คือระหว่าง วันเข้าพรรษา และจะโปรดเกล้าฯ ให้นิสิตร วนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งเป็นผู้ไปปลูกครั้งแรกเข้าไปทุกปี เพื่อไปดูแล ดันยางเหล่านี้ แล้วก็ไปปลูกต้นไม้ใหญ่เพิ่มเติม

ปี ๒๕๑๒ เรื่องนี้ก็สำคัญเรื่องหนึ่ง คือ ว่าทางภาคเหนือ ภูเขาเยอะ มีชาวเขาอาศัยอยู่ หลายเผ่า มักจะถางป่าทำไร่เลื่อนลอย เพื่อปลูก พืช ปลูกข้าวหมุนเวียน แล้วก็ทำให้ดินน้ำ ล้าธรมมีปัญหา ทำให้เกิดน้ำแล้ง น้ำท่วมง่าย เนื่องจากต้นไม้โดนตัดหมด และน้ำเหล่านั้นคือ น้ำที่คนที่อยู่พื้นล่างใช้ คนที่อยู่ภาคกลางที่บ้าน เราที่กรุงเทพฯ จะใช้ ฉะนั้นก็จำเป็นจะต้อง แก้ปัญหา โดยพยายามให้เลิกปลูกฝิ่นซึ่งเป็น พืชอันตราย พระองค์ทรงแนะและเริ่มโครงการ พัฒนาชาวเขา ซึ่งพวกเราคงทราบดี คือว่า ทาทางที่จะปลูกพืชอะไรก็ได้ที่รายได้ดีกว่า การปลูกฝิ่น หยุดการทำไร่เลื่อนลอย แทนที่จะ เคลื่อนที่ไปเรื่อย ๆ หมายความว่า หยุดการ เคลื่อนย้ายการถางป่า ขณะเดียวกันก็ปลูกไม้ ยืนต้น อันนี้ก็เรียกโครงการพัฒนาชาวเขา ต่อมาในปี ๒๕๑๓ ก็เปลี่ยนเป็นโครงการหลวง จนถึงปัจจุบัน อีกโครงการหนึ่งคือโครงการ พัฒนาที่ดินหนองพลับ ที่หัวหิน

ผมก็ขอสรุปตอนนี้เกี่ยวกับป่าไม้ มี พระราชดำริที่ทรงแนะนำแล้วก็ยังเป็นพระราชดำริ ที่ปฏิบัติกันต่อมา ข้อแรก คือ **ฝายต้นน้ำ ขนาดเล็ก** ซึ่งผมเข้าใจว่าปีนี้หรือปีหน้า ที่ครบ รอบ ๘๐ พรรษานี้ กระทรวงมหาดไทยจะทำ ๘๐ ฝายฝาย ทั่วประเทศ ฝายที่ชาวบ้านเรียก ง่าย ๆ ว่าฝายแม้ว หรือฝายต้นน้ำลำธาร แต่ จริง ๆ ทางเหนือเรียก ฝายแม้ว เพราะชาวแม้ว นี้ชอบถางป่าข้างบนแล้วก็ปลูก แต่ก็ทำแล้วก็ เข้าใจเก็บน้ำ โดยทำเขื่อนเล็ก ๆ บนนั้น ข้อสอง คือ การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก หมายความว่าให้ ขึ้นเอง มีสัตว์ป่าก็ให้พึ่งตัวเองได้ ไม่ต้องไปขัง คือ **ห้ามปกเปิดอกป่า** พวกเราข้าราชการ

พอบอกว่าจะปลูกป่า ปลูกต้นไม้ มักจะทำวิธีของเราคือเอารถบูลโดเซอร์ถางป่าเรียบแดงไปหมด พอมาทอดพระเนตรเห็นก็ตกใจบอกว่าไม่ต้องทำอย่างนั้น ปล่อยให้เป็นอย่างนี้ปล่อยให้เขาขึ้นเองทรงใช้คำว่า **ห้ามปกเปลือกป่า ห้ามรังแกป่า** ปล่อยให้เขาฟื้นด้วยตัวเอง เป็นพระราชกระแสรับสั่ง จากนั้นก็ปลูกต้นไม้มีไม้ ๓ อย่าง เพื่อประโยชน์ ๔ อย่าง นี่ก็คือไม้ผล รับประทานผล ไม้ใช้สอยก็มาทำฟืน มาทำสิ่งก่อสร้าง แล้วก็ไม้ทำเชื้อเพลิง คนไทยเรานี้ยังหนีเชื้อเพลิงไม่พ้น ตั้งแต่การทำอาหารจนกระทั่งเผาศพ เราใช้เชื้อเพลิง ฉะนั้นก็ต้องมีไม้ทำเชื้อเพลิง แล้วประโยชน์ของไม้ ๓ อย่างคือ **ใช้ผล ใช้สอย เชื้อเพลิง ประโยชน์อีกอย่างคืออนุรักษ์ดินและน้ำ** และอีกข้อหนึ่งก็คือการปลูกต้นไม้ที่มีผลบนที่สูง ๆ บนยอดเขาเมื่อโตแล้วเมื่อกิ่งกระจายออกไป จะแพร่พันธุ์ไปเอง

จากนั้นในเรื่องดิน ในปี ๒๕๒๗ ก็จะมีโครงการที่รู้จักกันดี ทั้งหมดที่ผมกล่าวมานี้ผมว่าเสร็จแล้วท่านเดินดูนิทรรศการ เมื่อวานผมเดินดูแล้วมีทุกอย่าง เช่น **โครงการแก้มลิง** ทางใต้ดินส่วนใหญ่เป็นดินพยุจะเปรี้ยว เช่นที่ ดร.สุเมธ มักจะเล่าบ่อยว่า **มีรับสั่งถามว่าเปรี้ยวมั๊ย** ชาวบ้าน ก็ตอบว่า **ไม่เคยชิมครับ** แต่ความจริงดินเปรี้ยวหมายถึงว่า มีกรด เป็นกรด ที่นี้วิธีการทำให้หายกรดก็ต้อง **แก้มลิง**

ให้มันเปรี้ยวจัดเลย **พยายามทำให้มันเปรี้ยวที่สุดแล้วก็แก้หนี้เดียว** ที่นี้เขาใช้ศัพท์ว่า **ดินทลายโกรธ** คือแก้มลิงมากก็เปรี้ยว แต่พอยทลายโกรธ ก็จัดในนี้ก็มีสถานีอยู่ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ที่จังหวัดนราธิวาส นอกจากนั้นจะเห็นว่า ตลอดเวลาที่พระองค์ทรงแนะนำการเกษตรจะไม่แนะนำเรื่องสารเคมีเลย ปุ๋ยเคมีจะไม่กล่าวถึงเลย และปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยพืชสด หรือการปราบศัตรูพืชโดยการปลูกพืชผสมผสาน เป็นสิ่งที่ทรงแนะนำจะไม่แนะนำเรื่องสารเคมีเลย

และในปี ๒๕๓๒ เรื่องสำคัญ คือได้ทรงแนะนำเรื่อง **หญ้าแฝก** หญ้าแฝกนี่เริ่มที่ดอยตุง ที่ ดร.ฤกษ์ ศมายานนท์ ทำงานอยู่ ปีนั้นก็มีโครงการดอยตุงฯ ถนนเดิมก็ตัดไปพระธาตุดอยตุงซีกซอกโดยธรรมชาติ เพื่อกันการพังทลาย ก็มีผู้หวังดีไปตัดถนนใหม่ ตรงเลย เรียกว่าไม่ต้องเลาะกันเลย ปรากฏว่าดินถล่มหมดเลย ลงมาข้างล่าง นาข้าว ๓ - ๔ กิโลเมตร ข้างล่างเป็นสีแดงหมดเลย เพราะดินถล่มลงมาหมดเลย ก็เลยต้องไปแก้ใหม่ สร้างคอนกรีตบ้าง แล้วคอนกรีตก็แพง ก็ทรงแนะนำให้ปลูกแฝกเพื่อป้องกันดินพังทลาย โครงการนี้ต่อมาก็แพร่หลายไปทั่วทุกแห่ง การป้องกันคือ **ป้องกันการชะล้างของดิน** เป็นอันดับแรก อันดับที่สอง **เมื่อตัดแฝกแล้วก็อาจจะใช้บำรุงดินเป็นปุ๋ยพืชสด** ส่วนประโยชน์ที่จะใช้ทำน้ำหอมอะไรต่าง ๆ ถือเป็นเรื่องรองลงไป เรื่องการทำน้ำหอมนี้จะขัดกับเรื่องการป้องกันการพังทลายของดิน ก็จะไม่ทรงเน้นมากหรือตัดแฝกมาทำเครื่องประดับก็คือผลพลอยได้ **ของหลักก็คือ จะต้องเพื่อการอนุรักษ์ดิน** เพื่อไม่ให้ดินพัง คือ ให้รากเกาะอยู่ แล้วถ้าไปมากตัดไปทำบ้างก็ได้ งานนิทรรศการนี้จะมีสถานีอยู่ท่าตะคร้อ หมวกทำอะไรก็ได้ แต่ว่าถือเป็นของรองลงมา

ขอย้อนไปเรื่องของโครงการน้ำ ผมอยากจะขอกล่าวานิดหนึ่งว่าโครงการน้ำที่พระองค์ริเริ่มปี ๒๕๐๖ ก็คือการทำโครงการอ่างเก็บน้ำ

เขาเต่า ที่หัวหิน เป็นโครงการแรก ปกติน้ำที่เขเต่าเมื่อน้ำทะเลขึ้น น้ำท่วมตรงที่เรียกว่าตระกาด แล้วก็ลดลงเป็นประจำ ทำอะไรไม่ได้ ท่านให้ทำเขื่อนปิดเพื่อไม่ให้น้ำทะเลเข้า แล้วก็เอาน้ำจืดข้างบนลงมาใส่ก็สามารถทำให้ใช้ประโยชน์ได้ ตอนนี้ทำโครงการเลี้ยงปลา เลี้ยงอะไรก็ได้ แล้วปัจจุบันก็มีหมู่บ้านมีบ้านอะไรอยู่รอบ มีหลายโครงการ แต่มีพระราชดำริอย่างหนึ่งคือว่า การสร้างเขื่อนดีแน่ แต่ว่าเขื่อนใหญ่ ๆ ใช้เงินมาก ต้องกู้เขามาสร้าง พอสร้างแล้วประโยชน์อาจจะกั้นน้ำท่วม อาจจะทำไฟฟ้าทำอะไรต่าง ๆ แต่ว่าประโยชน์ที่เกษตรกรรายย่อย ๆ ได้ทันทีน้อย เพราะการทำนั้นจะต้องทำคลองส่งน้ำ ทำอะไรมากมาย ซึ่งก็มักจะเว้นกันคือไม่มีเวลาที่จะทำ เพราะฉะนั้นแนวพระราชดำริส่วนใหญ่จะสร้างเขื่อนขนาดเล็กตามแม่น้ำสายเล็ก ๆ คลองเล็ก ๆ รวมทั้งที่สำคัญคือ เรื่องโครงการทฤษฎีใหม่ คือให้ขุดสระน้ำในไร่นา ซึ่งผมจะกล่าวต่อไป เรื่องในตอนนั้นก็คือ โครงการเขื่อนคลองท่าด่าน (ขุนด่านปราการชล) เพราะใกล้กรุงเทพฯ ประมาณชั่วโมงกว่า ๆ ก็ถึง ที่นครนายก โครงการนี้คนกรุงเทพฯ นำไปเที่ยว เวลานี้มีการสร้างเขื่อนค่อนข้างจะทันสมัยใช้เสาอลูมิเนียม มีซี่เสาจากถ่านลิกไนต์มาผสมกับซีเมนต์ โครงการนี้ก็สวยงาม ตอนนี้น้ำเต็มแล้ว ต้นน้ำก็เกิดจากเขาใหญ่จากห้วยเหวนรก เพราะฉะนั้นผมก็มักจะแนะนำผู้ที่สนใจที่จะไปชมเขื่อนชมโครงการชลประทานโครงการใกล้ ๆ ก็ควรไปชมที่โครงการเขื่อนคลองท่าด่าน

เรื่องสุดท้ายคือเรื่อง **ของทรงสร้างฐานส่งกำลังบำรุง** ส่วนใหญ่ท่านจะเห็นว่าในหลวงเสด็จฯ ไปต่างจังหวัดสมัยก่อนต้องประทับบ้านผู้ว่าราชการจังหวัด ไม่ว่าจะบ้านอย่างไร เติงอย่างไร ก็ประทับได้ ภาคกลางจะประทับที่วังไกลกังวล ซึ่งประทับอยู่ในช่วงหลังนี้ก็พื้นฐานสำหรับทำงานในภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ปี ๒๕๒๔ ทรงสร้างพระตำหนัก ภูพิงคราชนิเวศน์

ที่ภาคเหนือปี ๒๕๒๖ สร้างพระตำหนัก ทักษิณราชนิเวศน์ ที่นครราชสีมา ภาคใต้ ปี ๒๕๒๙ สร้างพระตำหนัก ภูพานราชนิเวศน์ ที่อีสาน เหล่านี้ก็ทรงใช้เป็นฐานที่จะทรงใช้ปฏิบัติงานประจำปีในช่วงที่หมุนเวียนไป เพื่อที่จะเดินทางไปขยายผลต่อไปได้อีก

อีกจุดหนึ่งที่ยากกล่าวคือ **ทรงให้สร้างศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ** เพื่อการพัฒนาตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ ความจริงข้อมูลที่ทรงใช้ในการพัฒนาด้านการเกษตรส่วนใหญ่ก็ได้จากราชการ หน่วยงานของกระทรวงเกษตรฯ เป็นส่วนใหญ่ คือเรามีหน่วยงานมาก ยกตัวอย่างกรมที่ผมทำงานอยู่ กรมวิชาการเกษตรปัจจุบัน ถ้าคุณอยากจะไปหาพันธุ์ข้าว คุณต้องวิ่งรถไปที่ศูนย์ข้าว อยากได้ไม้ผล ต้องวิ่งรถไปที่ศูนย์ไม้ผล อยากได้ไหมมาเลี้ยงต้องไปที่สถานีไหม อยากได้พืชไร่อยากได้ถั่วฯ ต้องไปสถานีฯหรืออยากจะเลี้ยงปลาต้องไปที่สถานีประมง คือวิ่งทั้งวัน ๒ วัน ๓ วัน กว่าจะได้มา บางทีปลาตาย ไข่ได้มาก็ตาย แล้วบางทีก็บอกว่าทำงานวิจัยไม่เกี่ยวกับ

กรมวิชาการเกษตรต้องไปกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะเป็นระบบของราชการไทย จึงมีพระราชดำริให้ตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนา ๖ แห่งทั่วประเทศ เพื่อเป็นตัวแทนของศูนย์ คือ เขาหินซ้อน เป็นศูนย์แรกเมื่อปี ๒๕๒๓ ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่คุ้งกระเบน จังหวัดจันทบุรี ๒๕๒๔ ต่อไปศูนย์พิภูลทอง ที่นราธิวาส เมื่อปี ๒๕๒๕ แล้วก็ห้วยฮ่องไคร้ ที่เชียงใหม่ ๒๕๒๕ และห้วยทรายอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี ไกล้วังไกลกังวล แล้วก็ภูพานอยู่ที่สกลนครรวม ๖ แห่ง เป็นตัวแทนของภาคต่าง ๆ และแต่ละแห่งก็ทำงานวิจัยแตกต่างกันไป ยกตัวอย่างเช่น นราธิวาส เน้นเรื่องดินเปรี้ยว ดินเค็ม ดินจืด น้ำท่วม ดินจืดอะไรต่าง ๆ เชียงใหม่ก็เรื่องป่าที่โดนตัด ปลูกป่าใหม่ สร้างอ่างเก็บน้ำในป่า อะไรต่าง ๆ แตกต่างกันไป โดยสรุปศูนย์ศึกษาการพัฒนาเหล่านี้มีวัตถุประสงค์ **เพื่อเป็นตัวอย่างของความสำเร็จ** ในการทำงานของหน่วยงาน ใครทำงานได้ดี มีพันธุ์ข้าวพันธุ์สัตว์อะไรต่าง ๆ ก็มาแสดงได้ เพื่อประชาชนในท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ได้ทันที เป็นตัวอย่างความสำเร็จที่ราชการทำอยู่แล้ว **สอง เป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต** คือ เป็นอาชีพที่สอง ซึ่งเคยเป็นชาวนาแต่ก็อยากจะเลี้ยงปลา ก็มาดูที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาที่สามารถดูได้ อยากจะปลูกไม้ผลสักอย่างหนึ่งก็สามารถมาที่ศูนย์ มาดูได้ว่าเป็นยังไง **สามเป็นศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ** ภาษาฝรั่งเรียกว่า ONE STOP SERVICE คือ เช่นชาวนาไปเห็น อยากได้พันธุ์ปลา ก็ขอได้เลย อยากได้ไก่ก็สามารถขอไปเลี้ยงได้เลย แล้วก็ปศุสัตว์ ที่เบ็ดเสร็จ อยากจะรู้เรื่องอะไรก็ถามได้ที่นั่นหมดและก็ใช้ได้จริง ๆ อันนี้ก็ปศุสัตว์ที่มาก่อนธนาคารที่เป็นระบบ ONE STOP SERVICE ของธนาคาร ๑๐ ปีก่อนอำเภออะไรต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ ที่ทำห้อง ONE STOP SERVICE ก่อนไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี เพราะว่าศูนย์ฯ ที่ทำมาแบบนี้มานานแล้ว

และสุดท้ายก็เป็นรูปแบบของการบริการแบบใหม่ คือ ให้ข้าราชการไทยที่อยู่ในกระทรวงทั้งหลายเห็นว่า เราต้องทำงานร่วมกันได้ทุกแห่ง ไม่ใช่แยกกันไป คือเป็นการชี้แนะว่า ควรจะร่วมกันอย่างนั้น และพวกเราเองเวลาไปทำงาน ก็หนีไม่พ้น ใครอยู่กรมวิชาการก็อยากเอาป้ายไปติดอยู่กรมส่งเสริมการเกษตรก็เอาป้ายไปติด มีกระแสพระราชดำรัสว่า **อย่าติดป้ายเลย** ให้อยู่กลมกลืนกันหมดในนั้นในศูนย์ศึกษาการพัฒนา มีหน่วยงานหลายหน่วยงาน ๗ - ๘ หน่วย ทำงานอยู่ด้วยกันแต่จะไม่มีป้ายบอก

ต่อไปมีอีกจุดหนึ่งที่สำคัญมาก ผมอยากจะเรียนคือว่า ปี ๒๕๒๔ รัฐบาลก็ตั้งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ สำนักงาน กปร. เป็นหน่วยงานที่จัดงานครั้งนี้ สมัยก่อนอยู่กับสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เดิมงานของพระองค์จะต้องเสด็จฯ ไปทรงงานเอง สมัยก่อนเมืองคอนตรอยู่ท่านเดียวคือ หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ เป็นผู้ที่ไปประสานงานตามตึกโน้นตึกนี้ เห็นแล้วส่งสารท่าน บางที่ท่านไปที่กรมต้องขึ้นบันไดไปตึกโน้นตึกนี้ไปแบบระบบราชการ อยากจะไปขอข้าวต้องไปอีกตึก รัฐบาลก็เห็นความสำคัญอันนี้ก็เลยตั้งสำนักงาน กปร. ขึ้นมา และในปี ๒๕๓๕ จึงเป็นหน่วยงานอิสระที่ทำงานประสานงานโครงการทั้งหมดกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งงบประมาณเบื้องต้น ใครริเริ่มก็เอาเงินปีแรกมอบให้ดำเนินการได้เลย แต่ปีต่อไปต้องตั้งงบประมาณเอง นี่ก็เป็นหลักกว้าง ๆ เป็นศูนย์ประสานงาน พอในปี ๒๕๓๑ **ทรงตั้งมูลนิธิชัยพัฒนา** ที่เราคงรู้จักเมื่อวานหลายคนใส่เสื้อมีตรามูลนิธิชัยพัฒนานี้ ถึงแม้จะมีสำนักงาน กปร. แล้วก็ตาม แต่บางอย่างยังระบบเก่า เช่น น้ำท่วมที่ชุมพร จะขอเงินรัฐบาลต้องรอปีหน้า ตั้งงบประมาณไม่ทันอะไรอย่างนี้ ตั้งสำนักงานเหล่านี้ขึ้น เพื่อเอาเงินมาก่อน ทำไปก่อนเลย รัฐบาลออกเงินไปปีหน้าก็เอาเงิน

มาคืน ถ้าไม่คืนก็ไม่เป็นไรก็ทำแบบนี้ มูลนิธิชัยพัฒนาก็เป็นมูลนิธิ ส่วนพระองค์ แล้วในหลวงก็เป็นนายกกิตติมศักดิ์ ประธานกิตติมศักดิ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นประธานบริหาร **ทั้ง ๒ หน่วยงานนี้ต้องทำงานด้วยจิตใจ ต้องอาศัยความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจได้เป็นอย่างสูง** เช่น คราวที่เกิดเหตุสึนามิที่ภาคใต้ หน่วยงานทุกคนพร้อมที่จะบริจาคเงินเพื่อช่วย จะเห็นได้ถึงที่สุดและตรงที่สุดก็คือ มูลนิธิชัยพัฒนา มีรับสั่งว่า บางครั้งท่านซบถมาค่าแล้ว ๖ โมง หอบเงินมาเลย ขอบริจาคเงินที่มูลนิธิฯ คือไม่ทราบไม่แน่ใจว่าเงินถ้าไป บริจาคที่อื่นจะไปถึง แม้แต่มูลนิธิฯ หน่วยงานบางอย่างก็ไม่แน่ใจว่า เงินบริจาคจะไปตรงตามเป้าหมาย และเป็นหน่วยงานที่เวลานี้เรียกว่า **ใช้การบริหารด้วยจิตใจและความซื่อสัตย์เป็นอย่างสูง และรวดเร็วด้วย**

สุดท้ายนี้ เวลาก็คงจะล่วงเลยไปมากในปี ๒๕๓๒ ถือว่ามีความสำคัญ ที่ทรงให้เริ่มโครงการทฤษฎีใหม่ ที่ผมอยากจะได้เรียนว่า ทฤษฎีใหม่ ปี ๒๕๓๒ ตามลำดับขั้นตอนหลังจากที่ทรงงานมาตลอด ๔๐ กว่าปี แล้วก็ตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาข้อมูลทั้งหมดที่ทรงสะสมมา ประสบการณ์อะไรต่าง ๆ ผมถือว่าเป็นความรู้ เป็นวิชาการ เป็นประสบการณ์ที่ทรงนำมา ประยุกต์ออกมาเป็นแปลงที่เกษตรกรพื้นฐานจะปฏิบัติได้คือ **แปลงทฤษฎีใหม่** และบางคนบอกทำทฤษฎีใหม่ก่อนและมาตั้งศูนย์ฯ ทีหลัง ไม่ใช่ต้องทรงงานก่อน และงานที่ทรงนั้นก็คือ **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** มาตลอด เพียงแต่ไม่ได้เอ่ยว่าพอเพียง แล้วก็เช่นเดียวกัน ข้อมูลที่ได้จาก ศูนย์ศึกษาการพัฒนาทั้ง ๖ แห่ง ก็ออกมาเป็นแปลงทฤษฎีใหม่ ซึ่งจะทรงเริ่มปี ๒๕๓๒ คือให้เจ้าหน้าที่ไปซื้อที่ที่วัดชัยมงคล ที่เลยสระบุรีไปสัก ๑๐ กิโลเมตร ตอนนี้เป็นอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ทีนี้ทำทฤษฎีใหม่ ผมอยากสรุปเลยว่า **หนึ่ง เป็นการบริหารจัดการที่ดิน น้ำ พืช ทุน แรงงานของเจ้าของให้มีประสิทธิภาพให้มากที่สุดให้ออกมาเป็นอาหาร**

พืชผลที่จะจัดจำหน่าย สอง หลักที่สำคัญ ที่ถือว่าเป็นของใหม่เป็นทฤษฎีใหม่ คือ **การขุดสระน้ำในไร่นา** ซึ่งเดิมเป็นนาที่ขุดเพื่อเก็บน้ำ ซึ่งตอนนี้รัฐบาลเองเมื่อ ๒ - ๓ ปี ได้ให้ความสำคัญขุดทั่วประเทศเลย ทฤษฎีใหม่ทำไปเวลานี้หลายแห่ง ชาวบ้านประชาชนทำไปเยอะแล้ว **สาม จะต้องเป็นการเกษตรแบบผสมผสาน** บางคนเคยทำอย่างเดียว ทำไร่อย่างเดียว เปลี่ยนมาทำผสมผสาน ซึ่งผสมผสานนี้จะต้องแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน **หนึ่ง จะต้องมีสระน้ำ ก็ประมาณ ๓๐%** อีกส่วนหนึ่ง **ปลูกข้าวอีก ๓๐%** เพราะถือว่าคนไทยเราเวลานี้ไม่ว่าที่ไหน เด็กเล็กจะหนีไม่พ้นข้าว ยังต้องทานข้าวก็ต้องปลูกข้าว ไม่ว่าทางเหนือ ทางใต้ บนภูเขาที่ปลูกข้าว ๓๐% อีก **๓๐% ก็ปลูกพืชผสมผสานเป็นไม้ยืนต้น** ปลูกขนุน สะตอ ลิ้นจี่ ระเบิดล่าง ลงมากก็อาจจะพวกไม้ยืนต้นเล็ก ๆ หรือสมุนไพร พวกชิงช้า ปลูกรวมกันตามขนาดความสูง แตกต่างกัน และก็แล้วแต่ท้องถิ่น ภาคเหนือก็อย่างหนึ่ง ที่อีสานอาจจะปลูกทำ ส้มตำ ภาคใต้ผักที่ไปทำแกงไตปลาอะไรก็ปลูก ผักสวนครัวอย่างหนึ่ง เป็นหลักคือ ยืดหยุ่นได้ และข้อสำคัญคือต้องแปลงเล็ก ๆ ที่พระราชทานไว้ว่า ถ้ามีแรงงานสัก ๒ - ๓ คน ก็ไม่ควรเกิน ๑๕ ไร่ บางคนอาจจะมีนาอยู่แล้ว ๑๐๐ ไร่ ก็อย่าไปทำนา ๑๐๐ ไร่อย่างนี้ แค่ ๑๕ ไร่ ตามแรงงานที่มี ถ้าทำเต็มเนื้อที่ ๑๐๐ ไร่ ต้องไปจ้างคนมาอีกไม่ควร

สุดท้ายคือ ต้องใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง อันนี้ผมก็อาจจะจบการบรรยายแต่เพียงเท่านั้นครับ ขอขอบคุณครับ

เศรษฐกิจพอเพียง

ตามแนวพระราชดำริ

จรัญ อิศรางกูร ณ อยุธยา*

“...ทั้งนี้ คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่า เมืองไทยล้ำสมัย ว่าเมืองไทยเชย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที สมัยใหม่. แต่เราอยู่พอมีพอกิน และขอให้ทุกคนมี ความปรารถนาที่จะให้เมืองไทย พออยู่ พอกิน...”

(พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวันพุธที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๗)

“...การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ. สำคัญอยู่ที่เรามี เศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน. แบบพอมีพอกินหมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง.”

(พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวันพฤหัสบดี ที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐)

“...ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงและทำได้ เพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอนั้น ไม่ได้แปลว่าเศษหนึ่งส่วน สี่ของพื้นที่ แต่เศษหนึ่งส่วนสี่ของการกระทำ.”

(พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวันศุกร์ที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑)

* ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

พ ระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวข้างต้น สะท้อนถึงแนวพระราชดำริ **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** ว่าเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำรัสเพื่อชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า ๓๐ ปีแล้ว ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตั้งแต่ก่อนและภายหลังเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ

ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่าง ๆ มาร่วมกันประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สรุปออกมาเป็นนิยามความหมาย **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** โดยใช้เวลาประมาณ ๖ เดือน และกราบบังคมทูลผ่านไปยังสำนักพระราชเลขาธิการ เพื่อขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย หลังจากนั้นได้มีหนังสือจากสำนักพระราชเลขาธิการ ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ มีใจความว่า **ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว ทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทาน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต นำนิยามความหมายดังกล่าวไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของสำนักงานฯ และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป**

สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานของจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม และสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

จากนิยาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่มีความยาวหนึ่งหน้ากระดาษ นักวิชาการจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย ฯลฯ ได้ร่วมกันแปลงนิยามออกมาเป็นสัญลักษณ์ **๓ ท่วง ๒ เงื่อนไข** เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ จดจำและนำไปปฏิบัติ โดยมีความหมายว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นั้น เป็นเรื่องของ**ทางสายกลาง** ที่อยู่ภายใต้**เงื่อนไข ๒ ข้อ** คือ

๑. **เงื่อนไขความรู้** ประกอบด้วย **ความรู้รอบรู้** เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

๒. **เงื่อนไขคุณธรรม** ประกอบด้วย ความตระหนักในคุณธรรม มี **ความซื่อสัตย์ สุจริต** และมี **ความอดทน** มี **ความเพียร** ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต และมี ๓ คุณลักษณะ ที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันไป คือ

๒.๑ **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

๒.๒ **ความมีเหตุมีผล** หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

๒.๓ **การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้จะ**นำชีวิตเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และ วัฒนธรรม** ไปสู่การพัฒนาที่ **สมดุล มั่นคง และยั่งยืน**

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สามารถนำไปปฏิบัติได้ในทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาคเกษตรกรรม ธุรกิจ ราชการ การเมือง ประชาสังคม การศึกษา สื่อมวลชน ฯลฯ เพราะเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

การเผยแพร่ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือ “ปรัชญาพอเพียง” ที่ดี คือการสร้างผู้ที่มี “จิตสำนึกพอเพียง” เพิ่มขึ้นในสังคม คือควรให้มี **๓ ท่วง ๒ เชื้อนไข** อยู่ในจิตสำนึกเมื่อจะพิจารณาตัดสินใจกระทำการใด ๆ ลงไป ภายใต้ความรู้และคุณธรรมที่มีอยู่ ก็จะเป็นไปอย่างมีเหตุมีผล รอบคอบและมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เมื่อคนที่มี “จิตสำนึกพอเพียง” มีมากขึ้น จะส่งผลให้เกิดการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มากขึ้นในสังคม เป็นการเพิ่มความรู้ของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ตัวอย่างในสาขาอื่น ๆ เพิ่มขึ้นอีก นอกเหนือจากกรณีตัวอย่างที่มีอยู่แล้ว เช่น กรณีการทำเกษตรพอเพียงของ แม่พิมพ์ โถตันคำ การนำไปใช้ในการบริหารงานของบริษัทขนาดกลาง เช่น บริษัท แพรนต้า จิวเวอรี่ จำกัด และในบริษัทขนาดใหญ่ เช่น บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

หากพสกนิกรชาวไทยหันมาดำเนินตามรอยพระยุคลบาท เรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ก็จะเป็นหนทางหนึ่งที่แสดงถึงความจงรักภักดีที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เป็นอย่างดี

“ภูพยัคฆ์”

ดินแดนแห่งรอยยิ้มและความสุข

ศุภรัชต์ อินทราวุธ*

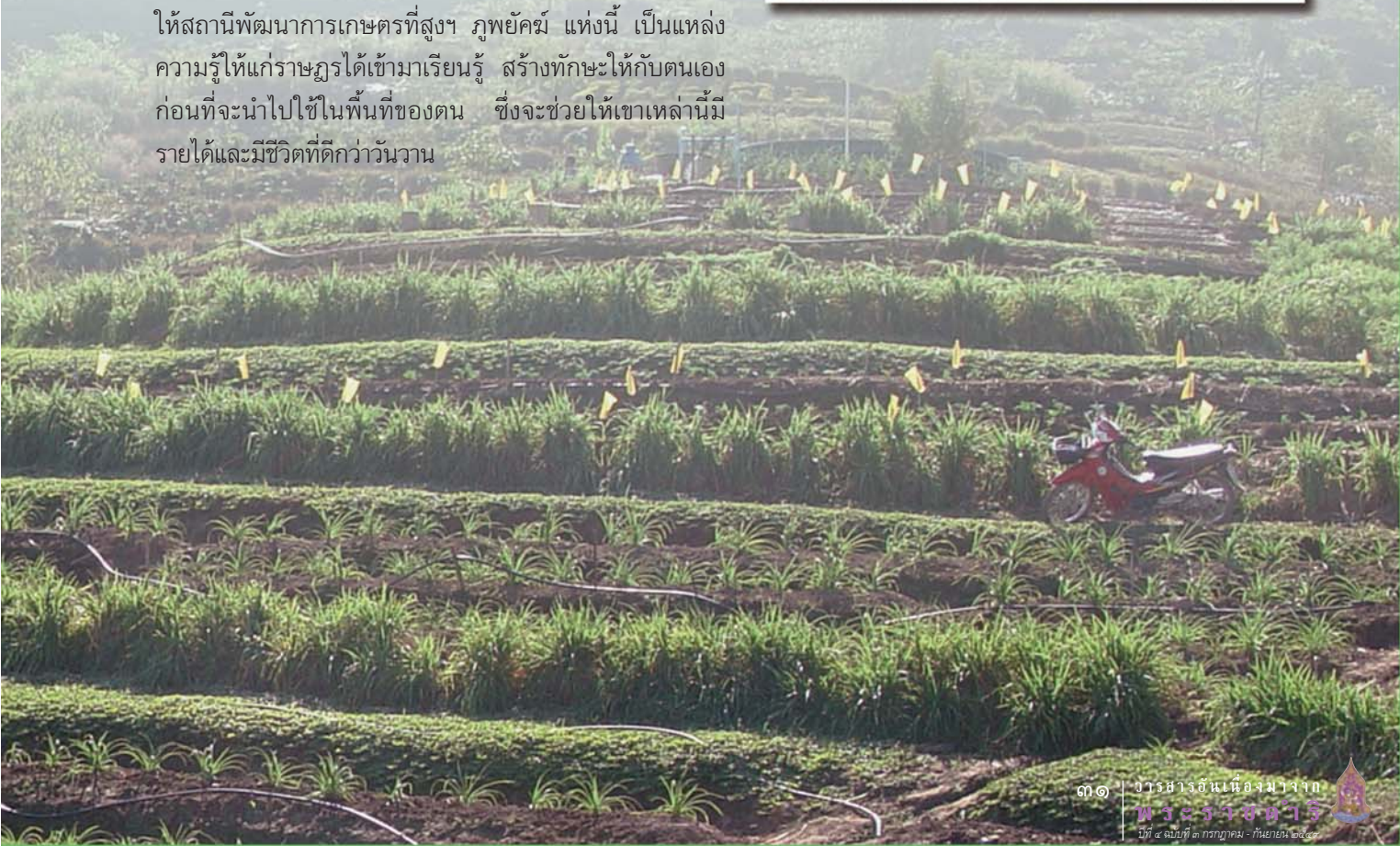
U นดินแดนแห่งทิวเขาอันสลบซับซ้อนของเทือกเขาหลวงพระบาง ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ดินแดนลึกลับที่มีตำนานเล่าขานและเหตุการณ์ประหลาดเป็นที่เคารพยำเกรงของผู้คน ด้วยมักที่จะมีผู้คนหายสาบสูญเข้าไปในผืนป่าแห่งนี้ พื้นดินที่เคยร้อนระอุด้วยเปลวไฟและโศกเศร้าจากความขัดแย้งทางความคิดทางการเมือง สถานที่อันเป็นที่ตั้งของกองบัญชาการรบพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเขตงานที่ ๔ “ภูพยัคฆ์” จึงเป็นดินแดนที่หลายคนได้ยินชื่อแล้วเกิดความครั่นคร้าม อันมีเหตุมาจากตำนานและเหตุการณ์ความไม่เข้าใจในอดีต ดินแดนที่ซึ่งนักรบโดยผู้กล้าบนภูคอยได้พลีชีพลงเพื่อปกป้องแผ่นดินไทยด้วยเกียรติยศและความภาคภูมิใจ

เมื่อกาลเวลาผ่านไปเหตุการณ์ต่าง ๆ เริ่มคลี่คลายและสงบลง ในที่สุด ผู้คนเริ่มลืมเลือนเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีต “ภูพยัคฆ์” ยังคงตั้งตระหง่านเป็นต้นน้ำลำธารที่สำคัญ เป็นผืนดินอันอุดมของพี่น้องประชาชนในพื้นที่ได้อยู่อาศัยและทำกินด้วยการแผ้วถางป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย สภาพเศรษฐกิจภายในครัวเรือนและชุมชนจึงต้องพึ่งพาและผันแปร

* เจ้าหน้าที่กลุ่มประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๓ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ

ตามราคาของผลผลิตที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน ซึ่งส่งผลให้พื้นที่ป่าถูกบุกรุกเพื่อเป็นที่ทำกินเพิ่มขึ้นและกระทบถึงทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกคุกคามจากกระแสเงินทุน ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ...จวบจนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ หัวใจของผู้คนที่ถูกพญาคัมภีร์กลับมามีชีวิตชีวาและมีกำลังใจในการดำรงชีวิตอีกครั้ง เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ... แม่หลวงของชาวดอย ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรสภาพพื้นที่ของภูกพยัคฆ์แห่งนี้ และได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง**สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริภูกพยัคฆ์**ขึ้น โดยสำนักงาน กปร. ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณและประสานความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการฟื้นฟูสภาพทรัพยากรธรรมชาติและฟื้นฟูชีวิตผู้คนในพื้นที่ควบคู่กันในลักษณะของ **“คนอยู่ร่วมกับป่า”** อย่างยั่งยืน

สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริภูกพยัคฆ์ จึงถือกำเนิดขึ้นในโอกาสดังกล่าว โดยมีสำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ ๑๓ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันผนึกกำลังเข้าบุกเบิก ปรับพื้นที่ก่อสร้างโรงเรียน จัดทำแปลงเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ ทำการปลูกพืชผักและไม้ผลเมืองหนาว เพื่อให้สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงฯ ภูกพยัคฆ์ แห่งนี้ เป็นแหล่งความรู้ให้แก่ราษฎรได้เข้ามาเรียนรู้ สร้างทักษะให้กับตนเอง ก่อนที่จะนำไปใช้ในพื้นที่ของตน ซึ่งจะช่วยให้เขาเหล่านั้นมีรายได้และมีชีวิตที่ดีกว่าวันวาน

จากจุดเริ่มต้นจนถึงปัจจุบันสภาพป่าในพื้นที่โครงการกว่า ๑๐,๐๐๐ ไร่ ได้รับการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง ด้วยการน้อมนำแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาประยุกต์ใช้ ร่วมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ตระหนักถึงภัยร้ายที่กำลังคุกคามเข้ามาใกล้ตัวจากการทำลายป่า โดยการจัดทำฝายต้นน้ำลำธาร การปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง

การปลูกป่าไม่ใช่สอยร่วมกับการปลูกป่าฟื้นฟูระบบนิเวศต้นน้ำ โดยเน้นหนักในพื้นที่ที่เคยเป็นไร่ฝิ่นและไร่มกุนเวียนเป็นลำดับแรก เพื่อให้ความสมบูรณ์ของผืนป่ากลับคืนมาโดยเร็ว

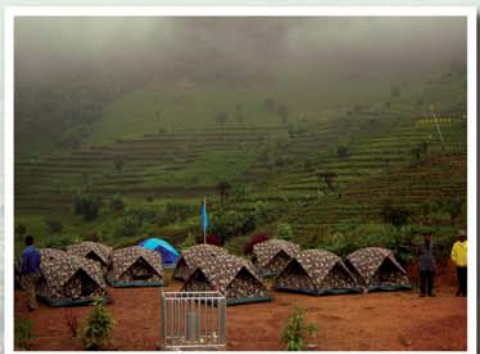
นอกจากการฟื้นฟูชีวิตป่าแล้ว การฟื้นฟูชีวิตคนในพื้นที่เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างยั่งยืนก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องเดินคู่กันไป สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงฯ ภูพยัคฆ์ จึงได้ให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานีฯ เพื่อให้ราษฎรได้มีรายได้จากการเข้ามาเป็นแรงงานภายในสถานีฯ แต่ที่เหนือไปกว่านั้นก็คือ ราษฎรจะซึมซับความรู้ และมีทักษะในการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่เหมาะสมกับหลักวิชาการ เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าโดยไม่รู้ตัว และเมื่อราษฎรที่มีลักษณะ “หัวใจสู้” นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในที่ทำกินของตนเองจนประสบความสำเร็จก็จะเป็นการจุดประกายให้ผู้ที่ “รอดูที่ท่า” ได้ทำตามบ้าง จนปัจจุบันได้มีการรวมตัวตั้งกลุ่มราษฎรขึ้นในหมู่บ้าน และทางสถานีฯ ได้เข้ามามีส่วนช่วยในเรื่องของการตลาด โดยในปัจจุบันกลุ่มราษฎรดังกล่าว มีรายได้เป็นของกลุ่มถึง ๑๔๐,๐๐๐ บาท จึงนับว่าเป็นการเริ่มต้นที่ดีของชุมชนที่จะนำไปสู่ความเป็นชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนได้อย่างไม่ยากเย็นนัก

ปัจจุบันการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงฯ ภูพยัคฆ์ ได้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วและไม่หยุดนิ่ง แต่สิ่งสำคัญที่ทุกผลิตภัณฑ์ของสถานีต้องมีก็คือ ความปลอดภัยจากสารพิษและสิ่งตกค้าง ซึ่งจะเป็นภัยต่อผู้บริโภค ดังนั้น เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในผลผลิตทางการเกษตรของสถานีฯ ทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่านจึงได้มีการสุ่มตัวอย่างผลผลิตของทางสถานีฯ เพื่อตรวจสอบหาสารพิษอย่างเป็นระยะและต่อเนื่อง โดยมีได้มีการแจ้งล่วงหน้าให้ทราบ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในการบริโภคว่าเขาได้บริโภคสิ่งที่ดีที่สุดจากภูพยัคฆ์ ซึ่งจะเห็นได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผักปลอดสารพิษและผลิตภัณฑ์แปรรูป

ชนิดต่าง ๆ ที่ได้นำลงไปวางขายในตัวจังหวัดน่าน ที่สามารถจำหน่ายได้หมดภายในเวลาอันรวดเร็ว และยังมีผู้สั่งจองผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของสถานี อีกเป็นจำนวนมาก

หากใครต้องการไปทดสอบกับความหนาวเย็นที่มาเยือนในช่วงฤดูหนาวด้วยอุณหภูมิประมาณ ๕ องศาเซลเซียส ตั้งแต่ยามดึกจนถึงใกล้รุ่ง ก็สามารถสัมผัสกับบรรยากาศดังกล่าวได้ เนื่องจากทางสถานีได้มีการจัดให้มีลานกางเต็นท์ได้ในพื้นที่สถานีฯ โดยนักท่องเที่ยวที่รักการเดินทางท่องเที่ยวเขาเล่าเนาไพรก็สามารถที่จะเดินชมผืนป่าที่สมบูรณ์ไปด้วยไม้สนสามใบ เสี้ยวดอกขาว ไม้ก่อ ตลอดจนไม้ป่านานาพันธุ์ แม้กระทั่งการชมที่ตั้งของกองบัญชาการรบของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เขตงานที่ ๔ ที่ยังคงมีร่องรอยของอดีตให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน เช่น อุโมงค์หลบภัย ถ้ำ บั้งเกอร์ คูรบ หลุมขวาก หรือหากท่านใดที่นิยมความเป็นธรรมชาติ อากาศที่เย็นฉ่ำและแสนบริสุทธิ์ในยามเช้าพร้อมนั่งจิบกาแฟ ภูเขาคิมป์สล่มขุน พร้อมกับทอดสายตาสวมทิวทัศน์ป่าเขาที่อยู่เบื้องหน้า และยังมีผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูปและผักปลอดสารพิษอันเลื่องชื่อของภูเขาคิมป์ไว้ฝากคนที่บ้าน ก็เชื่อได้ว่าภูเขาคิมป์น่าจะเป็นจุดหมายปลายทางของผู้รักการเดินทางได้อย่างแน่นอน

“ภูเขาคิมป์” ในวันนี้จึงมิใช่เป็นดินแดนที่ลี้ลับน่ากลัวดังตำนานที่เล่าขานมาแต่หนหลัง ก็ด้วยพระบารมีแห่งสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ที่ปกแผ่สร้าง ความร่มเย็นให้กับชีวิตของผู้คนที่อยู่ตามแนวชายแดนหรือที่มักเรียกว่า “คนชายขอบ” มานับครั้งไม่ถ้วน และที่ภูเขาคิมป์แห่งนี้ก็เป็นพื้นที่หนึ่งที่ตั้งของความรื่นระอุในอดีตได้กลายมาเป็นความสุขของผู้คนทั้งผู้ที่อยู่และผู้ที่มาเยือน สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริภูเขาคิมป์ จึงมิใช่แค่สถานศึกษาวิจัยเพื่อการเรียนรู้ของผู้คนเท่านั้น แต่ยังเป็นดินแดนแห่งรอยยิ้มและความสุขของผู้คน...ผู้อยู่ได้ร่วมพระบารมี

“ภูมิใจที่สุดในชีวิต...
ที่ได้มีโอกาสสนองพระราชดำริ”

“งานที่ผ่านก็เยอะ แต่ไม่มีงานอะไร
ที่จะสร้างจิตสำนึกให้กับเราเท่ากับ
งานที่ได้สนองพระราชดำริ”

การพัฒนา คือลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งหลักในการพัฒนาตามแนวพระราชดำรินั้น ให้อึดหลัก “ภูมิสังคม” เนื่องจากภูมิประเทศในแต่ละภูมิภาค ภาคเหนืออย่างหนึ่ง ภาคใดอย่างหนึ่ง ภาคตะวันออกอย่างหนึ่ง ภาคกลางอย่างหนึ่ง ทำให้มีความเป็นอยู่หรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นเราจึงต้องทำความเข้าใจเสียก่อน ก่อนที่จะเข้าไปพัฒนาว่า

คุณอนุกุล สรวิสูตร
อดีตผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

สภาพพื้นที่เป็นอย่างไรบ้าง ประชาชนในพื้นที่มีความเป็นอยู่ และมีความต้องการอะไรก่อนที่จะให้เขาทำอะไรใหม่ ๆ ที่ พวกเขายังไม่เคยรู้มาก่อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้น เพื่อเป็นตัวแทนของการ พัฒนาตามสภาพภูมิประเทศที่แตกต่างกันจำนวน ๖ แห่ง เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมสรรพวิชาการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย เพื่อเป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรได้เข้าไปศึกษา ทาความรู้ได้ตรงตามความต้องการของตนเอง สำหรับเป็น แนวทางในการประกอบอาชีพ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ ได้เกิดขึ้นตามแนวพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จะให้เป็นศูนย์กลางในการ ศึกษา ทดลองวิจัย เพื่อหารูปแบบการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่ เหมาะสมแก่สภาพพื้นที่ภาคเหนือ โดยต้นทางเป็นการศึกษา ในเรื่องของสภาพพื้นที่ป่าไม้ต้นน้ำลำธาร และปลายทาง เป็นการศึกษาด้านการประมงตามอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ ที่มีอยู่ ในพื้นที่ รวมถึงการศึกษาทางด้านเกษตรกรรม ปศุสัตว์ เพื่อ ให้เป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาที่สมบูรณ์แบบและก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อประชาชนที่เข้ามาศึกษากิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ ภายในศูนย์ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ต่อไป

ดังนั้นเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนา แห่งนี้จึงมีอยู่มากมายและผู้ที่จะมาถ่ายทอดให้ทุกท่านได้ รับทราบเรื่องราวในอดีตก็คือ **คุณอนุกุล สรวิสูตร** อดีต ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จังหวัด เชียงใหม่ ปัจจุบันท่านได้เกษียณอายุราชการแล้ว แต่บางครั้งก็ยังคงไปช่วยงานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนา บ้าง โดยไป บรรยายพิเศษและให้คำแนะนำกับคณะต่าง ๆ ที่เข้ามาเยี่ยม ชมที่เกิดขึ้นภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ใน การทำงานสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ ผ่านมานั้น คุณอนุกุล ได้เล่าให้กองบรรณาธิการฯ ฟังว่า

การทำงานสนองพระราชดำริ

“ผมเริ่มเข้ารับตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการ พัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ในปี ๒๕๓๓ ต่อจากคุณสม นุชนารถ ซึ่งก่อนนั้นผมได้ทำงานอยู่ที่โครงการชลประทานเชียงใหม่ รับหน้าที่ดูแลโครงการพัฒนาเบ็ดเสร็จลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำปิง

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของชลประทานจังหวัดเชียงใหม่ หลังจากที่ผมมาเป็นผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ สำนักงาน กปร. ก็ได้โอนโครงการพัฒนาเบ็ดเสร็จลุ่มน้ำสาขาแม่ปิงฯ เข้ามาอยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

ตอนที่ผมเริ่มเข้ามาทำงานในศูนย์ฯ โครงการต่าง ๆ ภายในศูนย์ฯ ก็เสร็จเรียบร้อยหมดแล้ว หน้าที่ต่อไปก็คือการเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ไปยังหมู่บ้านใกล้เคียง ซึ่งตอนนั้นเขาเรียกว่าหมู่บ้านบริวาร ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีประมาณ ๑๐ หมู่บ้าน ประชากร ๑,๓๕๐ คน ก็ได้ทำการเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฯ โดยการให้ชาวบ้านส่วนหนึ่งเข้ามารับการอบรมภายในศูนย์ฯ ก็เป็นหน้าที่ที่เราต้องถ่ายทอดวิทยากรต่าง ๆ ที่มีในศูนย์ฯ ให้เขา ทั้งการเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชอะไรต่าง ๆ ที่ศูนย์ฯ มี เพื่อที่เขาได้รับความรู้ ส่วนที่สำคัญของการเผยแพร่ก็คือ การรับราษฎรในหมู่บ้านเข้ามาทำงานในศูนย์ฯ เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นได้เรียนรู้จากการปฏิบัติโดยตรงไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืช เลี้ยงปลา และการป้องกันไฟป่า และสามารถนำไปปฏิบัติจริงที่บ้านได้ พร้อมกับแนะนำเพื่อนบ้านไปด้วยซึ่งได้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมอย่างยิ่ง ดีกว่าที่เราแนะนำเขาเสียอีก นอกจากนี้ก็มีการส่งคนให้ไปติดตามดูว่าเขาต้องการประกอบอาชีพอะไร และก็เรียกมา

อบรมอีกครั้งเพื่อเป็นการทวนซ้ำ และสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ เช่น กล้าไม้ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่เขาต้องการ รวมทั้งติดต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารออมสิน เพื่อที่จะให้เขาออกเงินช่วยเหลือ

หน้าที่หลักอีกประการก็คือการบรรยาย เผยแพร่กิจกรรมของศูนย์ฯ ให้กับผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมหรือมาดูงานภายในศูนย์ฯ ซึ่งก็มีกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน ทหาร ตำรวจ สถานศึกษา และสถาบันทั่วไป ในช่วงนั้นก็มีคนเข้ามาเหมือนกัน ซึ่งบางที่เราก็สามารถเผยแพร่ได้โดยตรง หมายความว่า เขาผลงานของเราให้เขาดูแล้วเขาก็กลับไปทำได้เลย บางส่วนก็ต้องไปประยุกต์เพราะว่าไม่ตรงกับเขา เช่น ภาคใต้มาดูก็ผิดกับของเรา ทางอีสานมาดูยังใกล้เคียงกับของเรา ก็แล้วแต่ว่าเขาจะเลือกไปทำอะไร งานส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องขยายผลซึ่งก็เป็นช่วงเริ่มต้น ตอนนั้นก็เป็นการเผยแพร่งานของศูนย์ฯ ไปโดยตรง เราก็ได้อบรมวิทยากรไว้หลายชุดไว้คอยแนะนำและพาดูงาน ซึ่งบางทีเขาจะมาเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ เคยรับคณะครูเอเชียัน (Asian) ที่เข้ามาดูงานวันหนึ่ง ๘๐๐ กว่าคน ซึ่งก็ต้องจัดเป็นกลุ่มย่อย ใช้รถก็คัน คนบรรยายประจำรถต้องเตรียมให้พร้อมก็ได้ผล เขาสามารถที่จะดูงานของศูนย์ฯ ได้อย่างทั่วถึงได้ถ้ามีสัก ๖ แห่ง เขาก็ดูคนละ ๕ แห่ง สลับกันไปก็เป็นการขยายผลได้เป็นอย่างดี

ต้นแบบศูนย์ศึกษาฯ สู่การพัฒนาพื้นที่ใกล้เคียง

ในตอนแรกได้กล่าวถึงโครงการพัฒนาเบ็ดเสร็จสาขาแม่ปิงไว้บ้างแล้ว ตอนนี้จะได้กล่าวถึงรายละเอียดของโครงการให้ได้ทราบกัน ซึ่งเป็นโครงการที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ นำผลสำเร็จจากศูนย์ศึกษาฯ ไปใช้ ไม่ใช่เป็นการทดลองแต่เป็นการนำไปใช้เลยในพื้นที่จริง ๆ ซึ่งแต่เดิมโครงการพัฒนาเบ็ดเสร็จลุ่มน้ำสาขาแม่ปิงฯ เริ่มมา

ตั้งแต่ปี ๒๕๒๘ มีพื้นที่ ๑๗๕,๐๐๐ ไร่ เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และมีราษฎรเข้าไปจับจอง จากนั้นได้มีพระราชดำริให้รักษาพื้นที่ป่า โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานปฏิรูปที่ดิน กรมทหารราบที่ ๗ กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร และกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งมีวิธีการดำเนินโครงการ โดยการนำพื้นที่มารวมกัน แล้วแบ่งให้กับราษฎรที่อยู่ในพื้นที่ ตอนแรกที่เข้าไปก็ไปพัฒนาในเรื่องของการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ในเรื่องของถนนหนทางต่าง ๆ มีการส่งเสริมอาชีพ เดิมชาวบ้านมีอาชีพทอผ้าแบบเดิม ๆ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมก็ไปช่วยสอนและทำกิจกรรมให้กับชาวบ้านหลายตำบลมารวมกัน ทั้งอำเภอบ้านโฮ้ง จอมทอง ฮอด รวม ๓ อำเภอที่เป็นโครงการพัฒนาเบ็ดเสร็จฯ ในตอนแรกชาวบ้านก็มีอาชีพทำการเกษตรเหมือนกัน แต่เนื่องจากพื้นที่มันแห้งแล้งทำการเกษตรไม่ได้ ความยากจนมีมาก เพราะไม่มีน้ำ ทำอะไรไม่ได้ แต่ตอนหลังมีน้ำแล้ว เราไปสร้างอ่างเก็บน้ำให้เป็นสิบ ๆ แห่ง ชีวิตความเป็นอยู่ก็เริ่มดีขึ้น และได้เข้าไปส่งเสริม แนะนำการประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมมากขึ้น

ภายหลัง สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จฯ ไปที่โครงการพัฒนาเบ็ดเสร็จฯ เป็นประจำเพื่อทรงติดตามความก้าวหน้าและส่งเสริมอาชีพ และมีพระราชดำริเพิ่มเติมในการจัดหาน้ำให้ชาวบ้านแก่อำเภอฮอดและจอมทอง นอกจากนี้ก็มีการส่งเสริมอาชีพด้านอื่น ในเรื่องของการเลี้ยงวัวของกรมปศุสัตว์ เรื่องของการส่งเสริมทฤษฎีใหม่ ซึ่งในเรื่องของการส่งเสริม เราจะนำเขาเข้ามาดูงานและฝึกอบรมที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ถ้าสนใจอะไรเราก็ส่งเสริมเขาในเรื่องนั้น เพราะเป็นพื้นที่ที่เราต้องพัฒนา ปัจจุบันคนเข้าไปอยู่และเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิเกือบทั้งหมด จะเห็นได้ว่าปัจจุบันกลายเป็นสวนลำไยเป็นส่วนใหญ่ เราก็ส่งเสริมในเรื่องอาชีพ สร้างอ่างเก็บน้ำให้ ทำให้พื้นที่ที่เคยแห้งแล้งและน้ำในอ่างบางครั้งไม่มี ปัจจุบันน้ำในอ่างจะเต็มทุกอย่าง เพราะว่าความชุ่มชื้นมีมากขึ้น และปริมาณป่าเพิ่มขึ้น คนก็เข้าไปอาศัยมากขึ้น

ในปี ๒๕๓๖ ได้ขยายผลการดำเนินงานไปในพื้นที่ติดกับศูนย์อีกแห่งหนึ่งก็คือ โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กวองอันเนื่องมาจาก

พระราชดำริ ซึ่งในขณะนั้นอ่างเก็บน้ำแม่กวัง อุดมธาราได้ดำเนินการก่อสร้างเสร็จแล้ว มีพื้นที่โดยรอบอ่างเก็บน้ำทั้งหมด ๓๕๐,๐๐๐ ไร่ แต่ยังไม่ได้ส่งเสริมให้มีการดำเนินการใด ๆ เรา ก็ได้เข้าไปส่งเสริมในเรื่องของการพัฒนาพื้นที่ ป่าไม้ให้มีความสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น และได้มีพระราชดำริ ให้ทำฝายชะลอความชุ่มชื้นใน พื้นที่ป่าขุนแม่กวัง สำหรับให้ความชุ่มชื้นกับ พื้นที่ป่า ซึ่งตอนนั้นก็มีการทำฝายชะลอความ ชุ่มชื้น (CHECK DAM) อยู่บ้าง ผิวดินเริ่มดำขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการที่มีกล้วยไม้เกาะตามต้นไม้ เป็นกล้วยไม้ตามธรรมชาติ การเกิดไฟป่า ก็ไม่ค่อยเกิด สภาพป่าสมบูรณ์ขึ้นมีสัตว์ป่า เพิ่มขึ้น

มีพื้นที่อีกแห่งหนึ่งที่ศูนย์ศึกษาการ พัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้เลือกพื้นที่เพื่อพัฒนา เป็น “หมู่บ้านต้นแบบ” ได้แก่ บ้านป่าสักงาม ติดกับอำเภอแม่แตง เป็นหมู่บ้านต้นแบบในการ พัฒนาให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้ บ้านป่าสักงามเป็น พื้นที่ที่ชาวบ้านมีอาชีพหลักตัดไม้ เราก็เข้าไป พัฒนาในรูปแบบของการส่งเสริมและแนะนำให้ คนอยู่ร่วมกับป่าได้ และส่งเสริมอาชีพในด้าน อื่น ๆ โดยเฉพาะการทำปุ๋ยจากใบไม้ที่ร่วง อยู่ในป่า โดยนำมาผสมกับดินและแร่ธาตุที่ จำเป็นเข้าไป สามารถทำรายได้ให้กับชาวบ้าน ได้อย่างมาก เราจึงได้รับความร่วมมือในการ อนุรักษ์ป่าจากชาวบ้าน ทำให้ป่ามีความอุดม สมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น และในขณะนี้กลุ่มชาวบ้าน ได้จัดตั้งค่ายพักแรมแบบอนุรักษ์ขึ้น มีผู้เข้าไป

พักแรมแบบอยู่กับธรรมชาติที่สวยงาม ทำรายได้ให้กับกลุ่มเป็นอย่างดี ดังนั้นจึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชาวบ้านในพื้นที่ที่ร่วมกันรักษาป่า ให้มีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น

จุดเริ่มต้นของหญ้าแฝกในศูนย์ศึกษาการพัฒนา ห้วยฮ่องไคร้ฯ

ในช่วงที่ทำงานอยู่ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้เสด็จฯ ไปหลายครั้ง ซึ่งตอนนั้นผมจะตามเสด็จ อยู่ห่าง ๆ พระองค์ไม่เคยรับสั่งโดยตรงกับผมแต่ก็มีพระราชดำริอยู่ หลายเรื่องที่ผมนำมาแนวพระราชดำริมาใช้ในการศึกษา ทดลอง อย่างเช่น เรื่องหญ้าแฝก เรื่องการทำนารอบอ่างฯ เรื่องการปลูกต้นไม้ที่ไม่ผลัดใบ บริเวณท้ายอ่างเก็บน้ำ เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้น

ในเรื่องของหญ้าแฝกเมื่อคราวเสด็จฯ ไปที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนา ห้วยฮ่องไคร้ฯ ทรงปลูกหญ้าแฝกที่กรมพัฒนาที่ดินเตรียมไว้ให้ทดลอง ปลูกบริเวณแปลงปลูกมะขาม เป็นจุดเริ่มต้นของการทดลองปลูกหญ้าแฝก ซึ่งตอนนั้นเรายังไม่รู้จักเลยว่าหญ้าแฝกคืออะไร เพื่อเป็นการทดลองของ พระองค์ว่า หญ้าแฝกนี้ดีจริงมีคุณสมบัติที่ดี พระองค์ก็ให้ทดลองปลูก ทดลองศึกษา ในขณะนั้นเราก็ไปหาหญ้าแฝกจากหลายพื้นที่ ที่อำเภอ แม่แตงบ้าง แฝกพื้นเมืองและที่อื่น ๆ บ้างมาทดลองปลูก ที่เชียงใหม่ก็มี แต่ปลูกทีหลัง ซึ่งก็เป็นการทดลองปลูกเปรียบเทียบกัน และทำในพื้นที่ จริงด้วย ซึ่งผลที่ได้ก็คือการปลูกแฝกในพื้นที่ที่เป็นหินจริง ๆ แล้วมันจะไม่ขึ้น เราปลูกตรงหน้าผาก็ไม่ขึ้นเพราะความสมบูรณ์ของดินไม่พอ ทางศูนย์ฯ ก็ได้ ศึกษาการใช้น้ำของแฝก ซึ่งหญ้าแฝกใช้น้ำพอสมควรเพราะเป็นพืชที่หา อาหารเก่ง และช่วยในเรื่องของความชุ่มชื้นในดินได้อย่างดี

ผลสำเร็จจากการพัฒนาที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนา ห้วยฮ่องไคร้ฯ

ในเรื่องการส่งเสริมอาชีพและการอบรมของศูนย์ศึกษาการพัฒนา ห้วยฮ่องไคร้ฯ จากการที่พาเขาเข้ามาอบรมแล้วก็พาเขาอบรมอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งหมายความว่า เขาสนใจอะไรก็พาเขาเข้ามาอบรมอีกครั้งหนึ่ง และก็ไป ส่งเสริมเขาถึงที่บ้าง ว่าเขาต้องการอะไร ให้ความรู้ ให้แนวทาง เราก็ให้เขา แทบทุกอย่างนอกจากเรื่องเงิน อย่างเช่น การเลี้ยงปลาในน้ำไหล การเลี้ยงวัว ฯลฯ ซึ่งในเรื่องของประมงน้ำไหลมีพระราชดำรินานแล้ว เราก็ไป ส่งเสริมขยายผลให้มากขึ้น การทำประมงน้ำไหล คือการทำตาข่ายกัน

ในลำน้ำเป็นลือก ๆ ไม่ให้ปลาไหลออกไป ปลาจะแข็งแรงมีน้ำหนักเพิ่มขึ้น เพราะมีน้ำไหลผ่าน ซึ่งชาวบ้านที่ทำจะมีบ้านอยู่บริเวณแนวลำเหมืองน้ำไหลผ่านแล้วเอาปลาจากศูนย์ศึกษาฯ ไปปล่อย ส่วนใหญ่จะเป็นปลานิล ปลาดุก ปลาเทโพ ฯลฯ เพื่อเป็นอาหารโปรตีน ซึ่งยังมีไม่เพียงพอ เนื่องจากจำกัดด้วยพื้นที่เพราะต้องมีลำเหมืองที่มีน้ำถึงจะเลี้ยงปลาได้ ต่อมาก็มมีการพัฒนาเป็นการเลี้ยงกบ ชาวบ้านก็เลยดีขึ้น เป็นการส่งเสริมอาชีพที่ดีอีกอาชีพหนึ่ง เลี้ยงง่าย ราคาดี และการทำประมงน้ำไหลก็ลดน้อยลง เนื่องมาจากปัญหาของน้ำไม่ค่อยดีมีการปนเปื้อนอะไรมากมาย เมื่อก่อนชาวบ้านแถวนี้ในเรื่องของโภชนาการเขาจะด้อยมาก เราก็เข้าไปส่งเสริมในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งเรื่องการถนอมอาหารก็นำอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไปสอนในเรื่องการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ในปัจจุบันเขาก็ได้แปรรูป มะม่วง กระเทียม ซึ่งที่เราสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ และก็มีฝ่ายเกษตรกรที่อยู่ในอำเภอเข้ามาช่วยส่งเสริมอาชีพและให้เกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อรวมลงทุน ซึ่งในสมัยก่อนการรวมกลุ่มไม่ยาก เพราะเขาเห็นว่าทำแล้วได้ผล ก็ได้มีการจัดสถานที่ที่วัดบ้าง ที่บ้านบ้าง เป็นกลุ่มแปรรูปผลผลิต โดยที่เราเข้าไปแนะนำเขาว่าควรจะทำอย่างไร

ในการดำเนินงานด้านการขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เริ่มมีมากขึ้นจากตอนแรก ซึ่งหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ ตอนแรกก็มีอยู่เพียง ๑๐ หมู่บ้าน แต่ตอนหลังพอมีโครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กวงฯ ซึ่งมีพื้นที่ใหญ่ขึ้นก็ทำให้เราต้องไปส่งเสริมมากขึ้น มีศูนย์สาขามากขึ้น เราก็ต้องไปดูแลมากขึ้น

ต่อมาได้สร้างอาคารฝึกอบรม ชาวบ้านที่มาอบรมสามารถมานอนพักได้ มีผู้มาใช้บริการมากขึ้น สะดวกขึ้น และโรงเรียนต่าง ๆ ก็ใช้เป็นที่พักแรมทำกิจกรรม ลูกเสือ ยุวกาชาด ทำให้เด็กได้รับทราบถึงการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีธรรมชาติให้ดูให้

ศึกษาที่เป็นของจริง ทำให้มีคนเข้ามาเยี่ยมชมกิจกรรมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ที่เข้ามาเป็นประจำ”

ทั้งหมดนี้เป็นเพียงบางส่วนของคุณอนุกุล สรวิสูตร อดีตผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เล่าให้คณะกองบรรณาธิการฯ ฟังถึงการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ที่ส่งผลต่อราษฎรที่อยู่ในพื้นที่และพื้นที่โดยรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ให้ได้รับการส่งเสริมในหลากหลายอาชีพและสามารถปรับเปลี่ยนอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตนเอง เป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้กับครอบครัวในการหาเลี้ยงชีพ ทำให้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีอีกด้วย เพราะพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้แผ่ปกคลุมไปทั่วทั้งผืนแผ่นดินไทย ซึ่งในโอกาสนี้คุณอนุกุล สรวิสูตร ได้กล่าวถึงความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการทำงานสนองพระราชดำริ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนว่า

“เป็นความภาคภูมิใจที่สุดในชีวิต ที่ได้มีโอกาสทำงานสนองพระราชดำริ ในการทำงานที่จะเผยแพร่กิจกรรมที่เป็นพระราชดำริของพระองค์สู่ประชาชน ถึงจะผ่านการทำงานอะไรต่าง ๆ มามากมายก็ตาม

แต่ว่างานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เป็นงานหนึ่งที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติ และคิดว่าทำไปด้วยความภาคภูมิใจ ซึ่ซึมในผลงานที่ทำ มันพูดไม่ถูก งานที่เราผ่านมาก็เยอะแต่ไม่มีงานอะไรที่จะสร้างจิตสำนึกให้กับเราเท่ากับงานที่ได้สนองพระราชดำริ

ประชากร ๖๐ ล้านคน เราเป็น ๑ ในไม่กี่แสนคนที่ได้ทำงานสนองพระราชดำรินับว่าโชคดีที่สุด”

“เลือกจับבור สมบูรณ์ทางธรรมชาติ แดนแห่งประวัติศาสตร์ ชาติพัฒนาที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน”

5 นี่จะพาท่านเดินทางไปเที่ยวในจังหวัดที่ได้ชื่อว่าเป็นเมืองเก่าแก่ เคยเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ โดยมีการค้นพบเครื่องมือเครื่องใช้ในยุคหินขัด (อายุประมาณ ๒,๐๐๐ ปี) และมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของไทยหลายยุคหลายสมัยที่น่าจดจำ เป็นจังหวัดที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติมากมาย มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่ยอดเขาเรื่อยไปจนจรดชายทะเล ไม่ว่าจะเป็นภูเขา ป่าไม้

น้ำตก ชายทะเล โบราณสถาน โบราณวัตถุต่าง ๆ ที่สามารถจะไปเที่ยวชมในจังหวัดเดียวได้ตามความต้องการ

นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางธุรกิจด้านอัญมณีที่สำคัญของประเทศไทยอีกแห่งหนึ่งด้วย นั่นก็คือ จังหวัดจันทบุรี หรือเรียกว่า “เมืองจันท” ซึ่งเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ มีสภาพดิน ฟ้า อากาศ เหมาะแก่การเพาะปลูกผลไม้หลายชนิดจนได้ชื่อว่า เป็นเมืองผลไม้ที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย โดยเฉพาะทุเรียน เงาะ มังคุด และพืชผลทางการเกษตร เช่น พริกไทย ยางพารา จังหวัดจันทบุรี อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางสายใหม่บางนา-ตราด หรือสายมอเตอร์เวย์ผ่านไปทางจังหวัดชลบุรีและระยอง ระยะทาง ๒๔๕ กิโลเมตร

พระเจ้าตากสินมหาราชรวมญาติที่จันทบุรี

ก่อนอื่นต้องขอเล่าเรื่องราวครั้งในอดีตให้ทุกท่านได้รับทราบถึงประวัติความเป็นมาของเมืองจันทบุรีได้รับทราบก่อนว่า จันทบุรีเป็นเมืองประวัติศาสตร์อันเก่าแก่ เป็นเมืองที่ขอมสร้างขึ้นในระยะเวลาใกล้เคียงกับเมืองพิมาย เพชรบูรณ์ และลพบุรี เพื่อเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมของขอมไปสู่อาณาจักรทวารวดี ชาวพื้นเมืองดั้งเดิมเป็น “ชาวขอม” ชนเผ่าในตระกูลมอญ-เขมร เป็นชนพื้นเมืองกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งรกรากอยู่ในป่าตะวันออก บริเวณจันทบุรี ตราด ระยอง ซึ่งมีของป่าเป็นจำนวนมากและสมุนไพรที่อุดมสมบูรณ์ทั้ง รง ครั่ง ชีผึ้ง กระวาน ไม้กฤษณา หวาย จันทน์ขาว อบเชยป่า ขมิ้นหอม น้ำมันยาง เร่ว โดยดำรงชีพด้วยการเก็บของป่าขาย ปัจจุบันชาวพื้นเมืองเดิมมักจะอาศัยอยู่ที่บ้านคลองพลูกิ่งอำเภอเขาชีชมภู ต่อมาเมื่อไทยตั้งอาณาจักรสุโขทัย ขอมเสื่อมอำนาจลงก็ได้เสียเมืองแถบชายฝั่งตะวันออกให้แก่ไทยในสมัยพ่อขุนรามคำแหง จันทบุรีจึงกลายเป็นเมืองประเทศราชของไทย

ในสมัยอยุธยาได้มีการย้ายเมืองจันทบุรีมาอยู่บริเวณแม่น้ำจันทบุรี เพื่อความสะดวกในการคมนาคมติดต่อค้าขาย ต่อมาเมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียให้แก่พม่าในปี ๒๓๑๐ ครั้งนั้นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ขณะยังดำรงตำแหน่งเป็นพระยาวชิรปราการ ได้นำกำลังพลจำนวน ๕๐๐ คน ตีฝ่าวงล้อมพม่าออกไปทางทิศตะวันออกและยึดเมืองจันทบุรีไว้ เพื่อเป็นที่มั่นสุดท้ายในการรวบรวมไพร่พล จากนั้นในอีก ๕ เดือนต่อมาจึงได้นำกำลังจำนวน ๕,๐๐๐ คน กลับไปกอบกู้กรุงศรีอยุธยาคืนมาได้

นับเป็นความภาคภูมิใจของชาวจันทบุรีเป็นอย่างยิ่ง จึงได้จัดสร้างอนุสรณ์สถานขึ้นเพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระองค์ในครั้งนั้น ซึ่งชาวจันทบุรีเรียกสถานที่แห่งนี้ว่า **ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช** ตั้งอยู่บนถนนท่าหลวง หน้าค่ายตากสิน เป็นอาคารรูปทรงเก้าเหลี่ยม หลังคาเป็นรูปพระมาลาหรือหมวกยอดแหลม ภายในประดิษฐานพระบรมรูปของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เพื่อเป็นที่สักการะของชาวจันทบุรีและประชาชนทั่วไป ในแต่ละวันจะมีประชาชนมาสักการะเป็นจำนวนมาก ซึ่งโบราณสถานในจังหวัดจันทบุรียังมีอีกมากมายหลายแห่งด้วยกัน ไม่สามารถที่จะพาท่านไปชมได้ทั้งหมด จึงได้หยิบยกมาให้ชมเป็นบางส่วนเท่านั้น

หลังจากที่ได้รับรู้เรื่องราวในประวัติศาสตร์ของจังหวัดจันทบุรีมาบ้างแล้ว ต่อจากนี้จะพา

ไปสัมผัสกับความงดงามของสายน้ำอันเย็นจ๋าที่ตกลงมาจากหน้าผาสูง แสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติที่พวกเราทั้งหลายควรรักษาไว้ให้คงอยู่ เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมที่เป็นคุณประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์

น้ำตกพลิว เป็นน้ำตกที่เลื่องชื่อที่สุดของเมืองนี้ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว ห่างจากจังหวัดจันทบุรีประมาณ ๑๔ กิโลเมตร ออกไปทางจังหวัดตราด ครอบคลุมท้องที่อำเภอเมือง อำเภอแหลมงสิงห์ อำเภอขลุง และอำเภอมะขาม ประกอบด้วยป่าที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหลายสาย **น้ำตกพลิว** เป็นน้ำตกขนาดใหญ่และสวยงาม มีน้ำตลอดปี ประกอบด้วย ลำธาร ๒ สาย สายหนึ่งไหลลดหลั่นผ่านตามซอกหิน อีกสายหนึ่งตกลงมาจากหน้าผาสูง ทั้งสองสายไหลมารวมกัน โดยมีแอ่งน้ำรองรับ น้ำใสสะอาดสามารถมองเห็นพื้นที่ส่วนใหญ่ที่เป็นหินและทราย ภายในบริเวณน้ำตกจะมีปลาน้อยใหญ่อาศัยอยู่หลายชนิด เป็นที่ตื่นตาตื่นใจแก่นักท่องเที่ยวที่ได้เที่ยวชมเป็นอย่างมาก

เหนือน้ำตกพลิวมี **“อลงกรณ์เจดีย์”** สลุปเจดีย์ทรงพริ้มติดทำด้วยศิลาแลง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่พระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ พระบรมราชเทวี หรือที่คนไทยรู้จักกันในนามว่า **“พระนางเรือล่ม”** ซึ่งเคยร่วมเสด็จประพาสที่น้ำตกพลิวกับพระองค์ นอกจากนี้ภายในอุทยานแห่งชาติ

น้ำตกพลิว ยังได้จัดให้มีเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติเป็นระยะทางประมาณ ๑.๒ กิโลเมตร เพื่อเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ของประชาชนทั่วไป ได้ศึกษาถึงระบบนิเวศวิทยา ในเรื่องของพันธุ์ไม้ป่าชนิดต่าง ๆ โดยมีจุดเริ่มต้นเดินเท้าอยู่ตรงข้ามที่ทำการอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว ไปสิ้นสุดบริเวณด้านหน้าของอถรรณเจดีย์ ซึ่งตลอดระยะทางเดินศึกษาธรรมชาติจะได้สัมผัสกับสภาพป่าไม้ที่สมบูรณ์ที่สุดอีกแห่งหนึ่งในประเทศไทย

เสื่อจันทบุรีที่บ้านเสม็ดงาม เสื่อจันทบุรี เป็นสินค้า OTOP ที่มีชื่อเสียงของจันทบุรี มีแหล่งผลิตอยู่ที่บ้านเสม็ดงาม ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๗ กิโลเมตร เป็นการรวมกลุ่มของชาวบ้านที่ใช้เวลาว่างจากอาชีพหลักมาทอเสื่อ ซึ่งสถานที่แห่งนี้จะจัดแสดงขั้นตอนการทอเสื่ออกที่มีอยู่มากในบริเวณนี้ มีกระบวนการตั้งแต่ตากแห้ง ย้อมสี และทอเป็นเสื่อ หรือตัดแปลงเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น รองเท้า กระเป๋า เสื่อ รองจาน และสินค้าต่าง ๆ อีกมากมายไว้ให้ได้เลือกหาตามความต้องการได้อย่างตระการตา

ถนนอัญมณี เป็นตลาดซื้อขายพลอยที่มีชื่อเสียงที่สุดของจังหวัด อยู่ถนนศรีจันทร์ และตรอกกระจำ เป็นถนนสายเศรษฐกิจ หากเป็นวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ จะคึกคักด้วยพ่อค้าแม่ค้าและผู้ที่สนใจซื้อขายพลอยกันเป็นจำนวนมากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ นับเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของเมืองจันทบุรีที่ไม่อาจพบที่ใด นับเป็นแหล่งค้าพลอยที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย และที่ไม่ควรพลาดก็คือ แหล่งผลิตพลอย

บ่อพลอยเขาพลอยแหวน ตั้งอยู่ที่ตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง แหล่งของ **"ทับทิมสยาม"** พลอยเนืองงามของเมืองจันทบุรี ที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก ทุกวันนี้ที่นี่ยังมีการประกอบอาชีพเกี่ยวกับพลอยอย่างครบวงจรตั้งแต่ขุดหา เฝาระและเจียรระไน จนกระทั่งออกไปจำหน่าย

สู่ท้องตลาด และมักจะมีชาวบ้านมาแสวงโชค อยู่ไม่ขาด สำหรับการเดินทางจะอยู่ห่างจากตัว เมืองจันทบุรีไปทางอำเภอท่าใหม่ประมาณ ๑๔ กิโลเมตร ตลอดเส้นทางเราก็จะได้สัมผัสกับ บรรยากาศของสวนผลไม้ ทั้งเงาะ มังคุด ทุเรียน สละ ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก

หลังจากที่เราได้สัมผัสกับธรรมชาติตั้งแต่ บนยอดเขาเรื่อยลงจนถึงพื้นราบ ที่ให้ความ หลากหลายของการท่องเที่ยวในครั้งนี้แล้ว ต่อ ไปก็จะได้นำท่านเดินทางมุ่งหน้าไปรับไออุ่นของ แสงแดดและเกลียวคลื่นของท้องทะเลในจังหวัด ที่ได้ชื่อว่าสวยงามแห่งหนึ่งในประเทศไทย อีกเช่นกัน พร้อมทั้งจะได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิต ของชาวบ้านแถบชายฝั่งทะเลที่ได้รับพระมหา กรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพบปัญหาอันเกิดจากทรัพยากรชายฝั่ง แถบภาคตะวันออกที่เริ่มเสื่อมโทรมลง จึงได้มี พระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าว คู้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้นสำหรับ เป็นแหล่งศึกษา ทดลอง วิจัย ค้นคว้า สภาพ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับพื้นที่บริเวณแถบชาย ฝั่งทะเล เพื่อเป็นต้นแบบในลักษณะที่เรียกว่า **“การฟื้นฟูและจัดการทรัพยากรชายฝั่งจาก ยอดเขาสู่ทะเล”** ให้แก่ราษฎรในการดำรงชีวิต เพื่อพัฒนาอาชีพและรายได้

ปัจจุบันศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคู้ง กระเบนฯ เป็นอีกสถานที่ที่เหมาะสมกับผู้ชอบ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ให้ความรู้ ความ เพลิดเพลิน สนุกสนาน แก่บุคคลที่ได้เข้าไป เยี่ยมชมและก่อนที่เราจะเดินทางไปยังศูนย์ศึกษา การพัฒนาอ่าวคู้งกระเบนฯ ซึ่งเป็นสถานที่ ท่องเที่ยวแห่งสุดท้าย มีสถานที่ที่จะแนะนำ คือ เส้นทางจากบ่อพลอย เขาพลอยแหวน ไปยัง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคู้งกระเบนฯ ท่านก็จะ ได้พบกับสถานที่ที่มีบรรยากาศ ชายทะเลของ หาดทรายที่สวยงามสุดสายตา บรรยากาศสงบ ไม่พลุกพล่าน ตั้งแต่บริเวณหาดเจ้าหลาว

หาดแหลมเสด็จ เรื่อยไปจนถึงหาดคู้งวิมาน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ นักท่องเที่ยวนิยมเป็นอย่างมากเช่นกัน เมื่อท่านได้รู้จักสถานที่ท่องเที่ยว ที่มีอยู่ตลอดเส้นทางที่จะไปยังศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคู้งกระเบนฯ แล้ว ต่อไปจะได้นำท่านไปรู้จักอ่าวคู้งกระเบน ซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์ศึกษา การพัฒนาอ่าวคู้งกระเบนฯ กันว่ามีความสวยงามและมีแหล่งความรู้อะไรบ้าง

อ่าวคู้งกระเบน เป็นหาดทรายต่อเนื่องกับหาดแหลมเสด็จ เป็นหาดทรายขาวสะอาด พื้นที่ภายในอ่าวเป็นป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งอาหารและเพาะพันธุ์ของบรรดาสัตว์น้ำ ทั้งกุ้ง หอย ปู ปลา และยังเป็นสถานที่ตั้งของ **ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ** อยู่ที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ห่างจากอำเภอเมืองไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๓๐ กิโลเมตร เหมาะสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจของครอบครัว หรือเป็นหมู่คณะ บริเวณภายในศูนย์ฯ จะมีสถานที่ต่าง ๆ ที่สามารถให้ความรู้ได้อย่างหลากหลาย เริ่มตั้งแต่พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำที่ให้ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ได้รับทราบถึงพันธุ์สัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ ในท้องทะเลว่ามีอะไรบ้าง สร้างความตื่นตาตื่นใจให้กับผู้เข้าเยี่ยมชมในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้เป็นอย่างมาก

ถัดจากนี้เข้าไปด้านในจะมีแปลงสาธิตการปลูกพืช การทำเกษตรกรรมในด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกรหรือประชาชนทั่วไปที่สนใจได้ศึกษา เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ เมื่อได้รู้จักกับแปลงสาธิตการเกษตรต่าง ๆ แล้ว ด้านในจะเป็นพื้นที่ของป่าชายเลนที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ เราจะได้สัมผัสกับบรรยากาศของป่าชายเลนซึ่งทางศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ ได้สร้างเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติให้ได้เรียนรู้ถึงพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ที่ขึ้นในป่าชายเลน วิถีชีวิตและ

ห่วงโซ่อาหารของสัตว์น้ำที่อยู่ในป่าชายเลน มี ปู ก้ามด้าบ มีปลาตีน และรูปร่างปลาพะยูน ปลาหายากที่ใกล้จะสูญพันธุ์ไว้ให้ได้ชม และที่นาค้นตาตื่นใจอีกอย่างคือการพายเรือแคนู ที่จะสามารถนำพาท่านไปเที่ยวชมหมู่พันธุ์ไม้และสัตว์น้ำในป่าชายเลนได้อย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้นยังไม่จบเพียงเท่านี้ สถานที่ที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งในภายในศูนย์ฯ แห่งนี้ก็คือ แปลงสาธิตการเลี้ยงกุ้งในระบบปิดและคลินิกสัตว์น้ำที่มีไว้บริการให้แก่ราษฎรที่เลี้ยงกุ้งได้นำกุ้งมาวิเคราะห์ เพื่อให้การเลี้ยงกุ้งสามารถดำเนินการอย่างได้ผล และเพิ่มรายได้โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

แวะชิมริมทาง

จากการเดินทางท่องเที่ยวในครั้งนี้ ท่านได้เที่ยวชมสถานที่ที่น่าสนใจของจังหวัดจันทบุรี มาหลายแห่ง ซึ่งมีสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ยอดเขาเรื่อยลงไปจนจรดชายทะเลที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติ แต่สามารถมารวมกันอย่างกลมกลืน ก่อนที่จะเดินทางกลับกรุงเทพมหานคร จะขอพาท่านแวะซื้อของกลับไปฝากเพื่อน ๆ ซึ่งถ้าท่านมาจากจังหวัดจันทบุรีแล้วยังไม่ได้ลิ้มลองผลไม้ที่นับว่าเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่มีชื่อเสียงของจังหวัด นั่นก็คือทุเรียน เงาะโรงเรียน สละเนินวง และผลไม้อื่น ๆ อีกมากมายหลายอย่างที่สามารถปลูกได้เป็นอย่างดีในจังหวัดนี้ ณ ตลาดค้าผลไม้หรือแผงขายของฝากริมทางถนนสายจันทบุรีที่มีให้ท่านได้เลือกซื้อ

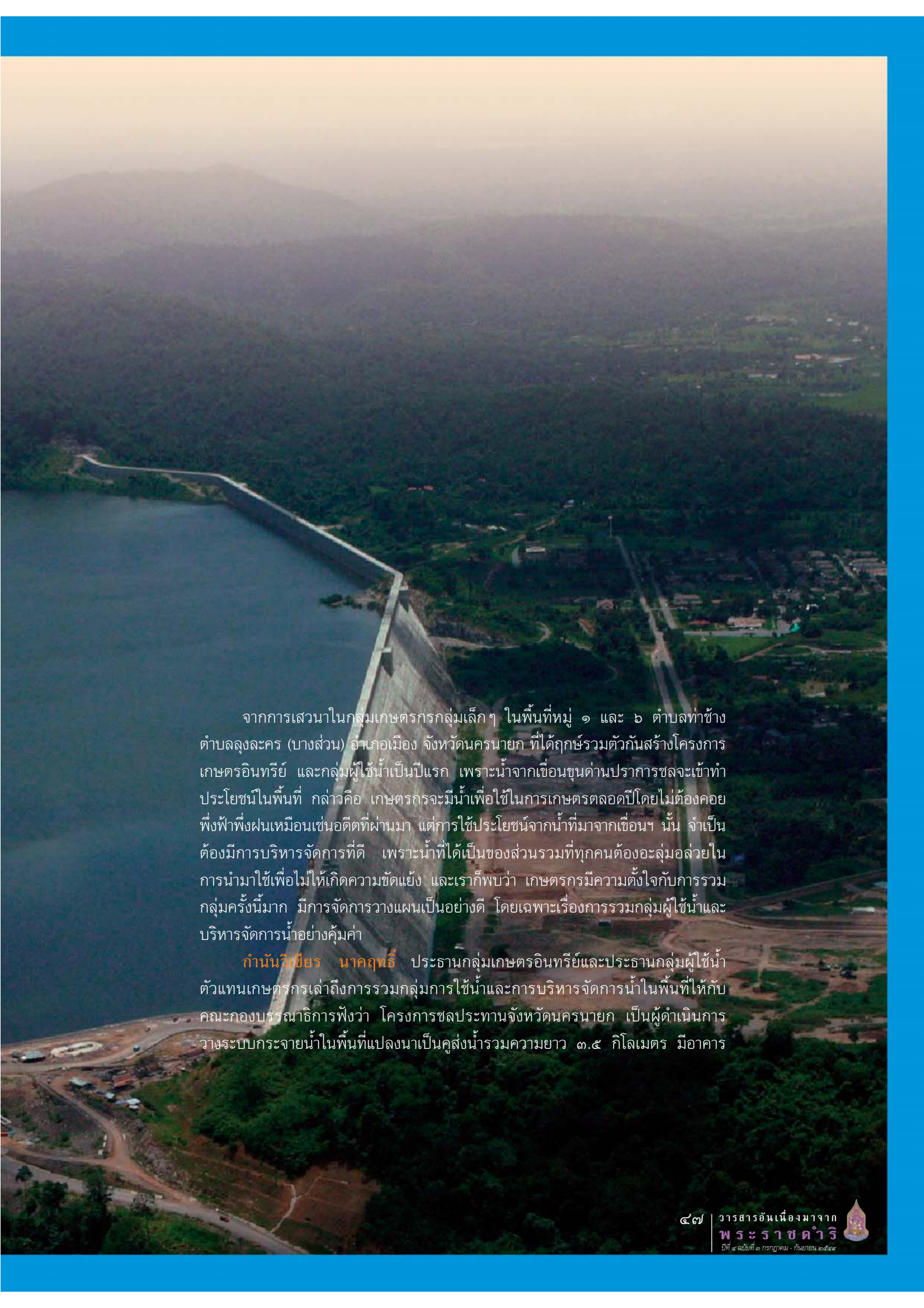
จากการเดินทางไปท่องเที่ยวในครั้งนี้ ทำให้ท่านได้รับทราบถึงความสวยงามและคุณประโยชน์ที่ได้จากสถานที่ต่าง ๆ เป็นอย่างมาก และในวารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริฉบับหน้าก็จะพาท่านไปเที่ยวชมกับสถานที่แห่งใหม่ที่น่าประทับใจไม่ต่างกัน 🍁

ขุนด่านปราการชลสร้างรอยยิ้ม... ประชาชนตาบเขินใจ

ขุนด่านปราการชล ที่ได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้แก่โครงการเชื่อมคลองท่าด่านอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นเขื่อนคอนกรีตบดอัดที่ยาวที่สุดในโลก มีความยาวถึง ๒,๕๙๔ เมตร สูง ๙๓ เมตร สามารถเก็บกักน้ำได้สูงสุด ๒๒๔ ล้านลูกบาศก์เมตร บัดนี้ ได้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ ทั้งการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมที่เห็นผล ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ทำให้ปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่จังหวัดนครนายกที่เคยเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีเบาบางลง ส่วนปัญหาดินเปรี้ยวที่ทำให้การปลูกพืชผลไม่ได้ผลกลับมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยลำดับ

อย่างไรก็ตาม เขื่อนขุนด่านปราการชลยังทำหน้าที่เป็นแหล่งน้ำต้นทุนเพื่อส่งน้ำไปหล่อเลี้ยงพืชผลทางการเกษตรให้แก่พื้นที่เกษตรกรรมในเขตอำเภอเมืองนครนายก อำเภอปากพลี อำเภอบ้านนา และอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เพื่อเพิ่มผลผลิตให้แก่เกษตรกรให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งคณะกรรมการได้เข้าไปเยี่ยมชมนขุนด่านปราการชลและมีโอกาสสัมภาษณ์ราษฎรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ เพื่อการเกษตรทำให้ชีวิตพวกเขาเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไป มีทางเลือกในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น ซึ่งแน่นอนรายได้ที่เพิ่มขึ้นก็จะตามมาเช่นเดียวกัน

จากการเสวนาในกลุ่มเกษตรกรกลุ่มเล็กๆ ในพื้นที่หมู่ ๑ และ ๖ ตำบลท่าช้าง ตำบลลุงละคร (บางส่วน) อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ที่ได้ถูกร่วมตัวกันสร้างโครงการ เกษตรอินทรีย์ และกลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นปีแรก เพราะน้ำจากเขื่อนขุนด่านปราการชลจะเข้าทำ ประโยชน์ในพื้นที่ กล่าวคือ เกษตรกรจะมีน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรตลอดปีโดยไม่ต้องคอย พึ่งฟ้าพึ่งฝนเหมือนเช่นอดีตที่ผ่านมา แต่การใช้ประโยชน์จากน้ำที่มาจากเขื่อนฯ นั้น จำเป็น ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี เพราะน้ำที่ได้เป็นของส่วนรวมที่ทุกคนต้องระมัดระวังใน การนำมาใช้เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้ง และเราก็พบว่า เกษตรกรมีความตั้งใจกับการรวม กลุ่มครั้งนี่มาก มีการจัดการวางแผนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะเรื่องการรวมกลุ่มผู้ใช้น้ำและ บริหารจัดการน้ำอย่างคุ้มค่า

กำนันวิเชียร นาคฤทธิ์ ประธานกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์และประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ ตัวแทนเกษตรกรเล่าถึงการรวมกลุ่มการใช้น้ำและการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ให้กับ คณะกองบรรณาธิการฟังว่า โครงการชลประทานจังหวัดนครนายก เป็นผู้ดำเนินการ วางระบบกระจายน้ำในพื้นที่แปลงนาเป็นคูส่งน้ำรวมความยาว ๓.๕ กิโลเมตร มีอาคาร

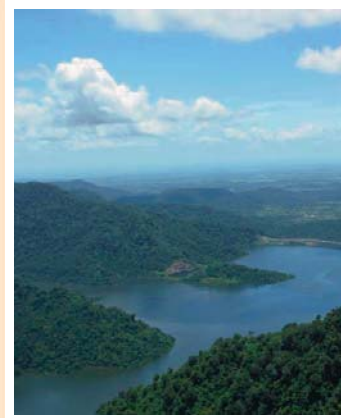

ชลประทานควบคุมเปิดปิดน้ำเป็นท่อขนาด ๐.๖๐ เมตร รับน้ำจากคลองชลประทานจากคลองแยก ๑ ขวาคลองเหมือง ซึ่งการก่อสร้างคูส่งน้ำก็มีปัญหาบ้างในเรื่องของพื้นที่ของเกษตรกรที่คูส่งน้ำจะต้องตัดผ่าน ซึ่งเจ้าของที่แต่ละคนต้องเห็นชอบ ซึ่ง**กำนันวิเชียร**ก็ได้เรียกทุกคนมาพูดคุยกันถึงผลที่จะได้รับหากมีคูส่งน้ำ

“ลูกบ้านของผมส่วนใหญ่แต่ก่อนยังไม่มีคูส่งน้ำเข้าพื้นที่ตัวเอง จะมีก็แต่บ่อน้ำในไร่นาสวนของแต่ละคนที่ขุดเอาไว้ เพื่อทำการเพาะปลูก แต่เมื่อมีคูส่งน้ำที่ทางชลประทานสร้างให้แล้ว ทำให้เกษตรกรมีน้ำใช้ตลอด โดยเราได้สร้างคลองไส้ไก่ ซึ่งเป็นคลองที่ชาวบ้านขุดต่อเข้าพื้นที่ของตัวเอง เพื่อใช้ในการทำการเกษตร”

ส่วนในเรื่องการจัดสรรน้ำหรือแบ่งช่วงเวลาของการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพของกลุ่ม**กำนันวิเชียร** ตอบกับคณะของเราด้วยเสียงสนุกสนานรื่นเริง ว่า

“ก็มีความเกรงกันว่าคนต้นน้ำและท้ายน้ำจะได้รับความไม่เท่าเทียมกันในการจัดสรรน้ำ แต่การใช้น้ำของกลุ่มเรานั้น ได้มี

การวางแผนเอาไว้แล้วว่า จะมีการให้คนที่อยู่ท้ายน้ำใช้ก่อนแล้วค่อยให้คนต้นน้ำต่อไป แม้ว่ากลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำตั้งขึ้นมาเมื่อปี ๒๕๔๕ ยังมีการรวมตัวไม่มากนัก แต่ตอนนี้ก็มีการพูดคุยกันไปบ้างแล้วว่าใครจะทำอะไรอย่างไรต่อไป”

เมื่อถามถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากเขื่อนขุนด่านปราการชล ก็ได้รับการยืนยันว่า

“ในตอนนี้ชาวบ้านก็ได้รับประโยชน์กันบ้างแล้ว จากผลผลิตของข้าวในนา เพราะเมื่อมีคูส่งน้ำเข้าพื้นที่หมู่ที่ ๑, ๒ ตำบลท่าช้าง ตำบลลุงละคร (บางส่วน) ทำให้รายได้เกษตรกรมีมากขึ้น ที่นี้ส่วนใหญ่เกษตรกรจะทำนาปี ก็ได้ข้าวครั้งละประมาณ ๓๐ - ๔๐ ถังต่อไร่ ส่วนนาปรังปีละ ๑ ครั้งเช่นกัน ก็ได้ข้าวไร่ละ ๓๐ - ๔๐ ถัง เราก็สามารถทำนาปรังเพิ่มได้อีกเป็นปีละ ๒ - ๓ ครั้ง ได้ข้าวเพิ่มขึ้นเป็น ๗๐ - ๗๒ ถังต่อไร่ ทำให้ชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นนะ” **กำนันวิเชียร** กล่าวทิ้งท้าย

สำหรับโครงการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ **กำนันวิเชียร**บอกกับเราว่าคงต้องใช้เวลา ต้องทำความเข้าใจกับเกษตรกรก่อน เพราะเขาชินกับการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งสวนของตนเองนั้นก็ได้เริ่มมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์โดยการทำเองบ้างแล้ว อย่างไรก็ตามโครงการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ก็ได้รับการช่วยเหลือ

จากกรมชลประทาน ซึ่ง **จุมพล รักษาสร้อย** นายช่างชลประทานจังหวัดนครนายก บอกกับกองบรรณาธิการพอเป็นกระสายว่า

“ทางกรมชลประทานได้สนับสนุนน้ำในการทำโครงการเกษตรอินทรีย์ของราษฎรและให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ และการสร้างคูส่งน้ำ...

...ส่วนเรื่องการที่ชลประทานได้ดำเนินการสร้างคูส่งน้ำเข้าพื้นที่ ก็ทำให้เกษตรกรสามารถปลูกข้าวได้หลายครั้งรอบ (Crop) มากขึ้น จากเดิมที่ทำได้แต่ในปี ๑ ครั้ง ก็สามารถทำนาปรังได้อีก ๒ - ๓ ครั้ง ทำให้ได้ข้าวเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้รายได้มากขึ้นด้วย นอกจากนี้เกษตรกรสามารถที่จะทำสวนผลไม้ได้อีกทางหนึ่งด้วย”

เมื่อฟังจากประธานกลุ่มและเจ้าหน้าที่จากชลประทานแล้ว เราลองมาฟังเกษตรกรตาต้า ๆ คูบัง เพื่อจะได้คำตอบที่ชื่นใจ **สมชาย โพธิ์ทอง** อายุ ๕๐ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๗๙/๑ หมู่ ๑ ตำบลท่าช้าง ซึ่งมีอาชีพหลักคือ การทำนา ได้เผยถึงความรู้สึกกับคณะกรรมการ บรรณาธิการ ด้วยท่าทีกระหมัดกระเมี้ยนว่า

“ผมมีที่นา ๖๐ ไร่ แต่ต้องเช่าเขาเนาะ โดยจ่ายค่าเช่าเป็นข้าวเปลือก ปีละ ๑๐ ถัง ส่วนพื้นที่ของครอบครัวไม่ใช่ที่เช่า ก็มีประมาณ ๒ ไร่ ๒ งาน ใช้ทำสวนเกษตรผสมผสาน ปลูกต้นมะพร้าวพันธุ์มะยงชิดเอาไว้ ตอนนั้นลงไปจำนวน ๒๐๐ ต้น ยังไม่ได้ผลต้องรอประมาณ ๓ - ๔ ปี เพราะเพิ่งปลูกเป็นปีแรกต้องใช้ระยะเวลาถึงจะเก็บผลผลิตได้ นอกจากนี้ในส่วนมะพร้าว เรายังมีการปลูกกล้วยหอมทอง กล้วยไข่ แซมกับต้นมะพร้าว พอมะพร้าวโตเราก็ตัดกล้วยทิ้ง”

จากที่คณะกรรมการได้ไปสืบเสาะ แอบถามราคามะพร้าวพันธุ์มะยงชิด ซึ่งได้ข่าวแว่วมาว่าราคาแพงมาก ซึ่งข้อมูลที่ได้ก็ทำให้เราตกใจพอควรเพราะราคามะพร้าวแพงมากจริง ๆ ราคาอยู่ที่กิโลกรัมละ ๒๐๐ บาท ช่วงที่ออกผลคือ เดือนเมษายน ใครอยากลองชิมต้องรอกันหน่อย แต่ของที่นี้รับรองได้เลยว่าลูกโตเท่าไข่ไก่รสชาติดีอีกด้วย

มาวกเข้าเรื่องการใช้ชีวิตของเกษตรกรแบบ**สมชาย** กับพื้นที่นาทั้ง ๖๐ ไร่ดีกว่า

สมชาย เล่าให้ฟังว่า พื้นที่ ๖๐ ไร่ นั้นใช้แรงงานของคนในครอบครัวจำนวน ๕ คน โดยไม่จำเป็นต้องจ้างใครมาช่วย ทำให้ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่หมดไปกับค่ารถไถ ค่าพันธุ์ข้าว ค่าปุ๋ย ค่ายา รวมๆ ดูแล้ว ค่าใช้จ่ายทั้งหมดอยู่ที่ประมาณ ๔๐,๐๐๐ บาท

ต่อคำถามที่ว่าเมื่อมีเขื่อนขุนด่านปราการชล และมีระบบส่งน้ำแล้วจะเป็นผลดีขึ้นหรือไม่อย่างไร ซึ่งเราก็ได้รับคำตอบที่พาดพิงใจว่า

“เมื่อมีระบบส่งน้ำมาจากเขื่อนคลองท่าด่าน ทำให้ตอนนี้ปริมาณน้ำมีตลอด เราจัดกลุ่มดูแลการใช้น้ำกันเอง หากเราใช้น้ำก็เปิด แต่เมื่อเราไม่ใช้ก็ปิด การที่เราช่วยกันดูแลส่งน้ำทำให้เกิดการจัดกลุ่มผู้ใช้น้ำขึ้นมา แต่ขณะนี้ มีจำนวนคนยังไม่มากนัก ในปีนี้แม้เป็นปีแรกที่มีคูส่งน้ำเข้ามาในพื้นที่ แต่ก็ทำให้หน้าข้าวได้ผลผลิตดีขึ้น ข้าวเปลือกที่ได้จากนาปรัง ๓๐ ไร่ ประมาณ ๓๐ เกวียน ส่วนข้าวนาปีใช้พื้นที่เพาะปลูก ๒๐ ไร่ ได้ข้าวประมาณ ๖ - ๗ เกวียน ส่วนนี้เก็บเอาไว้กินกันในครอบครัว สำหรับราคาข้าวเปลือกตอนนี้ขายได้ราคาเกวียนละ ๕,๗๐๐ บาท ส่วนใหญ่จะขายหมดนะ”

เมื่อกล่าวถึงพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว **สมชาย** กล่าวว่า

“เมื่อมีโครงการนี้เข้ามา ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น พระองค์ช่วยทีนี้มาก จากที่ฝนไม่มี เมื่อท่านมาช่วยน้ำก็มีไม่ขาด แต่ก่อนนั้น เราจะใช้น้ำต้องไปขนน้ำในพื้นที่ห่างไกลมาก มีความเดือดร้อนมาก”

เช่นเดียวกับ **ไสว ศรียา** ที่ยึดอาชีพทำการเกษตรที่ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก หมู่บ้านที่อยู่ห่างจากที่แรกไม่มากเท่าไร ก็บอกกับคณะกองบรรณาธิการถึงการมีเขื่อนขุนด่านปราการชลว่า

“ผมเกิดที่นี่ มีภัยธรรมชาติเกิดความเสียหาย ผมซึ่งมีอาชีพเกษตรกร ทำนา ทำไร่ มีปัญหาเยอะ พอฤดูฝนน้ำท่วม พอฤดูแล้งจะหาน้ำกินแทบไม่มี ตอนนั้นก็มีการสร้างฝายน้ำล้นก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควร ตอนแรกทางชาวบ้านอยากให้พระองค์สร้างที่น้ำตกเหวนรก แต่ปรากฏว่าพวกอนุรักษนิยมอม หลังจากนั้นพระองค์ก็เลยตัดสินใจมาสร้างเขื่อนที่ปัจจุบันนี้

เราได้รับประโยชน์มาก ตื่นเต้นมากที่พระองค์มาสร้างให้ พอเสร็จได้ถอนทุนคืนเยอะเลย พอเข้าฤดูแล้งก็ไม่แล้งเลย น้ำในดินมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น บ่อน้ำตื้นผมก็ไม่แห้ง ก็ดูมาใช้รดน้ำต้นไม้ เกี่ยวกับทางด้านการเกษตรก็ได้ผลมาก ปรากฏว่าน้ำไม่ท่วมในฤดูฝน อันที่จริงปีนี้น้ำจะท่วม ๒ หน ถ้าไม่มีเขื่อนตัวนี้ ตลาดนครนายกไม่เหลือ เวลานั้นน้ำมากเขื่อนก็เก็บเอาไว้”

สำหรับ**ไสว**นั้น ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นวิทยากรให้กับพี่น้องเกษตรกรที่ต้องการความรู้ในเรื่องของการทำสวน และที่นี่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับบุคคลภายนอกที่สนใจ รวมทั้งนักท่องเที่ยวด้วย **ไสว** เล่าให้เราฟังว่า นักท่องเที่ยวมักชอบมาเที่ยวชมต้นไม้แปลก ๆ ของเขา และยังมีชาวต่างชาติมาดูด้วย ต้นไม้นี้ที่ว่าก็มีต้นแมงดา มีลักษณะเป็นไม้ยืนต้น เมื่อเราเอาใบมาย่างไฟ จะได้กลิ่นจางเหมือนแมงดามาก ต้นกระเทียม ต้นทุเรียนที่แปลกคือ รากเป็นทุเรียนพันธุ์ชะนีข้างบนเป็นทุเรียนพันธุ์หมอนทอง ออกลูกดกมาก ยังมีต้นช้อยนางรำ และต้นไม้ที่เป็นที่สนใจ

ของเหล่านักท่องเที่ยว **ไสว** ชี้ชวนให้ไปดูในสวน แก่เรียกต้นไม้ชนิดนี้ว่า ต้นไม้แฟนซี โดยลักษณะทั่วไปของต้นจะเป็นต้นส้มโอพันธุ์ชวาน้ำผึ้ง แต่ลูกที่อยู่ตามต้นจะมีผลเป็นมะกรูดบ้าง มะนาวก็มี ส้มเขียวหวานก็เห็น และยังมีส้มเซ้ง ส้มโชกุน ส้มมืออยู่ในต้นเดียวกัน แก่บอกว่าชาวต่างชาติมาดูก็งงว่าทำได้ไง ก็ภูมิปัญญาคนไทยแก่บอกอย่างนั้น ต้นไม้แปลกในสวนของ **ไสว** ยังไม่หมดเพียงแค่นี้ ยังมีผลไม้ในขวด ซึ่งมีลูกฝรั่งอยู่ด้านใน แก่เล่าให้ฟังอย่างสนุกสนานว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติชอบมาก ถ้ามเคล็ดลับการเอาลูกฝรั่งใส่ในขวด ใครจะเชื่อหรือไม่ก็ตาม ฝรั่งในขวดของแก่สามารถขายได้ ลูกละ ๑๐๐ บาททีเดียว

“สวนนี้มีอะไรมากมาย แปลก ๆ เยอะมาก ผมขอแค่ให้มีน้ำเท่านั้น ผมสามารถทำอะไรก็ได้ที่นั่นแหละ” **ไสว** กล่าวสัพทกับคณะกองบรรณาธิการก่อนที่เราจะลาจากกัน

ขุนด่านปราการชล ในวันนี้ได้สร้างรอยยิ้มและสีสันของชีวิตเกษตรกรให้สดใสดงงามอีกครั้งหนึ่ง

อันเนื่องมาจาก

พระมหากษัตริย์คุณ

เนาวรัตน์ โฉมสันเทียะ, ไพฑูรย์ แสงฟุ้ง*

ตลอดระยะเวลา ๖๐ ปี แห่งการครองราชย์ พระมหากษัตริย์คุณและ
คุณูปการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นที่แซ่ซ้องสรรเสริญและ
ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ทั้งในแง่ของพระราชจริยวัตร พระปรีชาสามารถ
พระวิริยอุตสาหะ และพระอัจฉริยภาพ ซึ่งพระองค์ได้ทรงงานอย่างบากบั่น
มุ่งมั่นและตรากตรำ เพื่อประโยชน์สุขของพสกนิกรภายใต้พระบรมโพธิสมภาร
ตั้งคำกราบบังคมทูลถวายพระพรชัยมงคลของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ
สยามมกุฎราชกุมาร เนื่องในโอกาสสมทามงคลเฉลิมฉลองการครองสิริราชสมบัติ
ครบ ๖๐ ปี เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ ความว่า

* เจ้าหน้าที่กองติดตามประเมินผล สำนักงาน กปร.

"...ตลอดเวลาที่ผ่านมา ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาททรงปฏิบัติ พระองค์มั่นคงในราชนิคธรรมของพระมหากษัตริย์ มีทศพิธราชธรรม จักรวรรดิวัตร สังคหวัตถุ พร้อมทั้งธรรมอันเป็นพละ คือ กำลังของผู้ครองแผ่นดินอีกทำประการ และทรงปฏิบัติบำเพ็ญพระราชภาระของพระมหากษัตริย์ ในอันที่จะปกป้องสรรพภัยพิบัติ และดำรงความผาสุกสวัสดิ์ของราชอาณาจักรและประชาชนอยู่สม่ำเสมอเป็นนิตย์. เห็นได้จากโครงการต่าง ๆ ที่ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาททรงพระราชดำริขึ้น เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแหล่งทำกิน ตลอดจนการประกอบสัมมาอาชีพของพสกนิกร และที่ใดมีทุกข์เดือดร้อน แม้อยู่ในถิ่นที่ทุรกันดารห่างไกล ก็ทรงพระราชอุทิศเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานพระบรมราชาานุเคราะห์ อีกทั้งเมื่อเกิดเหตุคับขันเป็นอันตรายแก่ความมั่นคงของบ้านเมือง ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทไม่เคยทรงหวั่นหวาดที่จะเผชิญและแก้ไข ทรงใช้ความถูกต้อง ความกล้าหาญ พร้อมทั้งพระขันติและพระปรีชาญาณอันสุขุม คลี่คลายสถานการณ์ต่าง ๆ ทุกคราวมา. พระราชภาระทั้งนั้น แม้จะเป็นภาระที่หนักและลำบากยิ่ง แต่ด้วยเหตุที่ทรงดำรงมั่นอยู่ในพระราชสัจจะ ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทจึงมิได้ทรงย่อท้อหรือท้อหวั่นไหว หากมีพระราชหฤทัยที่แน่วแน่และมุ่งมั่น ทำให้พระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ที่ทรงปฏิบัติบำเพ็ญบรรลุศุภผล ยังประโยชน์และความผาสุกมั่นคงให้เกิดแก่ประชาราษฎร์และชาติไทยอย่างกว้างใหญ่ไพศาล. ประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าทั่วทุกเขตคามในขอบขัณฑสีมาอาณาจักร จึงมีความผาสุกร่วมเย็นทั่วหน้ากัน ด้วยพระบารมีแห่งได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อมอยู่เป็นนิกาล..."

และค่ายกึ่งของนิตยสารไทม์ (TIME) ความว่า พระองค์ทรงทำให้ภาพของพระมหากษัตริย์ในเทพนิยายกลายเป็นความจริงที่สัมผัสได้ และนิตยสารไทม์เอเชีย ฉบับวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ได้ยกย่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า ทรงเป็นวีรบุรุษแห่งเอเชีย สาขาผู้เป็นแรงบันดาลใจ นับเป็นโชคคิของปวงชนชาวไทยที่ได้เกิดมาร่วมยุคสมัยอันเป็นมหามงคล ที่มีพระมหากษัตริย์ผู้ทรงทศพิธราชธรรมโดยสมบูรณ์ และโชคคิที่ได้มีโอกาสเรียนรู้พระราชจริยวัตรอันงดงามสะท้อนให้เห็นถึงพระราชปรีชาในการดำเนินชีวิตของพระองค์ในด้านต่าง ๆ ตลอดจนได้รับพระมหากรุณาธิคุณ จากการพระราชทานความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ของประเทศ

ดังตัวอย่างของสองชุมชนที่จะยกมากล่าวให้ได้รับทราบโดยทั่วกัน คือ กลุ่มอนุรักษบ้านป่าสักงามตำบลลวงเหนืออำเภอค้อยสะเกิดจังหวัดเชียงใหม่ เจ้าของรางวัลชนะเลิศด้านการบริหารจัดการพื้นที่ป่าตามแนวพระราชดำริ

ในระดับประเทศ และกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำ
ห้วยไผ่เนื่องมาจากพระราชดำริตำบลภูซาง
กิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เจ้าของรางวัล
ชนะเลิศด้านการบริหารจัดการน้ำโครงการพัฒนา
แหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริของภาคเหนือ
จากโครงการประกวดผลงานการขยายผล
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็น
กิจกรรมหนึ่งของการจัดโครงการเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาส
มหามงคล ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
ของสำนักงาน กปร. ซึ่งนับเป็นความโชคดีที่ได้
รับพระมหากรุณาธิคุณ โดยพระราชทานความ
ช่วยเหลือมายังชุมชน และชุมชนยังได้น้อมนำ
แนวพระราชดำริมาเป็นแนวทางปฏิบัติจน
บังเกิดเป็นผลสำเร็จต่อการพัฒนาชุมชนและ
ครอบครัว จนเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า ควรจะได้
เป็นตัวอย่างของการพัฒนาในรูปแบบของคนอยู่
ร่วมกับป่าไม้ ใช้ประโยชน์จากป่าอย่างเกื้อกูล
และยั่งยืน รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากร
น้ำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและเป็นไปอย่าง
ยั่งยืน จนกระทั่งถึงวันนี้

บ้านป่าสักงาม:ก่อนจะมาเป็นชุมชนตัวอย่างด้านการอนุรักษ์

บ้านป่าสักงามเป็นชุมชนที่ได้ตั้งถิ่นฐานมานานกว่า ๒๐๐ ปี โดย
ชาวบ้านส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชุมชนเผ่าลัวะ ซึ่งเป็นชนเผ่าท้องถิ่น
เดิมของอาณาจักรล้านนา มีศูนย์กลางของชุมชนอยู่ในท้องที่อำเภอแม่แตง
จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันมีประชากร จำนวน ๑๐๒ ครอบครัว ๓๔๙ คน
ในชุมชนมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ มีการดำรงและสืบสานประเพณี
วัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมทั้งมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับทรัพยากรป่าไม้มา
ตั้งแต่อดีต

เดิมชุมชนแห่งนี้ได้อาศัยทรัพยากรธรรมชาติรอบ ๆ ชุมชนเป็น
แหล่งดำเนินชีวิต มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามภูมิปัญญาและ
ความเชื่อ นำผลผลิตจากป่ามาเพื่อการบริโภคและแลกเปลี่ยนสินค้าในชุมชน
มีวิถีชีวิตแบบชนบทที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ต่อมาภาครัฐ
ได้ให้สัมปทานป่าไม้ และอนุญาตให้เอกชนใช้พื้นที่รอบ ๆ ชุมชนเป็น
ที่ทำกิน เลี้ยงสัตว์ ทำไม้และปลูกสวนป่า ทำให้ชุมชนได้เรียนรู้การจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นสินค้า ซึ่งเป็นจุดก่อให้เกิดการลักลอบแปรรูป
ไม้เถื่อน ผลที่ตามมา คือ ทรัพยากรย่อยทรอลง ทั้งในเชิงพื้นที่และ
เชิงปริมาณ สภาพพื้นที่ป่าเริ่มเสื่อมโทรมลงเรื่อย ๆ

ต่อมาภาครัฐได้เริ่มเข้ามาพัฒนาชุมชน เพื่อให้ชุมชนบ้านป่าสักงาม
ปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตไปสู่ภาคเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ประกอบ
กับได้มีโครงการก่อสร้างเขื่อนแม่กวงอุดมธารา ซึ่งชุมชนจะต้องตัดสินใจ
ที่จะตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่เดิม หรืออพยพย้ายไปอยู่ที่อื่น ๆ เมื่อชุมชน
ตัดสินใจจะตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่เดิม รัฐบาลก็เข้ามาพัฒนาอาชีพด้าน
เกษตรกรรม พร้อมกับจัดสรรที่ดินทำกินให้ ในขณะเดียวกันก็จะกดดันไม่
ให้ทำไม้เถื่อน และบุกรุกป่าพื้นที่ต้นน้ำลำธารของเขื่อนแม่กวงอุดมธารา
ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพน้ำที่จะลงอ่างเก็บน้ำได้

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ

อาจกล่าวได้ว่าปัญหาของชุมชนบ้านป่าสักงาม ไม่แตกต่างจาก
หลายชุมชนในภาคเหนือ ทั้งในด้านปัญหาการทำลายเกษตร ซึ่งส่งผล
กระทบต่อคุณภาพน้ำที่จะลงไปในพื้นที่เขื่อน รวมทั้งปัญหาการตัดไม้ทำลาย
ป่าเพื่อนำไม้มาแปรรูปจำหน่าย ทำให้ป่าไม้ที่เคยอุดมสมบูรณ์กลายเป็นสภาพ
เป็นป่าเสื่อมโทรม ซึ่งรากเหง้าปัญหาของชุมชนนั้นล้วนเป็นผลมาจาก
น้ำมือของมนุษย์ที่ต้องการแสวงหาผลประโยชน์ โดยปราศจากจิตสำนึก
ต่อสังคมส่วนรวมที่ดีพอ ส่งผลให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

และการทำลายนั้น ๆ ได้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนส่วนใหญ่
ในชุมชน

และเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง**โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กว**
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีอาณาเขตของโครงการครอบคลุมพื้นที่ลุ่ม
น้ำแม่กว ประมาณ ๓๔๕,๐๐๐ ไร่ ในท้องที่ตำบลเทพเสด็จ ตำบล
ป่าเมี่ยง ตำบลเชิงคอย ตำบลแม่โป่ง และตำบลลวงเหนือ อำเภอ
ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำแม่กว ให้มี
ความอุดมสมบูรณ์และพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรในชุมชนลุ่มน้ำแม่กว
ที่มีหมู่บ้าน จำนวนทั้งสิ้น ๓๓ หมู่บ้าน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถ
อยู่ร่วมกับป่าได้อย่างเกื้อกูล โดยไม่สร้างผลกระทบและสิ่งปนเปื้อนลงสู่
แหล่งน้ำอันเป็นการทำลายคุณภาพลุ่มน้ำ พร้อมกับได้นำรูปแบบการ
พัฒนาที่ผ่านการศึกษา ทดลอง และวิจัย แล้วว่าประสบความสำเร็จ
จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือ
รูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร

"...ต้นทางเป็นป่าไม้ ปลายทางเป็นประมง ระหว่างทางเป็นการพัฒนาการเกษตรที่เกี่ยวข้อง..."

มาขยายผลในหมู่บ้านป่าสักงามแห่งนี้ ประกอบด้วย

๑. แนวคิด **"การอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร"** เพื่อ
การพัฒนาวิถีชีวิตของชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติ ในลักษณะคนอยู่
ร่วมกับป่าโดยไม่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๒. แนวคิด **"เศรษฐกิจพอเพียง"** ตาม
แนวพระราชดำริ เพื่อให้ชุมชนอยู่อย่างพอ
ประมาณ มีเหตุมีผลและมีภูมิคุ้มกันสามารถ
ดำรงอยู่ได้ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่
ตลอดเวลา

๓. แนวคิด **"การพึ่งตนเอง"** เป็น
รากฐานของการพัฒนาชุมชนที่จะก่อให้เกิดพลัง
ในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยเน้นให้เกิดการมี
ส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งแกนนำ เยาวชน ผู้สูงอายุ
ซึ่งจะเป็นพลังให้ชุมชนพัฒนาอย่างเข้มแข็งด้วย
การเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ : เครื่องมือ เพื่อการอนุรักษ์ป่าอย่างยั่งยืน

ในปี ๒๕๔๐ การดำเนินงานต่าง ๆ ของ
กลุ่มเริ่มมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยได้มีการ
จัดตั้งเป็นกลุ่มอย่างเป็นทางการ ประกอบด้วย
การรวมตัวกันของสมาชิก จำนวน ๙๗
ครัวเรือน เพื่อดำเนินการฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธารที่
มีพื้นที่ถึง ๓๐,๐๐๐ ไร่ ให้เป็นแหล่งต้นน้ำ
ลำธารที่มีความอุดมสมบูรณ์ตลอดไป ทั้งยัง
เป็นแหล่งพึ่งพิงในฐานะแหล่งอาหาร สมุนไพร
ประโยชน์ใช้สอยของชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การ
เสริมสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิต
โดยการพึ่งพาธรรมชาติอย่างชาญฉลาดและ
ไม่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

การบริหารจัดการที่ดี นำไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืน

การที่กลุ่มประสบความสำเร็จจากการนำแนวพระราชดำริที่ได้มีการศึกษา ทดลอง และวิจัยจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มาเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำลำธาร ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพขึ้นมาได้นั้น เพราะกลุ่มได้สร้างกลไกเพื่อให้กลุ่มมีความเข้มแข็งสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกลไกดังกล่าว ประกอบด้วย

๑. มีการจัดระเบียบชุมชนและระเบียบในการบริหารจัดการอนุรักษ์ป่า โดยทำข้อตกลงร่วมกันของชาวบ้านที่อยู่อาศัย ซึ่งถึงแม้กฎระเบียบฯ ดังกล่าว จะกำหนดไว้อย่างคร่าว ๆ แต่ได้รับการยอมรับและการยึดถือปฏิบัติอย่างเข้มแข็งจากชาวบ้านในชุมชน เช่น ห้ามดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ป่าไม้สมบูรณ์ซึ่งเป็นป่าต้นน้ำลำธาร ยกเว้นการเสริมสร้างและการป้องกันหรืออนุรักษ์พื้นที่โครงการ

๒. มีการกำหนดพื้นที่เป็นโซนต่าง ๆ ที่มีความชัดเจนและเป็นสัดส่วน ดังนี้

๑

โซนพื้นที่ฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร

๒

โซนพื้นที่เพื่ออยู่อาศัย

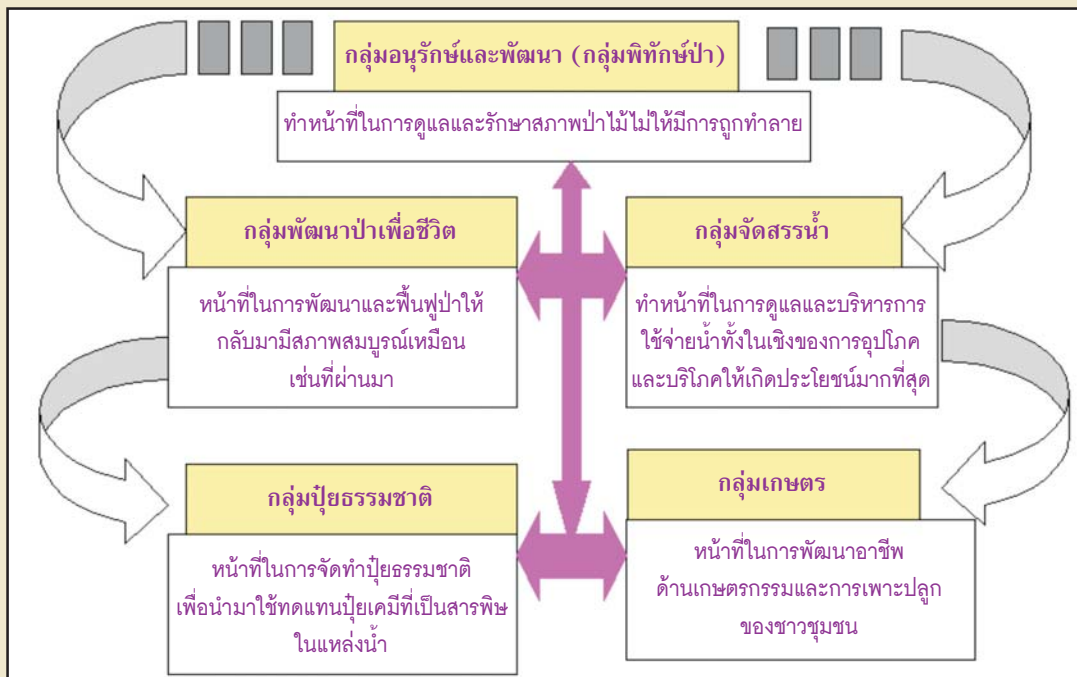
๓

โซนพื้นที่สาธารณประโยชน์

๔

โซนพื้นที่ทำมาหากินและเพาะปลูก

๓. มีการแบ่ง-จัดสรรการทำงานออกเป็นกลุ่มภารกิจต่าง ๆ นำไปสู่การแบ่งงานด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ดังนี้

บทสรุปสุดท้ายที่ได้รับ

จากการดำเนินการต่าง ๆ ของกลุ่มอนุรักษ์บ้านป่าสักงามทำให้ปัจจุบันนี้สภาพดินป่าได้กลับสู่ความอุดมสมบูรณ์ ลำธารและน้ำตกที่เคยแห้งผากเริ่มมีน้ำไหลตลอดเวลา นอกจากนี้ ชุมชนยังได้ตั้งศูนย์ศึกษาและดูงาน มีที่พักแรม สถานที่ฝึกอบรม วิทยากร และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้สนใจได้เข้ามาอาศัยพักแรมและศึกษาดูงานจากผลสำเร็จของการขยายผลการดำเนินตามแนวพระราชดำริและเพื่อการศึกษาธรรมชาติเป็นการเผยแพร่ความรู้แก่บุคคลภายนอก อีกทั้งยังเป็นอาชีพเสริมให้แก่สมาชิกของชุมชน ในขณะเดียวกันชุมชนได้ก่อตั้งห้องสมุดเยาวชนเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านหนังสือให้เยาวชนของชุมชนและชุมชนใกล้เคียงอีกด้วย

อ่างเก็บน้ำห้วยไฟ : ก่อนจะมาเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำที่ประสบความสำเร็จ

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยไฟอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เกิดขึ้นจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรอ่างเก็บน้ำร่องสำน เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓ และได้พระราชทานพระราชดำริ ความว่า

"...ควรพิจารณาวางโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก และฝายทดน้ำตามลำน้ำสาขาของแม่ลาว เพื่อจัดหาน้ำให้ราษฎรหมู่บ้านต่างๆ ในเขตอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ให้สามารถทำการเพาะปลูกได้ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้งและมีน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภคตลอดปีด้วย..."

จากพระราชดำริดังกล่าว กรมชลประทาน โดยสำนักชลประทานที่ ๒ จึงได้ดำเนินงานสนองพระราชดำริ โดยพิจารณาวางโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยไฟ ขึ้น ในปีงบประมาณ ๒๕๒๕ ตั้งอยู่ที่ บ้านทุ่งกระเทียม หมู่ที่ ๑๑ ตำบลภูซาง กิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เป็นโครงการประเภทอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก มีขนาดทำนบดินกว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๕๘ เมตร

และสูง ๑๔ เมตร มีพื้นที่รับน้ำฝน ๑๕ ตารางกิโลเมตร มีปริมาณน้ำไหลลงอ่างทั้งปี ๖,๓๐๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อปี สามารถกักเก็บน้ำสำหรับการเกษตรและอุปโภค-บริโภคได้ที่ระดับเก็บกัก ๘๒๕,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร และสามารถส่งน้ำให้พื้นที่การเกษตร จำนวน ๓,๐๐๐ ไร่

ความเพียงพออยู่ที่การจัดการ

การบริหารจัดการน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยไฟ นั้น จะจัดสรรกันเป็นแบบรอบเวรซึ่งการส่งน้ำจะส่งให้กับเมืองหลัก ๒ สาย คือ สายเหมืองดาดคอนกรีต และสายเหมืองเดิม โดยส่งให้กับสายเหมืองดาดคอนกรีตก่อน จากนั้นจึงส่งลงลำน้ำเดิม โดยคำนึงถึงพื้นที่เพาะปลูกในแต่ละสายเป็นหลัก และมีการแบ่งเขตการจัดสรรน้ำเป็นระดับเหมือนฝาย โดยมีทั้งหมด ๑๘ ฝาย สมาชิกที่รับผิดชอบ ๑๘ กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะมีหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้รับผิดชอบดูแล

จุดเด่นการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มฯ

กลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ฯ มีแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มที่เป็นระบบ โดยเน้นการเอื้อประโยชน์แก่สมาชิกในกลุ่มเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้กลุ่มมีความเข้มแข็งและสมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดีและปฏิบัติตามกฎข้อบังคับอย่างเคร่งครัด จนส่งผลให้ระบบการบริหารจัดการมีความเข้มแข็งและยั่งยืน เมื่อเกิดปัญหาขึ้น ทางกลุ่มจะใช้หลักประชาธิปไตยและความยุติธรรมเป็นหลักในการแก้ปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้กลุ่มฯ ยังมีระเบียบในการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการออกครึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมดโดยวิธีจับฉลากทุกปี เพื่อให้กลุ่มฯ มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และสมาชิกทุกคนจะได้มีส่วนร่วมในการบริหารกลุ่มฯ ในส่วนของการจัดสรรน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรและการอุปโภค-บริโภค โดยก่อนการส่งน้ำทุกครั้งจะต้องมีการประชุม ๓ ฝ่าย คือเจ้าหน้าที่ชลประทาน คณะกรรมการกลุ่มฯ และสมาชิกกลุ่มฯ เพื่อพิจารณาวางแผนการปลูกพืชร่วมกัน โดยนำปริมาณน้ำเก็บกักในปัจจุบัน ปริมาณน้ำที่ไหลเข้าระหว่างปี นำมาคำนวณปริมาณน้ำที่จำเป็นอย่างต่อพื้นที่การทำนาปี และปริมาณน้ำสำหรับพื้นที่ทำการเกษตรในฤดูแล้ง โดยให้เกษตรกรมีโอกาสในการวางแผนการปลูกพืชร่วมกัน โดยชนิดของพืชต้องมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับปริมาณน้ำที่จะสามารถรองรับได้อย่างเพียงพอ

วิวัฒนาการ “สู่ระบบสหกรณ์ที่เข้มแข็ง”

“... คำว่าสหกรณ์หรือตั้งเป็นสหกรณ์ก็มีความสำคัญมาก เพราะว่าจะทำงานด้วยกัน เมื่อคนหนึ่งคนใดทำงานอยู่คนเดียว ก็มีแรงหนึ่งคนหรือหนึ่งครอบครัว ทำได้ไม่มากนัก แต่ถ้ารวมกันหลายครอบครัวเป็นสหกรณ์หรือหมู่บ้านสหกรณ์ก็ทำงานได้ดีกว่า เพราะมีกำลังมากกว่า เราช่วยกันได้...”

*พระราชดำรัส เกี่ยวกับการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์
เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๓๐*

จากแนวพระราชดำริดังกล่าว กลุ่มผู้ใช้น้ำฯ จึงได้พัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มจากเดิมซึ่งเป็นในรูปแบบของกองทุน เพื่อช่วยเหลือสมาชิกของกลุ่มฯ ที่ได้รับความเดือดร้อนมาเป็นรูปแบบของสหกรณ์ โดยมีวิวัฒนาการ คือ จากมีการบริหารจัดการกลุ่มฯ ในรูปแบบดั้งเดิมโดยแก่เหมือง แก่ฝาย (หัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ หรือผู้ดูแลเหมืองหรือฝาย)

และจัดเวลาในการจ่ายน้ำให้แก่ลำเหมืองต่าง ๆ ในเขตที่ตนรับผิดชอบ การจัดสรรน้ำในระดับเหมืองฝายนี้ ใช้หลักการว่าถ้าสมาชิกผู้ใดต้องการน้ำ ก็ให้ไปแจ้งกับหัวหน้าเหมืองฝายของตนเอง และหัวหน้าเหมืองฝายก็จะไปแจ้งกับคณะกรรมการฯ อีกครั้งเพื่อทำการเปิดน้ำ แต่ต้องอยู่ในรอบเวรของตัวเอง ยกเว้นในกรณีที่เป็นจริง ๆ ทั้งนี้ต้องอยู่ในดุลพินิจของนายช่างชลประทานและคณะกรรมการบริหารกลุ่มฯ ในการกำหนดและวางแผนการส่งน้ำ จะเห็นได้ว่า การจัดสรรน้ำมีระบบเป็นกฎกติกาที่รัดกุม ดังนั้นถึงแม้ว่าจะมีปริมาณน้ำในอ่างฯ ที่ค่อนข้างจำกัด แต่ก็ไม่ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำในการเกษตรกรรม และอุปโภค-บริโภคต่อเกษตรกรในพื้นที่รับน้ำแต่อย่างใด

อ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ฯ เป็นแหล่งน้ำสำคัญต่อการดำรงชีพของเกษตรกร ครอบคลุมพื้นที่ในเขต ๒ ตำบล ๘ หมู่บ้าน จำนวน ๔๐๑ ครัวเรือน ได้มีน้ำเพื่อการเกษตร และการอุปโภค-บริโภค รวมถึงการใช้ประโยชน์จากอ่างเก็บน้ำในด้านของการทำประมงอีกด้วย นอกจากนี้กลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ฯ เคยได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับที่ ๑ ในระดับประเทศจากการประกวดโครงการขนาดเล็กตามพระราชดำริ เมื่อปี ๒๕๓๔ ซึ่งเป็นการแสดงถึงการดำเนินกิจกรรมที่มีความต่อเนื่องก้าวหน้าตลอดระยะเวลา ๒๔ ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

และมีการเก็บค่าหัวนา หลังจากวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๒ เป็นต้นมา กลุ่มผู้ใช้น้ำฯ ได้มีมติให้เก็บข้าวเปลือกจากสมาชิกหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้วในอัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ แล้วนำข้าวเปลือกที่ได้นี้มาสำรองไว้ให้กับสมาชิกกลุ่มที่ได้ผลผลิตข้าวไม่เพียงพอต่อการนำมาบริโภค ได้ขอยืมไปบริโภค จนกระทั่งถึงปี ๒๕๓๔ การทำนาได้ผลผลิตดีขึ้นมาก ไม่มีใครมาขอยืม ทำให้มีข้าวเปลือกเหลืออยู่ในกองทุนจำนวนมาก ทางกลุ่มฯ จึงมีมติที่เห็นพ้องต้องกันที่จะขายข้าวเปลือกทั้งหมด เพื่อเปลี่ยนเป็นเงินเข้ากองทุน เมื่อสมาชิกมีความเดือดร้อนจะได้เข้ามากู้ยืม โดยคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าดอกเบี้ยทั่วไป ต่อมาในปี ๒๕๔๔ เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่ประชุมได้มีมติให้ลดดอกเบี้ยลง เพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่ได้รับความเดือดร้อน ปัจจุบันกลุ่มผู้ใช้น้ำฯ **บริหารกองทุนของกลุ่มในรูปแบบของสหกรณ์ชื่อ สหกรณ์ทุ่งควัว จำกัด** โดยใช้เงินทุนของกลุ่มฯ ลงทุนและมีการปันผลกำไรคืนให้แก่สมาชิกเป็นประจำทุก ๆ ปี

“ผลสำเร็จยังประโยชน์สู่ราษฎร”

ปัจจุบันได้มีการปรับปรุงระบบส่งน้ำด้วยการตาดคอนกรีตคลองส่งน้ำ เพื่อให้มีการกระจายน้ำได้อย่างทั่วถึง ยังประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเป็นรูปธรรมคือ ทำให้สมาชิกมีผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้น จากเดิมที่มีผลผลิตเพียง ๔๐ ถึงต่อไร่ เป็น ๕๐ - ๖๐ ถึงต่อไร่ นอกจากนี้เกษตรกรยังสามารถปลูกพืชฤดูแล้ง หลังจากฤดูทำนา เกษตรกรจะทำการปลูกกระเทียมหอมแดง หรือถั่วลิสง และเมื่อทำการเก็บเกี่ยวแล้ว จะปลูกข้าวโพดอ่อนก่อนฝนอีกรอบหนึ่ง อีกทั้งยังมีรายได้เสริมจากการรวมกลุ่มเลี้ยงปลาบ่อบิทยิมในกระชัง โดยได้รับพันธุ์ปลาจากบริษัท ซีพี จำกัด (มหาชน) ซึ่งเมื่อครบกำหนดในการจับปลา จะนำปลาไปขายให้แก่บริษัท ซีพีฯ ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ส่วนน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภคทางกลุ่มผู้ใช้น้ำฯ ได้ปรึกษากับโครงการชลประทานพะเยา ที่จะนำสระน้ำสาธารณะกลางหมู่บ้านมาใช้ประโยชน์โดยการชักน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่มาเก็บไว้ในสระกลางหมู่บ้าน ซึ่งได้รับความช่วยเหลือในการขุดลอกและปรับปรุงสระเดิม พร้อมทั้งทำคลองส่งน้ำตาดคอนกรีตจากอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่มายังสระน้ำกลางหมู่บ้าน ทำให้ภายในหมู่บ้านมีน้ำกินน้ำใช้ที่อุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งได้ส่งผลให้บ่อน้ำที่ตื้นมีระดับน้ำในบ่อสูงมากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ภายในหมู่บ้านได้อย่างทั่วถึง ที่สำคัญกลุ่มผู้ใช้น้ำฯ ยังมีแผนการที่จะดำเนินการชักน้ำไปเก็บไว้ในสระเก็บน้ำอีก ๒ แห่ง เพื่อเก็บกักน้ำไว้สำหรับการเกษตรกรรม และใช้เป็นพื้นที่เพาะพันธุ์ปลา เพื่อโครงการอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียน รวมทั้งเป็นสถานที่

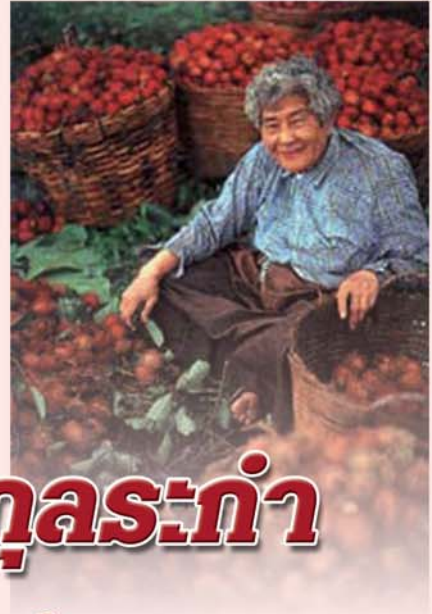
ศึกษาการปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ปีกในบริเวณดังกล่าวอีกด้วย

นอกจากนี้ กลุ่มผู้ใช้น้ำฯ ได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ เช่น เกษตรอำเภอชลประทาน ภาครัฐอำเภอ เพื่อให้ความรู้แก่สมาชิก และพากลุ่มเกษตรกร ไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่าง ๆ เช่น การทำปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เพื่อจะได้นำวิวัฒนาการใหม่ ๆ กลับมาประยุกต์ใช้ในอาชีพของตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

จะเห็นได้ว่าชุมชนตัวอย่างที่ได้หยิบยกขึ้นมาได้แสดงให้เห็นว่านอกจากความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ได้รับพระราชทานความช่วยเหลือมาสู่ชุมชนให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้โดยไม่ลำบากแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่ชุมชนทั้งสองได้แสดงให้เห็นคือ การปฏิบัติตามแนวพระราชดำริ โดยนำสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานความช่วยเหลือให้ขึ้นมาบริหารจัดการร่วมกัน คิดและทำร่วมกัน เพื่อต่อยอดสิ่งล้ำค่าเหล่านี้ให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล จนเกิดความยั่งยืนต่อตนเองและชุมชน

ถ้าหากปวงชนชาวไทยได้ร่วมกันนำแนวพระราชดำริต่าง ๆ ไปปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวันดังเช่นสองชุมชนดังกล่าวแล้ว เชื่อว่าสังคมไทยจะอยู่รอดปลอดภัยจากการเปลี่ยนแปลงของยุคโลกาวิวัตน์ ได้อย่างแน่นอน

การปลูกพืชสกุลระกำ

เป็นพืชร่วมในสวนยางพารา

พืชสกุลระกำ

เป็นพืชที่ทนต่อสภาพร่มเงา พบทั่วไปในตอนใต้ของมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน อินโดนีเซีย ทางตอนใต้ของพม่า ฟิลิปปินส์และไทย พืชสกุลระกำมีประมาณ ๑๘ ชนิด มีความแตกต่างในลักษณะของรูปทรง ก้าน ใบ หรือหนาม และรสชาติของผล ซึ่งชนิดที่สำคัญในไทย เช่น สละเนืวง สละหม้อ ระกำ และสะกำ

พืชสกุลนี้เจริญเติบโตดีในแหล่งที่มีฝนตกชุก ดินร่วน มีความอุดมสมบูรณ์ ระบายน้ำได้ดี ต้องการความเข้มของแสงเปรียบเทียบกับแสงแดด ในช่วงเวลา ๐๗.๐๐ น. หรือ ๑๘.๐๐ น. เพื่อสังเคราะห์แสง เหตุเพราะสภาพดังกล่าวจะทำให้คาร์บอนไดออกไซด์ผ่านเข้าออกสะดวกมากกว่าปลูกในที่แจ้ง จึงเหมาะอย่างยิ่งกับการปลูกในสวนยาง และต้องไถแหล่งน้ำเพราะน้ำเป็นตัวเพิ่มผลผลิตและคุณภาพของรสชาติ

ช่วงเวลาปลูก

ควรปลูกในฤดูฝน ปลูกในขณะยางพาราเริ่มให้ร่มเงา หากปลูกช่วงที่ยางพารายังให้ร่มเงาไม่ได้ ควรใช้วัสดุอื่นพรางแสง เช่น กัลฉวยบังร่มเงาทางมะพร้าว หรือตาข่ายพรางแสง

ต้นพันธุ์

สละเนินวง และ สละหม้อ ขยายพันธุ์โดยการตัดลำต้นแม่เพาะชำ หรือใช้หน่อข้างลำต้นแม่ แล้วนำมาชำในถุงพลาสติก

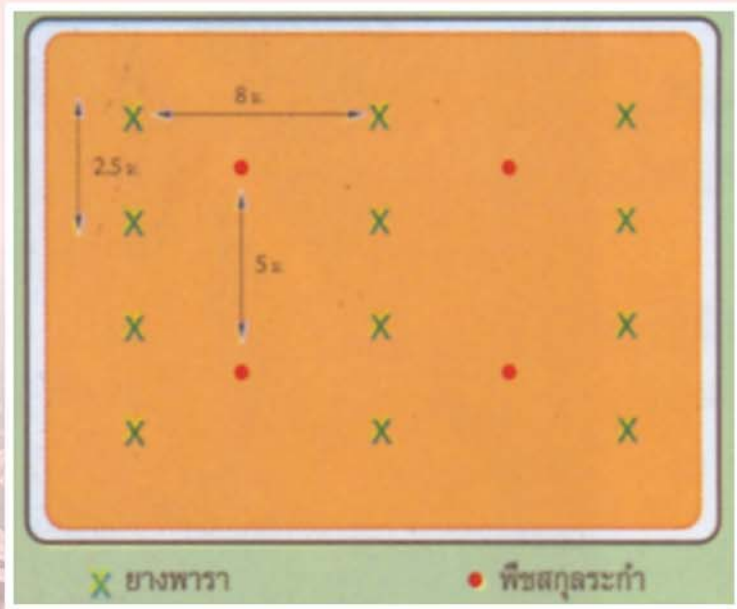
ระกำ และ สะกำ มักใช้เมล็ดเพาะในกระบะชำแล้วนำมาชำในถุงพลาสติก อายุต้นกล้าที่เหมาะสมจะนำไปปลูกในสวนยาง คือ ประมาณ ๖ เดือน

ขนาดหลุมปลูก และการปลูกต้นกล้า

ควรมีขนาด กว้าง × ยาว × ลึก ประมาณ ๓๐ - ๕๐ เซนติเมตร (ขึ้นอยู่กับสภาพของดิน และขนาดของต้นกล้า) ขุดแยกเป็นดินบนและดินล่าง นำดินล่างผสมหินฟอสเฟต อัตรา ๑ กิโลกรัม คลุกเคล้าให้เข้ากัน ใส่ดิน บนลงไปหลุม กรีดถุงพลาสติกออกแล้วนำไปกลบดินให้แน่น ต้องระวังไม่ให้ดินห่อหุ้มกระตบกระเทือน เพราะทำให้รากเสียหาย

ระยะปลูก และอัตราปลูกต่อพื้นที่ปลูกยางพารา ๑ ไร่

ปลูกแถวเดียว กึ่งกลางระหว่างแถวยางพารา โดยปลูกสลับ ตำแหน่งกับต้นยางพารา

ภาพที่ ๑ ระยะปลูกพืชสกุลระกำในสวนยางพารา ซึ่งใช้ระยะปลูก ๒.๕ × ๘ เมตร ข้อเสนอแนะ

สวนยางพาราที่ปลูกใหม่ ควรใช้ระยะห่าง ๒.๕ × ๘ เมตร มากกว่า ๓ × ๗ เมตร เพื่อให้สะดวกต่อการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในสวนยาง

- ระยะปลูกยางพารา ๓ × ๗ เมตร : ปลูกพืชสกุลระกำ ห่างกัน ๖ เมตร จะปลูกได้ ประมาณ ๓๕ หลุมต่อพื้นที่ปลูกยาง ๑ ไร่

- ระยะปลูกยางพารา ๒.๕ × ๘ เมตร : ปลูกพืชสกุลระกำ ห่างกัน ๕ เมตร จะปลูกได้ ประมาณ ๓๘ หลุมต่อพื้นที่ปลูกยาง ๑ ไร่ (ภาพที่ ๑)

อัตราปลูกต่อหลุม

ขึ้นอยู่กับชนิด และระยะปลูกพืชสกุล ระกำ

- สละเนินวง และ สละหม้อ : ต้นกล้าที่ ปลูกทั้งหมดเป็นต้นตัวเมีย ปลูก ๑ ต้นต่อหลุม และเพื่อให้สะดวกต่อการช่วยผสมเกสร ให้ปลูก ระกำ หรือสะกำ (๓ ต้นต่อหลุม) ในอัตรา สละ : ระกำหรือสะกำ ๖ หลุม : ๑ หลุม

- ระกำ หรือสะกำ : แนะนำให้ปลูก ๓ ต้นต่อหลุม เพื่อให้ต้นตัวผู้และตัวเมียผสมเกสร ธรรมชาติได้สะดวกขึ้น

การใส่ปุ๋ย

ใส่ปุ๋ยคอกก่อนให้ผลผลิต ในอัตรา ๒ - ๓ กิโลกรัมต่อต้นต่อครั้ง จำนวน ๓ ครั้งต่อปี จนกระทั่งผลใหญ่ให้ผลผลิตแล้ว ใส่ปุ๋ยคอก อัตรา ๑๐ - ๑๕ กิโลกรัมต่อต้นต่อครั้ง จำนวน ๓ ครั้งต่อปี เช่นกัน

สำหรับสละเนืงวง และสละหม้อ ที่ให้ผลผลิตแล้วจำเป็นต้องเสริมด้วยปุ๋ยเคมีทางดิน เช่น สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ หรือ ๑๓-๑๓-๒๑ อัตรา ๐.๕ - ๑ กิโลกรัมต่อต้นต่อปี

สำหรับต้นที่ยังไม่ให้ผลผลิต ให้ใช้ปุ๋ย ๘-๒๔-๒๔ หรือ ๙-๒๔-๒๔ หรือ ๑๓-๑๓-๒๑ ในอัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้นต่อปี นอกจากนั้นยังสามารถใช้ปุ๋ยชีวภาพต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม

การให้น้ำ

สละเป็นพืชที่ต้องการน้ำมาก ทุกช่วงการเติบโตหากขาดน้ำในช่วงออกดอก ตัดผลจะทำให้คุณภาพและปริมาณของผลผลิตลดลง การให้น้ำมีหลายวิธี เช่น รดด้วยสายยาง น้ำพุ่ง หัวเหยียง หัวเหยียงเล็ก ฉีดฝอยและน้ำหยด

การป้องกัน กำจัดโรค แมลง

โรค โดยส่วนมากของพืชสกุลระกำ มักเกิดจากเชื้อรา เช่น โรคใบจุด และโรคยอดเน่า

ป้องกันได้โดยสารเคมีกำจัดเชื้อรา อาทิ เบนโนมิล คอปเปอร์ออกไซด์คลอไรด์และคาร์เบนดาซิม

แมลงที่ทำลาย ได้แก่ ค้างคาว หนอนร่าน และด้วงวงป้องกันโดยการทำให้กอพืชโปร่ง และกำจัดการขยายพันธุ์โดยใช้สารเคมีต่าง ๆ เช่น ลูกเหม็น หรือ คาร์โบฟูราน เพื่อกำจัดด้วงแรด สำหรับหนอนร่านนอกจากตัดใบไปเผาทิ้ง อาจกำจัดด้วยสารเคมี เช่น คาร์บาริล หรือเมโททิล

การตัดแต่งทางใบ และการควบคุมจำนวนต้น

การตัดแต่งทางใบ ควรเลือกตัดเฉพาะทางใบที่มีอายุมาก ใบแห้ง เป็นโรค หรือที่หักเสียหาย กีดขวางการปฏิบัติในแปลง ไม่ควรตัดทางใบที่มีทะเลาะผลผลิตเพราะจะทำให้การพัฒนาการ และการเจริญเติบโตของผลชะงัก ควรควบคุมจำนวนต้นให้มีจำนวนต้นกอกที่เหมาะสม กรณีที่ปลูกสละอาจจะให้เหลือจำนวน ๑ - ๒ ต้นต่อกอ เพื่อใช้ขยายพันธุ์ ส่วนระกำไม่ควรให้เหลือจำนวนต้นเกิน ๓ ต้นต่อกอ

การตัดแต่งผล และการควบคุมจำนวนผล

พืชสกุลระกำออกดอกตลอดปี ประมาณ ๙ - ๑๒ ทะลายต่อปี ดอกที่ออกในฤดูฝน ควรคลุมทะเลาะดอกเฉพาะกระปุกดอกด้วยพลาสติกหรือวัสดุอื่นเพื่อกันฝน เมื่อมีอายุ ๓ - ๔ เดือนหลังดอกบานควรปลิดผลที่ไม่สมบูรณ์ หรือผลขนาดเล็กออก เพื่อให้ผลที่เหลือเจริญเติบโตเร็ว และมีขนาดใหญ่ และควรมีการจัดวางทะเลาะให้อยู่ในตำแหน่งที่สะดวกต่อการดูแลรักษา (สละ ๑ ทะลาย ควรมี ๔ - ๘ กระปุก และภายใน ๑ กระปุก ควรมี ๑๕ - ๒๐ ผล)

การช่วยผสมเกสร

การช่วยผสมเกสรสละเนืงวง และสละหม้อ ทำได้โดยนำกระปุกตัวผู้ของสละ สะก้า หรือระกำที่บ้านแล้ว มาเคาะลงที่ดอกสมบุรณ์เพศบนต้นตัวเมีย ให้ละอองเกสรตัวผู้ตกลงบนยอดเกสรตัวเมีย เกสรตัวผู้จะมีชีวิต ๓ - ๕ วัน นับจากตัดออกจากต้นพ่อ ดอกเล็ก ๆ บนช่อดอกของต้นตัวผู้และตัวเมียเริ่มบานพร้อมผสมได้ตั้งแต่เวลาประมาณ ๐๘.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับกระบวนการผสมเกสรและไม่จำเป็นต้องผสมเกสรในตอนกลางคืน

ผลผลิต

ผลผลิตของพืชสกุลระกำ พบว่าผลผลิตระกำต่ำกว่าสละ ผลผลิตของระกำ และสะกำ ปีที่ ๖ - ปีที่ ๘ ประมาณ ๖ กิโลกรัมต่อกอต่อปี ปีที่ ๙ - ปีที่ ๒๒ ประมาณ ๑๐ กิโลกรัมต่อกอต่อปี

ผลผลิตของสละหม้อ และสละเนินวง ปีที่ ๔ - ปีที่ ๕ ประมาณ ๙ กิโลกรัมต่อกอต่อปี ปีที่ ๖ - ปีที่ ๒๒ ประมาณ ๒๐ กิโลกรัมต่อกอต่อปี

การเก็บเกี่ยว

ควรเก็บเกี่ยวเมื่ออายุประมาณ ๒๘ - ๓๐ สัปดาห์หลังดอกบาน หากต้องการเก็บเป็นระกำเปรี้ยว ควรเก็บในช่วงอายุ ๒๕ - ๒๗ สัปดาห์หลังดอกบาน ส่วนสละควรเก็บเมื่ออายุ ๓๗ - ๓๙ สัปดาห์หลังดอกบาน โดยสังเกตที่เปลือกผลระกำและสะกำ เมื่อสุกจะมีสีส้มแดง ส่วนสละจะมีเปลือกสีน้ำตาลแดง หรือโดยการบีบและชิมผล

การบรรจุหีบห่อและการขนส่ง

ควรตัดแต่งผลที่เน่าเสียและเศษดินใบไม้ออกจุ่มล้างน้ำโดยใช้แปรงขัดให้สะอาด นำไปบรรจุในเชิงหรือตะกร้าที่ปูด้วยใบตองหรือกระดาษหนังสือพิมพ์ หากผลผลิตมีปริมาณมากและต้องรอการขนส่งเป็นระยะเวลานาน ควรเก็บไว้ในห้องที่มีอุณหภูมิเย็น มีความชื้นเหมาะสมจะช่วยเก็บรักษาไว้ได้นาน

ต้นทุนการผลิตและรายได้ (ในพื้นที่ปลูกยางพารา ๑ ไร่)

ระกำ และสะกำ

ต้นทุนการผลิตที่จุดคุ้มทุนเป็นเวลา ๘ ปี ของระกำ และสะกำ เป็นเงินประมาณ ๙,๒๔๐ บาท ต้นทุนการผลิตจากปีที่ ๙ จนถึงโค่นยางพารา (ระกำ และสะกำอายุประมาณ ๒๒ ปี ยางพาราอายุประมาณ ๒๕ ปี) ประมาณ ๒๐,๕๘๐ บาท รายได้สุทธิหลังจุดคุ้มทุนจนถึงเวลาโค่นยางพาราประมาณ ๔๒,๔๒๐ บาท รายได้สุทธิต่อปีหลังจุดคุ้มทุนประมาณ ๓,๐๓๐ บาท

สละหม้อ และสละเนินวง

ต้นทุนการผลิตที่จุดคุ้มทุน เป็นเวลา ๔ ปี ของสละหม้อและสละเนินวง เป็นเงินประมาณ ๒๑,๒๗๐ บาท และ ๒๔,๗๗๐ บาท ตามลำดับ ต้นทุนการผลิตจากปีที่ ๕ จนถึงโค่นยางพาราประมาณ ๑๑๖,๙๘๕ บาท รายได้สุทธิหลังจุดคุ้มทุนจนถึงเวลาโค่นยางพาราประมาณ ๕๓๑,๐๑๕ บาท และ ๗๔๗,๐๑๕ บาท ตามลำดับ รายได้สุทธิต่อปีประมาณ ๒๙,๕๐๐ บาท และ ๔๑,๕๐๐ บาท ตามลำดับ

ชนิดพืชสกุลระกำที่แนะนำ

ชนิด	ลักษณะใบ/ทางใบ	ลักษณะwa/รสชาติ
๑. สละเนินวง	ยาว ใบลู่ลงมากกว่าระกำ ทางใบมีหนามแข็งและยาว	มีผล ๔ - ๗ กระจุกต่อทะลาย หนามอ่อนนุ่ม รสชาติหวาน ฉ่ำกว่าระกำ เนื้อแน่น
๒. สละหม้อ	ปลายใบสั้น ทางใบเล็กกว่าระกำ	มีผล ๗ - ๘ กระจุกต่อทะลาย มีกลีบ ๒ - ๓ กลีบต่อผล ก้านผลเป็นจะงอย ผลสุกหวานกว่าระกำ ฉ่ำน้ำ เนื้อหนา
๓. ระกำ	ใบกว้างค่อนข้างลู่ลง ปลายและขอบเรียว ทางใบมีหนามแข็งและแหลมยาว	มีผล ๒ - ๓ กระจุกต่อทะลาย ผลมีหนามแข็งนุ่มไปทางซ้าย
๔. สะกำ	ใบใหญ่ ทางใบไม่มีหนาม	มีผล ๓ - ๕ กระจุกต่อทะลาย มีกลีบ ๑ - ๒ กลีบต่อผล ผลยาวกว่าผลของระกำ รสหวานอมเปรี้ยว เนื้อติดเมล็ด

* ข้อมูลจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส

ท่านทราบหรือไม่ว่า

สมลักษณ์ วงศ์งามขำ*

ท่านทราบอยู่แล้วว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๙ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๙๙ เฉลิมพระปรมาภิไธยว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร

แต่ท่านทราบหรือไม่ว่า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงได้รับเชิญเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ของสถาบันศิลปะและดนตรีแห่งเวียนนา สาธารณรัฐออสเตรีย เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๐๗ นับเป็นชาวเอเชียคนแรกที่ได้รับเกียรติอันสูงส่งนี้ ทรงเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ลำดับที่ ๒๓ ของสถาบันฯ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกของโลก ที่ทรงได้รับสิทธิบัตรผลงานประดิษฐ์คิดค้นเครื่องกลเติมอากาศที่ผิวน้ำหมุนช้าแบบทุ่นลอย หรือที่รู้จักกันในชื่อว่า **“กังหันน้ำชัยพัฒนา”** เมื่อพุทธศักราช ๒๕๓๖

จัตุรัสเฉลิมพระเกียรติที่ตั้งอยู่ที่เมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์ สหรัฐอเมริกา (King Bhumibol Adulyadej Square) เป็นความภาคภูมิใจของชาวเมือง เนื่องจากเป็นที่ระลึกว่า เมืองนี้เป็นสถานที่ประสูติของพระมหากษัตริย์เพียงพระองค์เดียวที่ทรงพระราชสมภพบนพื้นแผ่นดินสหรัฐอเมริกา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระผนวช เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙ เป็นเวลา ๑๕ วัน ประทับ ณ พระตำหนักปั้นหย่า วัดบวรนิเวศวิหาร ทรงได้รับพระสมณฉายาว่า **“ภูมิพลโลกิขุ”**

* ผู้เชี่ยวชาญ ๑๐ สำนักพระราชเลขานุการ

เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติยาวนานกว่าพระมหากษัตริย์พระองค์ใดในประเทศไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสนพระราชหฤทัยในการวาดภาพมาตั้งแต่พระชนมายุ ๑๐ พรรษา ขณะประทับอยู่ ณ สวิตเซอร์แลนด์ และทรงเริ่มวาดภาพอย่างจริงจัง เมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๒

เมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๕ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เชิญภาพจิตรกรรมฝีพระหัตถ์ จำนวน ๔๗ ภาพ ไปจัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ นับเป็นครั้งแรกของโลกที่พระมหากษัตริย์ทรงแสดงภาพจิตรกรรมฝีพระหัตถ์ในฐานะศิลปินเดี่ยว

“แสงเทียน” เป็นเพลงพระราชนิพนธ์เพลงแรก ทรงพระราชนิพนธ์ในเดือนเมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ ตั้งแต่ยังทรงเป็นสมเด็จพระอนุชาธิราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ุ์ นิพนธ์คำร้องภาษาไทย พระราชทานให้นำออกบรรเลงในพุทธศักราช ๒๔๙๐ และในพุทธศักราช ๒๔๙๖ นางสาวสดใสวานิชวัฒนา ได้ประพันธ์คำร้องภาษาอังกฤษภายใต้ชื่อ Candlelight Blue ส่วนเพลงพระราชนิพนธ์ลำดับล่าสุด คือ “รัก” บทพระราชนิพนธ์คำร้องเป็นของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รวมบทเพลงพระราชนิพนธ์ทั้งสิ้น ๔๘ เพลง

เมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงต่อเรือใบที่ใช้งานได้จริง เป็นลำแรก ตามมาตรฐานสากลในชั้น Enterprise Class พระราชทานชื่อว่า **ราชปะแตน** และทรงปล่อยเป็นปฐมฤกษ์ใน

คูน้ำบริเวณสวนจิตรลดา ต่อมาทรงต่อเรือใบในประเภท Moth Class ชื่อ **มด ซุปเปอร์มด** และ **ไมโครมด**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ครองสิริราชสมบัติยาวนานที่สุดในโลก ขอจงทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน 🙏

พระเกียรติเกริกไกร

“Lions Humanitarian Award”

อ มีวันพุธที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๒ ณ ศาลาศิลป์ดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ ร้อยเอก ชจิต ทัพพานนท์ นายกสมาคมสโมสรไลออนส์สากล พร้อมด้วยคณะกรรมการอำนวยการไลออนส์สากลและภริยา และสมาชิกสภาผู้ว่าการสโมสรไลออนส์สากลภาครวม ๓๑๐ (ประเทศไทย) เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาททูลเกล้าฯ ถวายรางวัล “Lions Humanitarian Award” แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

รางวัล “Lions Humanitarian Award” เป็นรางวัลสูงสุดของสโมสรไลออนส์สากล รัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา ได้ทำขึ้นเพื่อมอบให้แก่บุคคลซึ่งทำคุณประโยชน์ให้กับผู้อื่นและส่วนรวมในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการศึกษา สาธารณสุข รวมถึงการยกระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และในปี ๒๕๔๑ - ๒๕๔๒ รางวัลนี้ได้จัดทำขึ้นเป็นครั้งที่ ๒๖ โดยมีผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการพิจารณา จำนวน ๔๕ ราย จาก ๑๖ ประเทศทั่วโลก ซึ่งคณะกรรมการสภาคมสโมสรไลออนส์สากล ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ ขอพระราชทานทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลไลออนส์สากล “Lions Humanitarian Award” แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในฐานะที่ทรงอุทิศพระองค์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะทางด้านสาธารณสุขและการศึกษาของประชาชนในประเทศ รางวัลดังกล่าว มีลักษณะเป็นแก้วเจียรไนรูปสิงโต มีขนาด ๙ นิ้ว ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยม พร้อมด้วยเงินรางวัล จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ 🇹🇹

เยาวชนไทยสำนึกในพระบารมี

เยาวชนไทยสำนึกในพระบารมี ๖๐ ปี ครองราชย์

วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริฉบับที่ผ่านมา ๒ ฉบับได้นำความสามารถของเยาวชนไทยในการกล่าวเฉลิมพระเกียรติฯ ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในระดับภูมิภาคจากการประกวดในหัวข้อ “เยาวชนไทยสำนึกในพระบารมี ๖๐ ปี ครองราชย์” มาถ่ายทอดไว้โดยลำดับไปแล้วจำนวน ๔ ครั้ง ประกอบด้วยเยาวชนจากกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ในฉบับนี้จะได้นำบทกล่าวเฉลิมพระเกียรติฯ ของนักเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประจำภาคได้มาถ่ายทอด และในวารสารฯ ฉบับหน้าจะได้นำบทกล่าวเฉลิมพระเกียรติฯ ของนักเรียนที่ได้รับรางวัลชนะเลิศและรองชนะเลิศในระดับประเทศ ซึ่งถือได้ว่าคัดสรรมาเป็นอย่างดี จากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาให้ท่านได้รับทราบกันต่อไป และต่อจากนี้ท่านจะได้รับทราบถึงอรรถรสของบทกล่าวเฉลิมพระเกียรติฯ ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประจำภาคได้ ของ นายวิรัชชัย พงษ์เกาะ นักเรียนจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกฉัตรทอง	กษัตริย์เปรี๊ยะ	ทุกข์เข็ญ
กษัตริย์ผู้ทรง	บำเพ็ญ	ผ่องแผ้ว
ตั้งศาสตร์	ถือศีลเด่น	เป็นเลิศ
ศึกษาศัย	ก็ล้วนแล้ว	รอบรู้ ชำนาญ

จากบทประพันธ์ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชกรณียกิจที่ทรงบำเพ็ญต่อเยาวชน อย่างยิ่งนัก พระองค์ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจต่าง ๆ มากมายที่เป็น ประโยชน์ต่อเยาวชน พระองค์ทรงมุ่งหวังให้เยาวชนของพระองค์มีความรู้ ความสามารถ มีสติปัญญาควบคู่กับคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อเป็น พลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศสืบไป

ด้วยพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงคุ้มครอง อภิบาลผองเยาวชนไทย ด้วยโครงการพระราชดำริต่าง ๆ มากมาย เช่น โครงการจัดการศึกษาด้วยระบบทางไกลผ่านดาวเทียม พระองค์ทรง เล็งเห็นปัญหาการขาดแคลนครูทางชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูบริเวณ ชายแดน พระองค์จึงทรงขยายเครือข่ายไปยังโรงเรียนประถมศึกษา และ มัธยมศึกษาทั่วประเทศกว่า ๓,๐๐๐ โรงเรียน โดยถ่ายทอดหลักสูตร การเรียนการสอนสดจากโรงเรียนวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชน โดยตรง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้มีโครงการ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนขึ้น พระองค์มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า หนังสือสารานุกรมบรรจุศัพท์วิชาต่าง ๆ ไว้มากมาย หากต้องการเรียนรู้ หรือศึกษาเรื่องใดสามารถเปิดอ่านได้ ใช้เพิ่มพูนปัญญา ซึ่งพระองค์ได้ รวบรวมเอาวิชาความรู้จากหลายสาขาวิชาเข้าไว้ในเล่มเดียวกัน เพื่อให้เกิด ความหลากหลายขององค์ความรู้ แต่มีการลำดับความสำคัญของเนื้อหา และความสำคัญระหว่างเนื้อหาไว้เป็นอย่างดี ปัจจุบันสารานุกรมไทยมี จำนวนทั้งสิ้น ๒๘ เล่ม พระองค์ทรงแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๓ ระดับ โดย ประสงค์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่เด็กกลุ่มเล็กระดับหนึ่ง เด็กกลุ่มกลางระดับ หนึ่ง และเด็กกลุ่มใหญ่ หรือเยาวชนผู้ใหญ่ที่สนใจระดับหนึ่ง

พระองค์ทรงเป็นห่วงสุขภาพของเยาวชน และทรงเป็นห่วงถึงพฤติกรรม อยากให้เยาวชน ไทยมีคุณธรรมโดยมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับ เรื่องนี้ว่า ผู้เล่นจะมีอายุยืน ไม่เจ็บป่วยบ่อย ย่อมมีโอกาสทางการเรียนอย่างสม่ำเสมอ และ ยังอบรมจิตใจให้เป็นคนมีน้ำใจ มีคุณธรรม มีความอดทน มีความกล้าหาญ และเป็นผู้ที่มีใจ เป็นนักกีฬา นั่นคือพระองค์ทรงมุ่งหวังให้ เยาวชนของพระองค์ที่เป็นคนมีคุณธรรมและมี ระเบียบวินัยพร้อม ๆ กัน โดยเฉพาะด้าน คุณธรรม พระองค์มีพระราชดำรัสผ่านหนังสือ “คำพ่อสอน” ซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวม พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่เกี่ยวกับเด็ก และเยาวชนโดยตรงโดยในหนังสือ “คำพ่อสอน” มี ๙ คำหลักที่พ่อหลวงของเราได้สอนสั่งและ ให้คำจำกัดความไว้มีใจความ ๙ ประการ นั่นคือ

- ๑) มีความเพียร
- ๒) มีความรู้ตน
- ๓) มีความพอดี
- ๔) คนเราจะต้องให้และต้องรับ
- ๕) อ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ
- ๖) พูดจริงทำจริง
- ๗) หนังสือเป็นออมสิน
- ๘) ความซื่อสัตย์
- ๙) การเอาชนะใจตนเอง

จากหนังสือ คำพ่อสอน ที่รวบรวมเอา พระบรมราโชวาทของพ่อหลวงที่ทรงตั้งใจ กลั่นกรอง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อเยาวชนของเรานั้น เราจึงควรที่จะนำมาปฏิบัติเพื่อเป็นสิริมงคลให้กับชีวิตด้วย พระบารมีของพระองค์ทำให้ เยาวชนไทยทุกคนต่างซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่เป็นล้นพ้น จากพระบรมราโชวาทที่พระองค์พระราชทานให้เนื่องในวันเด็กของทุก ๆ ปี โดยใจความสรุปว่า พระองค์ทรง มุ่งเน้นให้เยาวชนมีระเบียบวินัย มีความ ตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียน มีคุณธรรม

มีจริยธรรม และไม่ลืมนิสัยปวงธรรมดั้งเดิมของตนเอง เพียง พระราชดำริ เพียงเท่านั้นเอง ก็เป็นที่ประจักษ์แล้วว่าพระองค์ทรงห่วงใย เยาวชนของพระองค์มากน้อยเพียงใด อีกทั้งโครงการพระราชดำริต่าง ๆ ทรงสร้างโอกาสและลดรอยความเหลื่อมล้ำ กระจายความเสมอภาค ทางการศึกษาให้กับเยาวชนไทยอย่างทั่วถึง นั่นก็เป็นสิ่งที่ยืนยันพระบารมี ของพระองค์ ในขณะที่พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงอุทิศตน เพื่อเยาวชนเพื่อพสกนิกรไทยอย่างที่สุด เยาวชนไทยทุกคนต่างสำนึกใน พระมหากรุณาธิคุณ เนื่องในโอกาสที่พระองค์ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี เยาวชนไทยทุกคนต่างตั้งปณิธานการทำความดีและขอปฏิญาณตน เพื่อเป็นเยาวชนที่ดีของประเทศถวายเป็นพระราชกุศลตอบแทนพระคุณ ของพระองค์ ทุกข์ล้มหายตายใจของเยาวชนทุกคนจะสำนึกเพียงแต่ พระกรุณาธิคุณและนำพระราชหฤทัยทุกหยดหยาดที่พระองค์พระราชทาน ให้จากพระบรมราโชวาทตอนหนึ่งที่ข้าพเจ้าประทับใจและจะปฏิบัติให้จงได้ มีใจความว่า

“เยาวชนทั้งหลายซึ่งอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน ย่อมมีความ ต้องการที่จะศึกษาวิชาการความรู้เพื่อที่จะนำความรู้นั้นมาใช้ทำ ประโยชน์ สร้างสมความสุขความเจริญให้แก่ประเทศ ตลอดจน ส่วนรวม”

และพระองค์ทรงเน้นให้ใช้วิชาความรู้ที่ถูกต้องด้วยคุณธรรม และความสามารถที่เหมาะสม ความรู้ที่เล่าเรียนไปนั้นจึงจะได้ผลอย่าง เต็มเปี่ยม ซึ่งพระบรมราโชวาทนี้เองแหละครับ เป็นเสมือนดั่งสร้อยคอ พระ เป็นเหมือนดั่งสร้อยทองที่ห้อยคอของข้าพเจ้า จะเป็นสิ่งที่คอยย้ำคิด ย้ำทำ คอยเตือนให้ข้าพเจ้ากระทำความดีอยู่ตลอดเวลา ซึ่งข้าพเจ้า จะน้อมนำมาปฏิบัติเพื่อสิริมงคลแก่ชีวิต

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงเป็น Working monarch “เวอร์คิงโมนาร์ช” ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ทำงาน ทรงได้รับ สมญานามว่า **ทรงงานหนักที่สุดในโลก** พระองค์ทรงเป็นพระมหา กษัตริย์นักการศึกษาไทยที่ทรงพระปรีชาสามารถสูงสุด พระองค์ทรงเป็น พระมหากษัตริย์ยอดนักพัฒนา รางวัลจากองค์การยูเนสโก พระองค์ทรง เป็นพระมหากษัตริย์ยอดนักตัญญูในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และพระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ไทย ที่เยาวชนต่างเทิดทูนบูชาสูงสุด เอกอัครกษัตริย์แห่งสยามนครที่ควรจะได้รับสมญานามว่า **ครองราชย์ ยาวนานที่สุดในโลก**

ครองราชย์ ๖๐ ปี
ครองพระในดวงใจ
ขอเทพทั่วแดนไกล
เกษมสุขทุกทิวา

ครองรักดีจากปวงไทย
ครองไฟด้วยธรรมา
ถวายชัยองค์ราชา
กษัตราภูมิพล

ประสักเชื่อม

ของหวานแบบไทย สมุนไพรจากป่าชายเลน

สมชาย ดิษฐศรี

ต้นประสักดอกแดง หรือ ฟังกาหัวส้มดอกแดง ขึ้นในบริเวณป่าชายเลนอ่าวคังกระเบน *Bruguiera gymnorhiza* (ต้นด้านขวามือ ประสักดอกแดง ใบสีเขียวอ่อน ต้นหลังคือ โกงกางใบเล็ก)

ผู้ ที่ไปเยี่ยมเยือนศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี หากมีโอกาสได้แวะมาชมหรือซื้อผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของศูนย์ฯ ผลิตเพื่อจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวที่ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของศูนย์ฯ แล้วนอกจากจะได้เห็นผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากสัตว์น้ำ คือ กะปิ และน้ำปลาคุณภาพชั้นดี ซึ่งเคยได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ ๑ งานเกษตรแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วางขายอยู่เป็นจำนวนมากแล้ว ยังมีสินค้าแปรรูปจากพืชพรรณไม้ป่าชายเลนในรูปของหวานที่มีสรรพคุณทางยาสมุนไพร ซึ่งมีรสชาติหวานมันไม่แฝะระดูม หรือสาเกเชื่อม ให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองลิ้มชิมรสอีกด้วย ของหวานที่ว่านี้คือ **“ประสักเชื่อม”** ซึ่งเป็นพรรณไม้ป่าชายเลนที่มีการนำมาบริโภคกันตั้งแต่สมัยโบราณ โดยเล่ากันว่าเมื่อครั้งที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประมาณ พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ชาวยากหมากแพง ชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้กับป่าชายเลนได้นำผลประสักมาหุงปนกับข้าวเป็นการเพิ่มปริมาณของข้าวให้มากขึ้น และต้องการให้เมื่อข้าวจะได้รับประทานข้าวในปริมาณที่น้อยลง แต่ต่อมาได้มีการนำผลประสักมาแปรรูปเป็นของหวาน โดยการเชื่อม และการบวด

ต้นประสักที่ว่ามีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า **ประสักดอกแดง** *Brugiera gymnorhiza* (L.) Savigny ซึ่งเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า **พังกาหัวส้มดอกแดง** ซึ่งเรียกตามลักษณะของดอกที่เมื่อเวลาบานจะมีลักษณะคล้ายส้มไก่หรือส้มจับปลา ชาวบ้านสมัยปู่ย่าตายายในแถบนี้จึงเรียกต้นไม้ชนิดนี้ว่า พังกาหัวส้ม และเพี้ยนเป็นพังคาหัวส้มก็เป็นได้ ลักษณะเป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่สูง ๒๕ - ๓๐ เมตร ชอบขึ้นบริเวณดินเลนแข็งค่อนข้างเหนียว และมีน้ำทะเลท่วมถึงอย่างสม่ำเสมอ

ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณชายฝั่งทะเลใกล้กับป่าชายเลน ได้อาศัยภูมิปัญญาและประสบการณ์ รวมทั้งความที่ได้รับสืบทอดกันมาจากรบรรพบุรุษ ได้นำส่วนต่าง ๆ ของต้นประสักดอกแดงมาใช้ประโยชน์ในรูปของอาหารและยารักษาโรคต่าง ๆ มาอย่างช้านานแล้ว เช่น นำใบของต้นประสักมาบดให้ละเอียดแล้วนำไปพอกแผลห้ามเลือด นำเปลือกของต้นประสักมาต้มกับน้ำดื่มเป็นยาฟาดสมาน ส่วนผลเมื่อรับประทานเข้าไปแล้วจะมีสรรพคุณในด้านการรักษาอาการร้อนในบ่าบดรักษาแผลในปาก ลื่นอ๊กเสบ และทำให้ปากสะอาดได้อีกด้วย

อันที่จริงแล้วพรรณไม้ป่าชายเลนของประเทศไทย ซึ่งนักวิชาการป่าไม้กล่าวว่ามีประมาณ ๗๕ ชนิดนั้น เกือบทุกชนิดมีคุณค่าทางยาสมุนไพร และมีสรรพคุณในทางบำบัดโรคทางเดินอาหารเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถ้าเราสังเกตให้ดีจะเห็นว่ายาแผนปัจจุบันที่ใช้ในการรักษาโรกระบบทางเดินอาหาร เช่น ท้องอืด ท้องเฟ้อ และท้องเสีย มีตัวยามีสารประกอบจำพวก Magnesium sulphate (MgSo) เป็นหลัก ซึ่ง MgSo4 สำหรับพืชสามารถใช้ส่วนของเปลือก และผลของพืชในป่าชายเลนมาบำบัดโรกระบบทางเดินอาหารได้ดี และเป็นที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่งเมื่อได้มีงานวิจัยของ **คุณนันทวัน บุญยะประภัทร และคณะ** ที่ศึกษาพืชผักและสมุนไพรในป่าชายเลน จำนวน ๑๙ ชนิด แล้วพบว่าฝักแก่ของโกงกางใบใหญ่ *Rhizophora mucronata* มีปริมาณเส้นใยอาหารและแคลเซียมสูงที่สุด ส่วนการศึกษาในด้านประโยชน์ทางการแพทย์ทำการทดลองโดยการตรวจสอบฤทธิ์สารต่อต้านอนุมูลอิสระ (antioxidant) การศึกษา lipid peroxidation

และฤทธิ์ป้องกันมะเร็ง พืชที่ให้ผลคือ ผลของ พังกาหัวส้มดอกแดง หรือประสักดอกแดง นั้นเอง

สำหรับประสักเชื่อมที่วางจำหน่ายใน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผลิตโดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านคุ้งกระเบน ตำบลคลองขุด อำเภอกาบังใหม่ จังหวัดจันทบุรี ได้ผลิตขึ้น โดยได้รับการส่งเสริมอาชีพด้านป่าไม้จากงาน ป่าไม้ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งส่งเสริมโดยยึดแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง โดยการส่งเสริมให้มีอาชีพเสริมและมีรายได้เลี้ยงครอบครัวเมื่อราษฎรมีอาชีพ มีรายได้ แล้วก็มุ่งเน้นให้ช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย

กรรมวิธีการแปรรูป

- นำผลประสัก มาล้างด้วยน้ำสะอาด
- ตั้งน้ำให้อุ่นและนำผลประสักลงต้ม ประมาณ ๓๐ นาที

๓. ถ่ายน้ำที่ต้มออก และแช่ไว้ในน้ำ สะอาดจนเย็น

๔. นำผลประสักที่เย็นแล้วไปปลอก เปลือกให้สะอาด

๕. นำผลประสักที่ล้างในน้ำเกลือที่ไม่ เต็มมากนักประมาณ ๕ นาที

๖. นำผลประสักไปล้างในน้ำปูนใสอ่อน ๆ ประมาณ ๑๐ นาที

๗. นำผลประสักไปล้างในน้ำสะอาดจน น้ำปูนใสออกหมด

๘. ตั้งน้ำอุ่นและนำผลประสักลงไปต้ม และถ่ายน้ำที่ต้มออกประมาณ ๓ ครั้ง หรือต้ม จนกว่ารสฝาดจะหมด

๙. ใช้น้ำตาลทรายขาว ๐.๗ กิโลกรัม และน้ำตาลกรวด ๐.๓ กิโลกรัม ต่อประสัก ๑ กิโลกรัม เคี้ยวน้ำตาลจนได้ที่ และกรอง น้ำตาลเพื่อให้สะอาด

๑๐. นำผลประสักที่เตรียมเสร็จเรียบร้อยแล้วใส่กระทะทองเหลือง และนำน้ำตาลที่กรอง ไว้ใส่ลงในกระทะทองเหลืองพอท่วมประสัก

๑๑. เคี้ยวโดยใช้ไฟปานกลางประมาณ ๑๐ ชั่วโมง จนน้ำตาลเข้าเนื้อประสักดี

ซึ่งในขณะนี้ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ ได้ช่วยกัน พัฒนาการรณวิถีในการเชื่อมผลประสักให้มี รสชาติอร่อย หวานมัน ไม่หวานจัด และรสไม่ฝาด จนเกินไปทำให้มีผู้นิยมซื้อไปรับประทานมากขึ้น แต่สิ่งที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของศูนย์ฯ รู้สึก ปลาบปล้ำและยินดีเป็นอย่างยิ่ง ไม่ใช่แต่เพียง รายได้เสริมที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่ทุกคนยังเก็บ ความทรงจำ และซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ เมื่อครั้งที่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม บรมราชกุมารี เสด็จฯ ไปประทับแรม ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ พระองค์จะโปรดเสวยประสักเชื่อม และ ประสักแคงบวดที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้จัดทำถวายทุกครั้ง

ประสักเชื่อมแม้ว่าจะยังไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในหมู่ของ คนไทยที่นิยมบริโภคของหวาน แต่ก็จัดว่าเป็นพืชอาหารที่มีคุณค่าทาง สมุนไพรจากป่าชายเลนที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และเป็นภูมิปัญญา ของปยุตตทายาที่ได้มาจากประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดในการนำ พืชพรรณจากป่าชายเลนมาใช้เป็นอาหารและยารักษาโรค ซึ่งยังมีการ บันทึกสรรพคุณในการรักษาโรคในตำรายาไทยน้อยมาก เมื่อเทียบกับ พืชพรรณในป่าบก จึงควรที่เราลูกหลานหรือคนรุ่นใหม่ จำเป็นต้อง ตระหนักและหวงรำลึกถึงคุณค่าและประโยชน์ของสมุนไพรทั้งป่าบกและ ป่าชายเลน โดยช่วยกันปกป้องรักษา ปลูกรักษาพืชสมุนไพร ช่วยกันศึกษา วิจัย สนับสนุน ส่งเสริม และเผยแพร่ความรู้ทางด้านนี้กันอย่างจริงจัง ดังพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ว่า

สมุนไพร	ไทยนี้	มีค่ามาก
พระเจ้าอยู่หัว	ทรงฝาก	ให้รักษา
แต่ปยุต	ตทายา	ใช้กันมา
ควรลูกหลาน	รู้จัก	ใช้สืบไป

เอกสารอ้างอิง

นันทวัน บุญยะประภัทร (๒๕๔๕) พืชผัก และสมุนไพรในป่าชายเลน เอกสารประกอบการสัมมนาแบบนิเวศป่าชายเลนแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๒ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กรุงเทพฯ

จดหมายจากผู้อ่าน

พจนหลวง

รายโบราณ

- ศิริรัตนโกสินทร์ นวมินทร์ราชา ทรงแผ่นฟ้าสยามรัฐ ฐจัดปวงภัย ให้เกษัยจากสกล
แลบันดลความสุข นิรทุกข์เภทภัย ประชาไสสดหน้า พสุธาร่มเย็น แม้ทุกข์เข็ญลอบกล้า
ให้แล้งน้ำไร้ฝน ประชาชนไดยาก แลลำบากแร้นแค้น ในทั่วแคว้นแดนไทย นาไร่แตกระแหง
รวลฝุ่นแดงกำจาย พืชพันธุ์ตายเกลื่อนกล่น ทุกแห่งหนเร้าร้อน แลอ่อนวอนขอฝน
ให้มายลู่สุติน กำจัดสิ้นทุกข์ยาก ความลำบากลำเค็ญ ให้ร่มเย็นเร้งรื่น ให้สดชื่นจำใจ

ผองภัยเกษัยพลัน บัดดลนั้นปวงราษฎร์ ข้าพระบาทราชา พิศแผ่นฟ้าอากาศ อันวิภาสทินกร ทิฆัมพรคฤโฆษ ก็ปราโมทย์ปรีดา
มवलเมฆาคล้อยเคลื่อน ลงเลื่อนสู่จมาดล หมู่ชลดปรากฏ รินหลั่งรดพสุธา ฆนวารีบาราศ ทุกข์ประลาด ไปพลัน ความโศกศัลย์
สุดสิ้น ผืนแผ่นดินร่มเย็น เป็นด้วยพระบารมี พระจักรีจอมราช จอมปราษฎ์จอมราชา พระเมตตาเลิศล้ำ ฐ ทรงธรรมทศพิช
ทรงประสิทธิ์ทินกร ประภัสสรคู่ฟ้า ทวยราษฎร์ปราโมทย์สุข ในทุกพลากาล ยิงนาฯ

โคลง ๔

•	นบเศกเศศากัม	ศิระกราน
	เดชะพระภูบาล	สถิตเกล้า
	พระเมตตาเปรียบปาน	อมฤต
	นรชนทั่วด้ว	ลวงพันอาดูรฯ
	หาประเทศแห่งพิน	แหล่งหล้า ไตฤ
	มิชัตติยราชา	ก่อเกื้อ
	ฐ บันดาลแผ่นฟ้า	ให้เกิด ฝนเฮย
	ตั้งราชหฤทัยเพื่อ	ชาติเชื้อชาวสยามฯ

ยานี ๑๑

•	ใต้เบื้องยุคลบาท	มหाराชภูมิพล
	แวนแคว้นทั่วสภนธ์	ก็ล้วนสุขในทุกกาล
	แม้ถิ่นที่ยากไร้	แม้จักไกลและกันดาร
	ฤจักหยุดพระปณิธาน	มหाराชจอมราชา
	ฝนแล้งแผ่นดินร้อน	ประชาทอนทอดอุรา
	ไอ้เทพและเทวา	โปรดเมตตาและอาทร
	บัดดลบนแผ่นฟ้า	ท้วนภาทิสากร
	มवलเมฆกัรารูรอน	พิรุณหลั่งลงแผ่นดิน
	ฝนหลวงจากผืนฟ้า	คินชีวาแก่ปฐพีรินทร์
	ชุ่มชื้นทั้งแผ่นดิน	อาณาราษฎร์ล้วนรื่นรมย์
	บาราศทุกข์เทวษ	ทั่วทุกเขตสิ้นตรอมตรม
	ข้าฯ ไถถววยบังคม	ฝ่าพระบาททอมราชาไทยฯ

นายเทพนัคนดา กฤษดำ ๑๖/๒๓๓๓ หมู่ ๕ ตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๓๐
(ผู้ประพันธ์)

ปาตักบลลัทธิ

ร่ายโบราณ

● ศรีศุภวาระ รัตนโกสินทร์ นวมินทร์ราชัน พระทรงธรรม์ครองราชย์ นรชาติปรีดา พสุธาเป็นสุข ลี้นความทุกข์
 ยากเข็ญ แลร์มเอ็นทั่วหล้า ทุกสิมามณฑล แม้นปวงชนได้ยาก ลำบากมิวายเว้น ด้วยทุกข์เข็ญลอบกล้า จากสายน้ำลำธาร
 ยามกัณดารแห่งแล้ง มวลฝุ่นแดงกำจาย พืชพรรณไม้เลื้อมทราม แลเมื่อยามน้ำมาก ก็หลากท่วมไร่นา สายธาราทำลาย
 พืชพันธุ์ตายเกลื่อนกล่น ประชาชนตรอมตรม แลชื่นชมโคกเศร่า สุดจักเข้าแก้ไข ให้ลวงพันพองภัย แลหลีกไกลพิบัติ เดชะชัตติยราช
 พระจอมปราษฎร์ราชา พระธรรมมาบพิตร ทรงประสิทธิ์เขื่อนขันท์ เข้าขวางกั้นสายธาร พระภูบาลทำนุก ไพรฟ้าสุขสวัสดิ
 เกษมศรีปราโมทย์ สำเร็จโรจน์บารมี พระจักรีบรมนาถ อามาราชภูริเป็นสุข ในทุกเพลากาล เสมอนา

โคลง ๔

- ป่า พุกฤษ์แลราษฎรไ้ดี
- ลั๊ก การะจิตจง
- ชล ราชทฤทัยทรง
- ลัทธิ พลสภพอให้
- บาทบงส์ พ่อเฮย
- แกไ้
- ทศธรรม ยิงนา
- ทั่วควันเกษมสันต์ฯ

 ธ เอียรนวมินทร์
 นรชนทุกเขตขันท์
 เป็นสุขเลิศเสมอกัน
 เปรียบพิรุณสู่เกล้า

 ราชัน
 ทั่วด้าว
 เดชะ พ่อเฮย
 ไพรฟ้าเผด็จดลฯ

ยานี ๑๑

- ไ้เบื้องพระบาทบงส์
- พระเมตตาสยามินทร์
- อาณานิกรชน
- จอมปราษฎ์จอมราชา
- แม็กั้นอันแสนไกล
- ทุกข์แห่งอาณากร
- แม้นสายชลกัณดาร
- ปวงราษฎรลวงพันภัย
- วาริที่ไหลป่า
- ทวยราษฎรลันระทม
- ดั่งหนึ่งกำแพงแก้ว
- เดชะพระทรงธรรม์
- ที่ใดที่มีดมิค
- ที่ใดราษฎร
- เดชะพระภูเบศวร์
- กษัยจากเขตขันท์
- ธ เอกองค์ภูมินรินทร์
- สถิตทั่วทุกสิมา
- ขึ้นกมลพระกรุณา
- พระบิดาของนาคร
- พระจอมไทย ธ อาทร
- จึงจากจรแลครรโล
- ก็ได้ธารจากพระทัย
- สุขทภัยสิ้นทุกข์ตรม
- ท่วมไร่นาให้ตกจม
- สุดอกตรมขมขึ้นครัน
- อันเพริศแพรววิลาวัลย์
- เกิดเขื่อนกั้นสายสาคร
- ธ ประสิทธิ์ทิวากร
- ระทมทุกข์ก็สุขพลัน
- ทุกข์เทเวษทุกสิ่งอัน
- ธ ราชันนวมินทร์ฯ

บทประพันธ์ทั้ง ๒ บทนี้ เป็นบท
 ประพันธ์ที่มีลักษณะการแต่งในแบบ “ลิลิต”
 อันเป็นการสวดดีพระเกียรติแต่สมเด็จพระ
 พระมหากษัตริย์ราชาเจ้า อันมีมาแต่ครั้ง
 โบราณ และด้วยเหตุเช่นว่านี้ กระผมจึงใคร่
 ขอถวายบทประพันธ์อันเป็นลักษณะลิลิต
 (แบบย่อ) เพื่อเป็นราชสักการะ ด้วยความ
 สำนึกในความเป็นพสกนิกรผู้อยู่ใต้เบื้อง
 พระบรมโพธิสมภาร ของพระมหากษัตริย์
 ผู้ทรงเป็นธรรมิกมหาราช อันหาได้ยากยิ่ง
 นับเป็นบุญยิ่งแล้วที่ได้เกิดในรัชสมัยของ
 พระองค์

(ถวายเป็นราชสักการะ เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลองครองสิริราชสมบัติ ครบ ๖๐ ปี)

นายเทพนัคดี กฤษด้า อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๓๐